

**Вищий навчальний заклад
«Університет економіки та права «КРОК»**

**Матеріали Науково-практичної конференції
молодих учених
«ПСИХОЛОГІЯ ТА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ»,
присвяченої ХХ-річчю ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»**

місто Київ, 30 травня 2012 року

УДК 159.9:33 : 65.012.8
ББК 88.4 + 65.2/4-98

Матеріали Науково-практичної конференції молодих учених «Психологія та безпека бізнесу», присвяченої XX-річчю ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».
– Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 168 с.

Тези публікуються в авторській редакції

Зміст

Секція 1: ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

Алькема В.Г. РОЛЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	6
Азоян А.А. ІМІДЖ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМПАНІЇ	9
Бондаренко О.С. ЧИННИКИ ТА ДЖЕРЕЛА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА....	12
Бондаренко Р.Ю. ФІНАНСОВА-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ	16
Боришкевич В.В. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	19
Віноградова І.В. ВАГОМА РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	23
Ворожбит В.В. ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВОГО АСПЕКТУ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПП ЗАВОД «КОМСОМОЛЕЦЬ»	25
Горбачук О.І. ВІРТУАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ЗАХИСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	27
Євтушенко С.В. ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	30
Зубець О.М. ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	33
Кириченко О.С. УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	36
Козлов О.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА ЧЕРЕЗ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ ВІДХОДАМИ	39
Корнієнко Ю.В. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	42
Крижук О.В. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ	45
Кудак В.М. ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПОБУДОВУ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВИКА.....	47
Лічман Т.В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
Лотарєв А.Г. ВПЛИВ СИРОВИННОЇ БАЗИ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	54
Лукашук Н.А. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ НЕСТАБИЛЬНОГО СУЩЕСТВОВАНИЯ	56
Луць А.О. СТРАХУВАННЯ ВІД ВТРАТ ПРИБУТКУ ЯК МЕТОД БЕЗПЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	59
Машошин Е.І. СИСТЕМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	61
Музика Ю.В. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ	64
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ	67
Окаєвич В.П. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	70
Оласюк Г.П. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НЕБЕЗПЕК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ.....	73
Онофрійчук А.П. ВПЛИВ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ	77
Онофрійчук В.П. АНАЛІЗ РИЗИКІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ У 2012 РОЦІ.....	80
Осінська Н.С. СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	83
Пазєєва Г.М. СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЛОГІСТИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	85
Півень С.М. КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ. ПОНЯТТЯ, ЦІЛІ, МЕТОДИЧНІ СПОСОБИ І ПРИЙОМИ КОНТРОЛЮ	88

Пожар А.М. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ІНТЕРНЕТ-ПОРТАЛУ, ЯК СКЛАДОВОЇ БІЗНЕСУ ПІДПРИЄМСТВА	91
Поскрипко Ю.А. ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	94
Ромашко О.М. КОМПЛЕКСНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	97
Руснак Л.Р. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ НЕБЕЗПЕК ТА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	100
Сергієнко В.В. ЗАГРОЗИ ТА ЗАСОБИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	103
Стеценко І.В. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	106
Фролов Є.Ю. ОЦІНКА ВПЛИВУ РИЗИК ФАКТОРІВ НА СТРАТЕГІЮ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	109
Хаванов А.В. ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	113
Цюцюпа С.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БІЗНЕСУ	116
Яременко С.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ.....	119

Секція 2: ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Корсакевич В.В. РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИКЛАДАЦЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ВНЗ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА І ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ	123
Венглинский А.В. ЛОЯЛЬНОСТЬ ПЕРСОНАЛА ИНСТРУМЕНТЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ	127
Коновчук Н.С. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТРЕСІВ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	130
Кутас М.С. ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ.....	133
Минько А.О. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	136
Назарук С.Л. ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СКОЄННЯ НЕПОВНОЛІТНИМИ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ	138
Омельченко Н.О. УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	141
Севастьянова Ж.В. МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІХУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	144

Секція 3: УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРОЕКТНООРІЄНТОВАНОГО БІЗНЕСУ

Романів Т.В. ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ЗА ДОПОМОГОЮ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРОЕКТУ	148
---	-----

Секція 4: ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Тарасова І.В. ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З ОБМЕЖЕННЯМ ПРАВА НА ПЕРЕСУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	152
Аракелян Р.Ф. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ ПОВ'ЯЗАНИХ З НАБУТТЯМ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ В УКРАЇНІ	154
Вітко О.Ю. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ: ОДИН ІЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ.....	157
Комлик В.В. ІДЕНТИФІКАЦІЯ СКЛАДУ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ТЕОРІЇ ПРАВА ТА В ТЕОРІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.....	160
Панчишный Д.Н. ВИРТУАЛЬНОЕ ХИЩЕНИЕ В МАТЕРИАЛЬНОМ ВЫРАЖЕНИИ.....	163
Пундор Ю.О. ГОСПОДАРСЬКА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ТА РІВЕНЬ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ	165

Секція 1

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

Алькема В.Г.

професор кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності та логістики, д.е.н.,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

РОЛЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У роботі розглянуто сучасне розуміння концептуальних засад системного підходу у дослідженні безпеки економічних агентів. Проаналізовано джерела та сучасні напрямки досліджень системи економічної безпеки в межах системного підходу.

Безпека відноситься до фундаментальних потреб особистості, угруповань, організацій і суспільства. Господарська діяльність будь-якого ієрархічного рівня потребує захисту та відповідних умов реалізації власних економічних інтересів безпечного розвитку. В якості методології дослідження економічної безпеки науковці пропонують застосовувати теорію систем, теорію організацій, теорію інституціональної економіки теорію економіки, що ґрунтується на знаннях тощо [3-5]. Переважна більшість науковців розглядають безпеку та економічну безпеку як певну систему.

Як зазначає В. Крутов, «система безпеки – це єдність, яка складається із взаємозалежних частин, кожна з яких приносить щось конкретне в систему безпеки, що дозволяє мати універсальні характеристики цілого. Усі елементи безпеки, що перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють систему безпеки з більш високими якістьми» [1, с. 49–52]. На думку О. Захарова система безпеки підприємства – сукупність взаємозалежних організаційних, правових, і технічних заходів спрямованих на зниження й протидію реальним й потенційним, внутрішнім і зовнішнім ризикам і загрозам діяльності підприємства, які можуть привести до істотних економічних втрат, зупинити або загальмувати розвиток підприємства [3, с.52]. Під системою безпеки Г. Мінаєв розуміє «методологію теоретичних підходів і практичних дій, які забезпечують максимально повний захист життєво важливих інтересів соціальної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз» [1, с. 77]. Автори монографії О. Кириченко, В. Сідак, С. Лаптев із співавторами стверджують, що «система безпеки містить у собі ряд підсистем. Розподіл системи безпеки різних рівнів ієрархії здійснюється з методологічних міркувань, оскільки дозволяє більш детально вивчити всі її елементи» [4, с. 103]. Під системою безпеки Е. Олейніков розуміє «систему заходів, здатних попередити втрати життєво важливих цінностей; забезпечити стан захищеності і розвиток особистості, суспільства і держави» [1, с. 45]. М. Куркін вважає, що «система безпеки – система стратегічних й оперативно-тактичних управлінських рішень та превентивних дій, які забезпечують оптимальні варіанти захисту об'єкта» [1, с. 51]. У монографії В. Зубарев із співавторами подає таке бачення системи безпеки – «це функціональна система, що відображає, процеси взаємодії інтересів, небезпек та загроз»

[1, с. 47]. Системою безпеки В. Мунтіян називає «комплекс заходів, спрямованих на постійний та стабільний розвиток економіки держави, що містить механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам» [1, с. 51].

Вважається, що «економічна безпека – це конкретний стан і ступінь захищеності будь-якого суб’єкта та його спроможність протистояти змінам умов існування», або це стан і здатність економічної системи протистояти небезпеці руйнування її організаційної структури і статусу, а також перешкодам досягнення цілей розвитку, чи здатність системи протистояти загрозі виникнення втрат [4, с. 23]. Автори наукових публікацій з питань формування, функціонування та розвитку систем безпеки зазначають, що властивості системи безпеки притаманні і системам економічної безпеки [4, с. 23]. У монографії В. Грушка, С. Лаптева та Л. Кошембар під системою економічної безпеки розуміється «організаційний комплекс, який складається із сукупності організаційних, управлінських, технічних, правових та інших мір і заходів, сукупності сил і засобів, спрямованих на забезпечення безпеки об’єкта, захисту інтересів його керівників та інвесторів, сприяння забезпеченню його стійкого розвитку» [2, с. 12]. На думку О. Ляшенко «система економічної безпеки – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних та пропагандистських заходів, спрямованих на якісну реалізацію захисту інтересів суб’єктів господарювання від зовнішніх і внутрішніх загроз [6, с. 390] До вхідних властивостей моделі системи економічної безпеки Т. Ромащенко відносить невизначеність, ризик та загрози. До вихідних параметрів, які визначають формування властивостей системи економічної безпеки, він відносить: стійкість, адаптивність, гнучкість та ефективність. Завдяки системному підходу є можливість розкрити особливості цієї системи (рис).

Як видно з рисунка, методологічна значущість системного підходу полягає у можливості дослідити економічну безпеку об’єкта як цілісну систему, розкрити її природу, властивості, риси й особливості. Це, в першу чергу, її склад, кількісна та якісна характеристика підсистем і елементів, їх координація та субординація,

Рис. Напрямки досліджень системи економічної безпеки у межах системного підходу

джерела руху та розвитку. Системний підхід дозволяє вивчити структуру, тобто внутрішню організацію системи і взаємозв'язок її компонентів. А також функції системи, які забезпечують її активність і життєстійкість. Крім того, цей підхід дає можливість встановити інтегративні системні фактори – механізми, які забезпечують цілісність системи. Завдяки використанню цього підходу можна розкрити генезис системи – початок і джерело виникнення, становлення і перспективи розвитку.

Таким чином, економічна безпека є багатоаспектним поняттям, яке відображає певний стан та можливості розвитку економічного суб'єкта. Економічна безпека нами розглядається як складна, відкрита цілеспрямована ієрархічна система здатна змінювати мету, завдання і функції та розвиватись швидко адаптуючись до мінливого зовнішнього середовища. Враховуючи, що економічна безпека є системна категорія, а її забезпечення на практиці вимагає відповідної системи елементів, зв'язків, умов та відносин необхідних для ефективного усунення та зменшення впливу загроз, системні моделі безпеки є домінуючими.

Список використаної літератури:

1. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень: [монографія] / Алькема В.Г. – К.: Дорадо-Друк, 2011. – 470 с.
2. Грушко В. Фінансова безпека бізнесу: податковий аспект / Грушко В., Лепетев С., Кошембар Л. – К. : Ун-т економіки та права «КРОК», 2010. – 256 с.
3. Захаров О.І. Побудова комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства /О.І. Захаров //Вчені записки університету економіки та права «КРОК». – Вип. 21. – С.50 – 58.
4. Кириченко О.А. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: монографія / [за ред. О.А. Кириченко, М.П. Денисенка, В. С. Сідака]. – К. : ІМБ Ун-ту «Крок», 2010. – С.24–73.
5. Клейнер Г. Системный ресурс экономики /Г Клейнер //Вопросы экономики №1, 2011. – С.89 –100.
6. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія./О.М. Ляшенко – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.

Азоян А.А.

здобувач, старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ІМІДЖ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМПАНІЇ

Робота присвячена дослідженню факторів, що впливають на ефективність маркетингових комунікацій і, як наслідок, на економічну безпеку підприємства, оцінюється місце та значення в цих процесах іміджу самої компанії.

Серед заходів формування економічної безпеки підприємства особливе місце належить маркетинговим інструментам, які здатні істотно посилити або послабити її рівень.

Нажаль, ні спеціалісти з маркетингу, ні спеціалісти з економічної безпеки не розглядали (чи майже не розглядали) такий бік проблеми, як можливості сучасних маркетингових інструментів у вдосконаленні та зміцненні системи економічної безпеки підприємства, а також, місце та значення в цій системі сформованого позитивного іміджу підприємства.

В останні роки спостерігається постійне зниження ефективності маркетингових комунікацій, зокрема реклами, що загрожує іміджу й безпеці організації. А без позитивного іміджу неможливо говорити про конкурентоспроможність підприємства, про його довгострокові перспективи та фінансову стабільність.

Щоб зрозуміти причини зниження ефективності сучасної реклами розглянемо хронологічно вплив ринкової ситуації на її розвиток.

Етапи розвитку сучасної реклами

Етапи розвитку реклами	Ознаки ринку	Ознаки реклами
1 етап – до 60-х – 70-х років 20 сторіччя Екстенсивний розвиток	Освоюються нові ринки З'являються нові товари Зростає конкуренція	Перевантаження рекламою інформаційного простору
2 етап – до 90-х років 20 сторіччя Інтенсивний розвиток	«Товарне» перенасичення ринку Глобалізація ринків транснаціональними компаніями Подорожчання виробництва та розміщення реклами	Перевантаження реклами технологіями
3 етап – з 90-х років 20 сторіччя до сьогодні Стагнація	Панування транснаціональних компаній Жорстка конкуренція Глобальні інформаційні зміни	Перевантаження рекламою споживача

На 1-му етапі, коли зростала конкуренція, з'явилися нові товари та освоювалися нові ринки, споживач потребував все більше та більше інформації про ринок, про нові пропозиції на ньому. Рекламодавець, звичайно, через рекламу надавав таку інформацію, все більшому та більшому обсязі. Це природно призвело до **перевантаження рекламою інформаційного простору**.

На другому етапі в умовах перенасичення ринку товарами та послугами й глобалізації ринків транснаціональними компаніями починає неупинно дорожчати розміщення та виробництво реклами. Внаслідок подорожчання рекламодавець

був уже не в змозі збільшувати кількісно свою присутність в інформаційному просторі. Аби збільшити віддачу від кожного окремого рекламного звернення, рекламісти починають використовувати все більше та більше технологій впливу на споживача. Таким чином відбувається **перевантаження реклами технологіями**.

Головне, що суттєво починає впливати на рекламу на 3-му етапі її розвитку – це різкі інформаційні зміни. З'являються нові, доступні кожному, джерела інформації. Споживач стає розбірливим та обізнаним, все менше та менше піддається рекламному впливу, має все більше та більше можливостей отримувати інформацію про ринок з інших джерел. Більше за те, будь-яке звернення з будь-якою пропозицією споживач починає сприймати як рекламу. Тобто, негативно. Навіть, коли лікар рекомендує нам якісь ліки, ми підозрюємо за цим «рекламу» – меркантильний інтерес самого лікаря. Теж саме відбувається з будь-яким джерелом інформації – ми їм не довіряємо. І ця недовіра призвела до того, що сьогодні зазвичай пересічна людина вважає: «Все навкруги реклама. Нікому не вірю, бо всі хочуть на мені заробити». Тобто, відбувається **перевантаження рекламою споживача**.

Головна функція та кінцева мета комунікативної діяльності будь-якого підприємства завжди одна – переконати споживача купити раз, купувати надалі і купувати завжди тільки його товар, тобто знайти та утримати свого постійного покупця.

Маркетологам давно відомо, що спонукати споживача до однієї покупки не так складно, в кільканадцять разів складніше зробити покупця постійним. Це потребує набагато більших часових та матеріальних зусиль – це потребує формування сталого позитивного відношення не до товару як такого, а до підприємства, яке цей товар уособлює. Інакше кажучи, один раз продати можна будь-який товар, постійно продаватиметься тільки позитивний імідж.

Аристотель в книзі «Риторика» зауважує: «Що стосується способів переконання, які надає доповідь, то їх три види: **перші** з них знаходяться в залежності від характеру того, хто говорить; **другі** – від того чи іншого настрою слухача; **треті** – від самої доповіді».

Кінцеве завдання маркетингових комунікацій – переконати цільову аудиторію у доцільності дії, до якої ми її, власне, і спонукаємо (запам'ятати, прийти, скористатися, купити, проголосувати тощо).

Які ж висновки можна зробити із міркувань Аристотеля щодо ефективного переконання аудиторії?

Перше – якщо споживачу не подобається джерело інформації, його не переконати.

Що робити? Рекламістам треба більш ретельно обирати місце розміщення реклами.

Друге – якщо споживач не в настрої сприймати інформацію, його не переконати.

Що робити? Рекламістам треба більш ретельно обирати час рекламного контакту.

Третє – якщо споживач не отримає інформації, потрібної йому в даний час та в даному місці, його не переконати.

Що робити? Рекламістам слід більш ретельно обирати зміст рекламної інформації.

Це ті можливості, які є в рекламіста для зниження рівня недовіри до реклами та підвищення її ефективності.

Крім того, в сучасній недовірі до реклами, як бачимо, винна не тільки сама реклама як така – вона заручниця споживача, який всі свої негаразди ототожнює з «рекламою», не розбираючись в тому, чи насправді реклама вплинула на нього. Тут можливості рекламистів обмежені – вони самі, без підтримки бізнес-середовища та діалогу з суспільством, не зможуть «звільнити» рекламу від «негативу». Тобто, тільки «внутрішні» зміни рекламі вже не допоможуть, доки реклама не позбудеться власного негативного іміджу.

Четверте – якщо споживач сприймає будь-яке джерело інформації як рекламу, а до реклами апріорі відноситься негативно, його не переконати.

Що робити? Рекламистам, рекламодавцям, державі відмежовувати в сприйнятті суспільством рекламу від нерекламних джерел інформації – постійно пропагувати рекламу як єдине достовірне джерело інформації про ринок, – створити та постійно підтримувати позитивний, соціально важливий, імідж реклами.

Спеціалісти чудово знають одне правило – хороший імідж рекламодавця завжди врятує його від випадкових помилок в рекламі, і, навпаки, ніяка «геніальна» рекламна кампанія не допоможе рекламодавцю, якщо в нього поганий імідж.

Сьогодні в умовах глобалізації та різких інформаційних змін компанія, яка не використовує усі, в першу чергу маркетингові, інструменти для створення власного позитивного іміджу не може розраховувати на свою конкурентоспроможність, на довгострокові перспективи розвитку та фінансову стабільність.

Список використаної літератури

1. *Аристотель*, Риторика [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: www.koob.ru/aristotel/ritorika (5.01.2011) – Назва з екрану.
2. *Джефкінс Ф.* Реклама: Практ. посіб.: пер. з 4-го англ. вид./доповнення і редакція Д. Ядіна. – 2-ге укр. вид., випр і доп. – К.: «Знання», 2008. – 565с.
3. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навч. посібник (для студ. вищ. навч. закл.) / (В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.); – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
4. *Зимен С., Бротт А.* «Бархатная революция в рекламе» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: www.bookshunt.ru/b22721_barhatnaya_revolyuciya_v_reklame(5.01.2011) – Назва з екрану.
5. *Панченко О.В.*, PR у системі ефективних маркетингових комунікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=869>(11.02.2012) – Назва з екрану.
6. *Ромат Е. В.* Реклама. 2-е изд. СПб.: Питер, 2009 – 208с.
7. *Сайт Reklamaster.com*, Дослідження ринку роздрібної торгівлі України (листопад-грудень 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://reklamaster.com/spec_projects/show/efforts/id/33833/index.html – Назва з екрану.
8. *Сумець О.М., Тумар М.Б.* Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека: Навч. посіб. – К.: «Хай-Тек-Прес», 2008. – 400 с.
9. *Яффе Д.* «Up @ Down. Реклама: жизнь после смерти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до книги: www.arhibook.ru/24514-up-down.-reklama.-zhizn-posle-smerti.html(5.01.2011) – Назва з екрану.

Бондаренко О.С.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЧИННИКИ ТА ДЖЕРЕЛА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті здійснено типологізацію ризиків та загроз функціонування підприємства в умовах ринкової системи господарювання у контексті їх впливу на економічну безпеку підприємства.

Економіка України протягом останнього десятиліття проходить вкрай неоднозначний та складний за соціально-економічними наслідками період трансформації. У цих умовах на перший план висувається питання вже навіть не конкурентоспроможності підприємств, а їх економічної безпеки, що є, на наш погляд, дещо ширшим поняттям. Ми вважаємо, що форми прояву загроз економічної безпеки мають різний характер на макро-, мезо- й макрорівнях ієрархії управління економікою і є складною динамічною системою, яка визначає необхідність моніторингу інтенсивності їх впливу.

Особливе місце в системі національної економічної безпеки посідає проблема економічної безпеки окремих підприємств, що має дуальний характер. З одного боку, функціонування підприємств здійснюється в умовах нестаціонарного зовнішнього середовища, для якого характерні зниження обсягів інвестиційних вкладень, високі процентні ставки за довготерміновими банківськими кредитами, нестабільність податкового законодавства і т. ін., що істотно знижує рівень життєдіяльності підприємств і підвищує імовірність переходу в кризовий стан. З іншого боку, кризові тенденції на мікрорівні створюють передумови негативних тенденцій розвитку регіональних систем і зниження рівня національної економічної безпеки. Тому надзвичайно актуально дослідити змістовні аспекти і механізми формування загроз економічної безпеки підприємств.

Проблемі забезпечення економічної безпеки підприємства присвячені численні роботи вітчизняних і зарубіжних авторів. Серед них: Г. Андрощук, О. Архипов, О. Барановський, В. Геєць, Г. Дарнопих, Г. Пастернак-Таранушенко, Л. Омелянович, В. Сенчагов та ін. Необхідно зазначити, що на сьогодні серед фахівців та науковців, які займаються цією проблемою, не існує єдиної думки з приводу визначення суті поняття «економічна безпека підприємства».

Загальновідомо, що економічна безпека підприємства – це стан захищеності його діяльності від негативного впливу зовнішнього середовища, а також спроможності швидко усунути загрози, пристосуватися до наявних умов, що негативно впливають на його діяльність. Зміст цього поняття включає систему заходів, які забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників. Отже, виходячи з цього, належна робота керівництва підприємства з формування системи його економічної безпеки має бути водночас спрямована на виявлення джерел і розробку

заходів з мінімізації негативного впливу чинників впливу на життєдіяльність підприємства.

Для запобігання загрозам економічній безпеці підприємства необхідно постійно враховувати весь спектр численних чинників, від яких залежить функціонування підприємства. На наш погляд, на економічну безпеку підприємства впливають такі чинники:

1. Адаптивність стратегічного потенціалу підприємства, що визначається не тільки внутрішніми, а й зовнішніми впливами. Насамперед, такий вплив виникає через попит на продукцію підприємства, мінливість якого зумовлена комплексом причин економічного, політичного, демографічного та соціально-культурного характеру. На адаптивність стратегічного потенціалу підприємства впливає також кон'юнктура, що складається на ринках матеріальних ресурсів, фінансових ринках, ринках робочої сили, інформації, послуг тощо.

Це означає, що як і вся система, стратегічний потенціал підприємства має граничні можливості адаптації до умов виробництва, що змінюються. Наявність таких граничних можливостей адаптації зумовлена періодичною потребою в технічному переозброєнні і реконструкції підприємства, відновленні чи підвищенні рівня кваліфікації його персоналу, зміні стратегічних зон господарювання, а можливо, і в зміні виду діяльності.

2. Залежність підприємства від інтенсивності кооперованих його зв'язків із постачальниками різного роду ресурсів. Йдеться про залежність підприємства від стабільності постачань необхідних ресурсів як з погляду якості ресурсів, що поставляються, так і повноти та своєчасності цих постачань.

Охорона комерційної таємниці підприємства, з одного боку, і нагромадження інформації про можливе втручання інших економічних агентів у діяльності підприємства – з іншого.

3. Поширення конфіденційної інформації за межі підприємства може завдати йому істотної шкоди. Одночасно з охороною комерційної таємниці підприємство повинно організувати збір, нагромадження і обробку інформації про діяльність реальних і потенційних конкурентів, що можуть вплинути на його наявний статус.

4. Рівень можливого ризику прийнятих рішень. Економічна безпека підприємства практично визначається здатністю керівництва вміло ризикувати під час прийняття стратегічно важливих рішень. Необхідно постійно порівнювати можливі виграші й витрати. Як свідчить практика, імовірність роботи без ризику надзвичайно мала. Крім того, необхідно пам'ятати і про можливі наслідки реалізованих рішень у майбутньому для підприємства.

Важливо потрапити в зону допустимого ризику, тобто в зону, де величина можливих втрат від прийняття того чи іншого рішення не перевищує прогнозованого прибутку. Різноманіття процесів, які відбуваються на підприємстві, визначає широкий спектр загроз, які впливають на його функціонування (рис. 1). Під загрозою розуміють сукупність умов, процесів, чинників, які перешкоджають реалізації економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності чи створюють небезпеку для них. По суті, загроза економічної безпеки припускає аналіз гіпотетичного (прогнозованого) стану підприємства внаслідок прийнятих раніше стратегічних економічних та науково-технічних рішень, загальних тенденцій і процесів у попиті на продукцію (послуги), інвестицій і т. ін.

Економічні загрози підприємства різні не тільки за своїм змістом і виникненням, але і за систематичністю прояву. З огляду на це, їх необхідно поділяти на:

– систематичні загрози, які один раз виникнувши, існують завжди (чи досить тривалий час) і завжди справляють свій вплив на діяльність підприємства. До таких загроз можна віднести динамічність зміни економічного законодавства країн постсоціалістичного простору, підвищення конкуренції між виробниками однорідної продукції і т. ін. Ці загрози мають систематичний характер прояву, оскільки відображають реальні процеси, які відбуваються у ринковій економіці, а також закони розвитку ринку;

– несистематичні загрози, які справляють свій вплив на діяльність підприємства або стохастично, або з визначеним періодом виникнення. До таких загроз можна віднести сезонні коливання попиту на продукцію, загрози стихійних лих, тимчасовий розрив відносин з постачальником або підрядником, нестабільність роботи дилерської мережі й т. ін.

Класифікація загроз на керовані і некеровані відображає можливість локалізації менеджментом підприємства їхніх наслідків. На керовані загрози можливе здійснення прямого впливу з боку керівництва підприємства з метою зміни рівня впливу загрози. Такий вплив здійснюється за результатом моніторингу економічної безпеки підприємства і виражається в комплексі стратегічних, тактичних і оперативних управлінських заходів та інституційних перетворень. Некеровані загрози не підлягають прямому впливу. Вони відображають загрози загального рівня розвитку ринкових відносин в країні, а тому керівництву підприємства обов'язково слід враховувати їх у своїй діяльності. Прикладами некерованих загроз є: монополізація економіки країни; захоплення частки ринку іноземними компаніями і транснаціональними корпораціями; динамічність зміни законодавства України; високий рівень корупції і т. ін.

Класифікацію економічних загроз підприємства можна здійснювати і за ознакою «сфери діяльності підприємства». Підтримуючи розглянутий вище структурно-функціональний підхід до розуміння терміну «економічна безпека підприємства», класифікація охоплює сім основних ресурсів, за допомогою яких підприємство здійснює місію свого існування. Доцільність цієї класифікації заснована на необхідності більш ретельного вивчення специфічних особливостей процесів, що відбуваються в окремо взятій сфері життєдіяльності підприємства й можливості розроблення спеціальних управлінських рекомендацій щодо локалізації загроз і підвищення безпеки відповідної сфери. Так можна виділити такі найбільш значущі для вітчизняних підприємств види соціальних, фінансових і техніко-технологічних загроз.

Аналіз наведених вище класів загроз, оцінка їхнього внеску у формування кризових ситуацій підприємства є одним з основних етапів управління його економічною безпекою. Результати такого аналізу лежать в основі розроблення випереджаючих впливів, спрямованих на ефективну ліквідацію наслідків від настання загрози.

Система управління економічною безпекою підприємства стосується стратегічного, тактичного та оперативного контурів управління. Загальна схема процесу організації економічної безпеки охоплює такі дії, що здійснюються послідовно чи одночасно: формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персо-

налу, прав, інформації, технології та устаткування); стратегічне прогнозування і планування економічної безпеки за функціональними складниками; стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; загальнотактичне планування економічної безпеки за функціональними складниками; тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства; здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки; загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

Комплексний характер реалізації наведених заходів дає змогу досягти належного рівня економічної безпеки підприємства. У контексті цього, до основних функціональних задач системи економічної безпеки підприємства відносять: забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства; забезпечення технологічної незалежності і досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу; досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством; досягнення високого рівня кваліфікації персоналу, належної ефективності корпоративних НДДКР; мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища; якісна правова захищеність всіх аспектів діяльності підприємства; забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства і відділів; ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу і майна, а також комерційних інтересів.

Таким чином, цільовою спрямованістю системи управління економічною безпекою підприємства є формування адаптивних реакцій на дію загроз у будь-якій сфері його життєдіяльності і, як наслідок, – забезпечення стабільного і максимально ефективного функціонування підприємства на цей момент часу та високого потенціалу розвитку в майбутньому.

Список використаної літератури:

1. Андрощук Г.А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны : монографія / Г. А. Андрощук, П.П. Крайнев. – К. : ІнЮре, 2009. – 400 с.
2. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т.С. Клебанова, О.М. Бондар, О.В. Мозенков та ін. / За ред. О.В. Мозенкова. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 272 с.
3. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / Олександр Іванович Барановський. – К. : Фенікс, 2009. – 338 с.
4. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : монографія / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. – К. : ЛІБРА, 2008. – 280 с.
5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.З. Клебанова та ін. / За ред. В.М. Геєця. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 240 с.
6. Новикова О.Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення / О.Ф. Новикова, Р.В. Покотолєнко. Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк : Изд-во «Прима», 2006. – 407 с

Бондаренко Р.Ю.

магістр,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ФІНАНСОВА-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

1. Актуальність дослідження процесів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства обумовлена тим, що в умовах економіки перехідного періоду організації, що отримали широку господарську самостійність, зіткнулися з необхідністю принципово нових підходів до забезпечення власної фінансово-економічної безпеки, що зажадало корінного перетворення всієї системи захисту економічних інтересів.

Проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, як основи ефективної діяльності та виживання є актуальним питанням на цей час.

2. В Україні проблемою управління фінансово-економічною безпекою підприємства займаються недостатньо та не комплексно, тому що основна увага приділяється фінансово-економічній безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансово-економічної небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити цього. Потрібно чітко розуміти механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

На мою думку, механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства має наступні елементи:

– сукупність фінансових інтересів підприємства, функції, принципи і методи управління,

– організаційну структуру,

– управлінський персонал,

– техніку і технології управління,

– фінансові інструменти,

– критерії оцінки рівня фінансової безпеки.

У такому розумінні механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства уявляє собою єдність процесу управління і системи управління.

До складу основних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в роботі віднесено наступні:

1) планування, включаючи програмування і прогнозування,

2) організацію і регулювання,

3) стимулювання ,

4) контроль у складі обліку, аналізу і аудиту.

Для забезпечення фінансової безпеки на підприємстві повинні функціонувати спеціальні органи. Організаційна діяльність на підприємстві передбачає створення структури, що здійснює аналіз стану фінансової безпеки підприємства як складової економічної безпеки та розробку мір по забезпеченню економічної безпеки на підприємстві в цілому, що залежить від особливостей бізнесу може бути як власним підрозділом так і притягненим на договірній основі.

Принципами управління фінансово-економічною безпекою підприємства є :

- первинність господарського законодавства,
- застосування програмно-цільового управління,
- обов'язкове визначення сукупності власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії,
- інтегрованість підсистеми управління фінансово-економічною безпекою підприємства із загальною системою фінансового менеджменту,
- забезпечення збалансованості фінансових інтересів підприємства, окремих його підрозділів і персоналу,
- взаємна матеріальна відповідальність персоналу і керівництва за стан фінансово-економічної безпеки підприємства,
- необхідність постійного моніторингу реальних і потенційних загроз,
- відповідність заходів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки,
- координація реалізації заходів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві,
- необхідність і своєчасність удосконалення в разі потреби системи фінансово-економічної безпеки підприємства,
- наявність зворотного зв'язку,
- необхідність організаційного і методичного оформлення підсистеми фінансово-економічної безпеки,
- мінімізація витрат на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Я вважаю, що на підприємстві повинна бути розроблена стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, що повинна включати наступне:

- 1) визначення критеріїв і параметрів фінансової системи підприємства, що відповідають вимогам його фінансової безпеки,
- 2) розробку механізмів і заходів ідентифікації погроз фінансовій безпеці підприємства і їх носіїв,
- 3) характеристику областей їх прояву,
- 4) встановлення основних суб'єктів погроз, механізмів їх функціонування, критеріїв їх дії на економічну (включаючи фінансову) систему підприємства,
- 5) розробку методології прогнозування, виявлення і запобігання виникненню чинників, що визначають виникнення погроз фінансовій безпеці, проведення досліджень по виявленню тенденцій і можливостей розвитку таких погроз,
- 6) організацію адекватної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства,
- 7) формування механізмів і заходів фінансово-економічної політики, нейтралізуючих або пом'якшувальних дію негативних чинників,
- 8) визначення об'єктів, предметів, параметрів контролю за забезпеченням фінансової безпеки підприємства .

Таким чином, для організації ефективної системи фінансово-економічної безпеки бізнесу необхідна розробка відповідної документації підприємства, де мають бути визначені внутрішні і зовнішні погрози, а також критерії, на підставі яких фінансова безпека підприємства може бути визнана порушеною.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про основи національної безпеки України».
2. Закон України «Про інформацію».
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції».
4. Постанова Верховної Ради України від 18.07.1995 р. № 532-95-п «Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки
5. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия, сущность и место в системе экономической безопасности // Экономист. – 2003. – №8. – С.65-67.
6. Папехин Р.С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия: Автореф. дис. канд. эконом. наук. Волгоград., 2007. – 21 с.
7. Кузенко Т.Б., Прохорова В.В., Саблина Н.В. Управление финансовой безопасностью на предприятии // Бизнес Информ № 12 (1),2007. – 2008. – С. 27-29.
8. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи // Финансовые рынки и ценные бумаги, 2009. – №16. – 2009. – С. 22-28
9. Горячева К.С. Механізми управління фінансовою безпекою підприємства// автореферат. К. 2006/
10. Кім Ю.Г. Проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства// наукова стаття.

Боришкевич В.В.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У роботі розкрито завдання системи фінансово-економічної безпеки та принципи їх виконання. Під механізмом управління фінансово-економічною безпекою розглянуто сукупність станів та процесів протидії загрозам та ризикам. Як компоненти механізму досліджено принципи та функції управління, етапи реалізації загальної схеми механізму. Сучасний механізм управління безпекою підприємства повинен враховувати необхідність формування двох напрямків стратегій розвитку внутрішнього та зовнішнього середовища.

Сучасні загрози в діяльності підприємства висувають принципово нові вимоги до побудови й організації діяльності систем їх безпеки. Для того, щоб протистояти сучасним загрозам і ризикам система безпеки повинна використовувати сучасні технології, методи та методики щодо активної протидії всім реальним і потенційним небезпекам та ризикам. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства створюється з метою забезпечення правильного використання всіх захисних заходів для мінімізації (або недопущення) негативного впливу небезпек, загроз та ризиків.

Механізм управління проявляється насамперед за допомогою управлінських відносин, реалізованих шляхом використання відповідних методів на основі принципів управління.

Під фінансово-економічною безпекою розглядають такий стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту [1].

Завданнями системи фінансово-економічної безпеки є:

- моніторинг, прогнозування, своєчасне виявлення й усунення загроз безпеці підприємств, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового й матеріального збитку, порушенню їх нормального функціонування й розвитку;
- створення механізму та умов оперативного реагування на загрози безпеці й прояву негативних тенденцій у функціонуванні суб'єктів господарювання;
- обґрунтування та формування організаційної системи комплексного убезпечення;
- ефективне усунення загроз персоналу й посягань на ресурси підприємств у разі застосування правових, організаційних та інженерно – технічних заходів і засобів досягнення необхідного рівня безпеки;
- створення нормативно-правового механізму для максимально можливої локалізації й відшкодування спричиненого збитку неправомірними діями фізичних

і юридичних осіб, послаблення негативного впливу наслідків порушення безпеки, спрямованого на відновлення діяльності підприємства у відповідно до його стратегії;

- створення ефективних механізмів взаємодії державних структур із підприємством у питаннях безпеки;
- створення системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу безпеки підприємства;
- вивчення та впровадження позитивного досвіду в сфері безпеки, набутого в країнах ближнього й далекого зарубіжжя;
- створення єдиної інформаційної бази даних про стан загроз, бази знань для прийняття управлінських рішень [2].

Виконання перелічених завдань системи фінансово-економічної безпеки здійснюється у разі дотримання таких принципів:

1. законність — розроблення системи безпеки на основі й відповідно до чинного законодавства України й нормативних актів із безпеки підприємства;
2. самостійність і відповідальність — діяльність підрозділу безпеки повинна повною мірою забезпечити захист інтересів та фінансову стійкість підприємства;
3. економічна доцільність — необхідно, щоб ефективність роботи системи безпеки була вищою від її вартості;
4. обґрунтованість — всі заходи щодо безпеки повинні проводитися з використанням досягнень науки й техніки, надавати надійний захист на певному рівні безпеки;
5. комплексність — гарантування взаємозалежної системи безпеки всіх ресурсів підприємства (інформаційні, людські, матеріальні й ін.) і здатність системи до розвитку й удосконалювання;
6. своєчасність — всі дії системи безпеки повинні мати характер, що попереджає, а постановка завдань із надання безпеки повинна проводитися на ранніх стадіях розроблення системи безпеки на підставі аналізу моделей загроз, конкурентів, об'єктів захисту;
7. безперервність — головний принцип безпеки, що припускає перелік заходів під час функціонування системи безпеки;
8. активність — реалізація активних мір захисту власних інтересів із використанням нестандартних форм і способів захисту;
9. координація й взаємодія — організація взаємодії заходів із всіма підрозділами підприємства й здійснення єдиного управління процесом безпеки підприємства, організація взаємодії з державними й правоохоронними органами;
10. спеціалізація — використання для надання безпеки спеціалізованих організацій, що мають відповідні ліцензії й досвід практичної роботи з певного напрямку;
11. централізація управління — керування безпекою підприємства повинен здійснювати перший керівник, а функціонування системи безпеки повинно відбуватися з використанням певних функціональних і методологічних принципів [3, 4].

Реалізація принципів системи безпеки дає змогу забезпечити виконання мети її організації й реалізацію поставлених завдань.

Загальна схема механізму управління станом фінансово-економічної безпеки

охоплює такі заходи та функції управління, що здійснюються послідовно або одночасно:

- формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав
- інформації, технології та устаткування);
- загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- загальнотактичне планування фінансово-економічної безпеки за функціональними складовими;
- тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- здійснення функціонального аналізу рівня фінансово-економічної безпеки;
- загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки [5, с. 36].

На основі узагальнення підходів до формування фінансово-економічної безпеки підприємства послідовність етапів реалізації механізму її забезпечення може бути сформульована таким чином:

- визначення об'єкта і предмета економічної безпеки підприємства;
- формулювання політики та стратегії безпеки підприємства;
- принципи економічного убезпечення;
- цілі та задачі гарантування безпеки підприємства;
- критерії і показники економічної безпеки підприємства;
- створення організаційної структури з управління системою безпеки підприємства.

Сучасний механізм управління економічною безпекою розвитку підприємства повинен враховувати необхідність формування двох напрямів стратегій. Перший напрям стратегій повинен враховувати ситуацію, визначати цільові настанови й формувати політику підприємства для втримання й розширення свого життєвого простору. Другий – повинен охоплювати методи, прийоми й інструменти для вивчення (розпізнавання) стратегій, що формуються іншими суб'єктами (державою, підприємствами-конкурентами), спрямованих (навмисно або ненавмисно) проти діяльності й розвитку підприємства та звужуючих його життєвий простір.

При цьому, для реалізації першої стратегії необхідно здійснювати оцінювання відповідності ресурсів (займаного життєвого простору) загальним стратегічним цілям розвитку підприємства. Для реалізації другої стратегії необхідно створювати систему розпізнавання й оцінювання ступеня небезпеки загроз, створюваних зовнішнім оточенням і сформованою внутрішньою ситуацією на підприємстві та розробити механізми захисту від них [6].

Таким чином, під механізмом управління фінансово-економічною безпекою можна розглядати сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам. Як компоненти цього механізму варто розглядати принципи, методи, функції управління, систему управління та прийняття управлінських рішень. Принципи визначають вимоги, що пред'являються до управління системою безпеки та будуються на виявлених закономірностях її функціонування. Методи розкривають шляхи протидії виявленим та прогнозова-

ним небезпекам, загрозам та ризикам у конкретних умовах та у визначений термін часу. Також методи відображають безпосередній стан захищеності підприємства. Процеси визначають порядок здійснення функцій та етапів реалізації механізму управління безпекою (захисту підприємства від виявлених чи прогнозованих загроз).

Рішення щодо формування механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства приймаються на основі відповідної концепції, яка розкриває та уточнює сутність його дії. Для ефективного управління фінансово-економічною безпекою підприємства попереднє оцінювання та аналіз стану економічної безпеки підприємства стає невідкладним завданням, не менш важливим для розроблення основ управління фінансово-економічною безпекою підприємства є формування системи показників фінансової складової безпеки підприємства.

Список використаної літератури

1. Грунин О. Экономическая безопасность организации / О. Грунин, С. Грунин. – СПб. : Изд-во «Питер», 2002. – 160 с.
2. Герасимчук В.Г. Развитие предприятия: диагностика, стратегия, эффективность : монография / В.Г. Герасимчук. – К. : Вид-во «Вища шк.», 2005. – 265 с.
3. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия. Суть и механизм обеспечения : монография / А.В. Козаченко, В.П. Понаморев, А.Н. Лещенко. – К. : Вид-во «Либра», 2003. – 280 с.
4. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности / А.В. Крысин. – М. : Изд-во «Финансы и статистика», 1996. – 384 с.
5. Куркин Н.В. Управление экономической безопасностью развития предприятия / Н.В. Куркин. – Днепропетровск : Изд-во АРТ-ПРЕСС, 2006. – 452 с.
6. Сумець О.М. Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека / О.М. Сумець, М.Б. Тумар. – К. : Вид-во «Хай-Тек Прес», 2008. – 400 с.
7. Новикова О.Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення / О.Ф. Новикова, Р.В. Покотоленко. Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк : Изд-во «Прима», 2006. – 407 с.
8. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – К. : Вид-во КНУТД, 2006. – 16 с.

Віноградова І.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВАГОМА РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У даній роботі визначена вагома роль економічної безпеки банку в системі фінансової безпеки України. Сформульовано першорядне завдання організації ефективного управління ризиками банку, що прямо впливає на забезпечення фінансової безпеки країни.

Одна з найважливіших сторін проблеми економічної безпеки держави — стан її фінансової системи, здатність цієї системи забезпечувати державу фінансовими засобами, достатніми для виконання її внутрішніх і зовнішніх функцій. Фінансова система повинна мати визначений запас міцності, що відповідає новим умовам фінансової глобалізації, на випадок непередбачених і надзвичайних обставин, для того, щоб державні органи мали змогу оперативного і своєчасно відреагувати на виникнення будь-яких загроз і, по можливості, запобігти, нейтралізувати чи, хоча б, звести до мінімуму потенційні соціально-економічні втрати.

Фінансово-кредитна сфера в цілому, і банківська система зокрема, є найважливішою функціональною підсистемою в системі народного господарства держави, і відіграє значну роль у розвитку економіки.

Банківська система, як центральний елемент української фінансової системи, покликаний стати одним з «локомотивів» розвитку української економіки, так як саме він виконує функції регулювання грошового обертання, акумулювання і трансформації коштів в інтересах розширеного відтворення, а відповідно, має першочергове значення з позиції забезпечення безпечного розвитку економіки як держави в цілому, так і її регіонів. Банки стають основною ланкою, яка постачає народне господарство додатковими грошовими ресурсами. За своїм місцем в економічній системі банки найближче стоять до бізнесу, його потреб, його кон'юнктури, що постійно змінюється. Ринок неминуче висуває банк у число основних, ключових сегментів економічного регулювання.

Ця обставина є закономірною ще й тому, що економічна безпека банківської системи і стійкості національної валюти, ступінь захищеності інтересів вкладників і золотовалютного запасу, які визначають, в свою чергу, безпеку фінансової системи, поставлені на третє місце серед десяти стратегічних пріоритетів політики національної безпеки в «Стратегії національної безпеки України»[2]. Також слід зазначити, що експерти МВФ та Європейського центрального банку особливу увагу в системі заходів із подолання наслідків впливу фінансової кризи приділяють стабілізації ситуації в банківському секторі.

З метою попередження кризових явищ і мінімізації наслідків їхньої реалізації, світова економічна теорія і практика в останні десятиліття приділяє особливу увагу проблемам підвищення стабільності та економічній безпеці кредитних

інститутів, забезпечуючи захист законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки та підтримки вітчизняного товаровиробника, найважливішою з яких є проблема ефективного управління ризиками комерційного банку.

Тому на сучасному етапі банки повинні забезпечити функціонування комплексної системи ризик-менеджменту, яка забезпечувала б надійний процес ідентифікації, кількісної та якісної оцінки, контролю (систему обмежень: встановлення лімітів, граничних величин) та моніторингу всіх видів ризику на всіх рівнях організації, у тому числі з урахуванням взаємного впливу різних категорій ризиків, а також сприяла вирішенню питання конфлікту завдань між необхідністю отримання доходу та мінімізацією ризиків.

Необхідно відзначити, що умовах кризи стандартний набір інструментів, який пропонує вітчизняна та зарубіжна практика не є ефективним. Банки поверталися до використання простих моделей для прогнозів, вимірювання оцінки.

З урахуванням досвіду кризового і посткризового періоду, Банки повинні вдосконалювати процеси управління ризиками в частині створення ефективної системи розподілу повноважень та відповідальності, системи обмежень, звітності та контролю, що забезпечить формування оптимальної структури балансу та позабалансу з урахуванням специфіки діяльності Банку та потреб, що виникають в результаті зміни грошового ринку та дій клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основи національної безпеки України».
2. Указ Президента України «Про Стратегію національної безпеки України», затверджено Указом Президента України від 12 лютого 2007 року N 105/2007.
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні/ Постанова НБУ № 368 від 28.08.2001 р.
4. Методичні рекомендації по організації та функціонуванню систем ризик-менеджменту в банках України / Постанова НБУ № 361 від 02.08.2004 р.
5. Core Principles for Effective Banking Supervision / Basel Committee on Banking Supervision. – September, 1997.
6. Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І. та ін. Управління фінансово-економічною безпекою. Навчальний посібник.//За ред. чл.-кор. АПН України, к.юр.н., д.іст.н., професора Сідака В.С. К.: Дорадо-друк. 2010.
7. Экономическая безопасность России: Общий курс: Учебник / под ред. В.К. Сенчагова. 2-е изд. – М.: Дело, 2005. – 896 с.
8. Экономическая безопасность: Производство-Финансы-Банки / под ред. В.К. Сенчагова. - М.: ЗАО «Финстатинформ», 1998.- 621с.
9. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение // Вопросы экономики. 1994. № 12. С. 4-13.
10. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / Под ред. А. А. Лобанова и А. В. Чугунова. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 786 с.
11. Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України / Постанова НБУ № 259 від 30.04.2009 р.
12. Principles for the Management and Supervision of Interest Rate Risk / Basel Committee on Banking Supervision. – July, 2004.

Ворожбит В.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВОГО АСПЕКТУ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПП ЗАВОД «КОМСОМОЛЕЦЬ»

У роботі висвітлено маркетинговий аспект фінансової складової економічної безпеки підприємства. Розглянуто основні показники діяльності, проведено SWOT-аналіз, побудовано матрицю БКГ.

У даний час питання забезпечення умов економічного зростання підприємства виходять на перший план. На розвиток підприємства роблять вплив такі чинники, як нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, міжнаціональні, регіональні, територіальні конфлікти, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство, корупція та інші. Все це різко загострило проблему забезпечення економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відношень на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Розрізняють такі рівні економічної безпеки: міжнародна (глобальна і регіональна), національна, локальна (галузева чи регіональна), конкретного підприємства.

Ефективність функціонування підприємства і саме його існування, особливо в сучасних нестабільних умовах значною мірою залежать від ефективності системи економічної безпеки.

Метою роботи є оцінка системи економічної безпеки промислового підприємства та пошук шляхів її оптимізації.

Предметом роботи є дослідження маркетингового аспекту фінансової складової економічної безпеки підприємства.

Об'єктом даного дослідження є приватне підприємство машинобудівний завод «Комсомолец», м. Лубни Полтавської області.

Основні результати аналізу:

– завод має високі темпи зростання обсягів продукції та її реалізації, працює прибутково, створює нові робочі місця, однак необхідно використання комбінованої стратегії, націленої на досягнення конкурентних переваг і передбачення більш глибокого проникнення та географічного розвитку ринку з наступною вертикальною інтеграцією нагору;

– в результаті проведення SWOT-аналізу, портфельного аналізу з побудовою матриці БКГ визначено оптимальні стратегічні напрямки розвитку по кожному з основних видів продукції.

Пропозиції щодо покращення фінансової складової економічної безпеки заводу:

– продовжувати розвиток підприємства з мінімальним рівнем ризику;

- диверсифікувати виробництво;
- удосконалювати процес дослідження ринку, вивчення потреб споживачів;
- проводити активну інноваційну діяльність;
- за рахунок прибутку оновлювати обладнання та устаткування.

Список використаної літератури:

1. Афанасьєв М.В., Білоконенко Г.В. Економічна діагностика: Навчально-методичний посібник. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 296 с.
2. Багиев Г.П., Тарасевич В.М., Анн Х. Маркетинг: Учебник для вузов. – 3-е изд. / Под общ. ред. Г.Л. Багиева. – СПб: Питер, 2007 – 736 с.
3. Балабанова Л.В. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій. – Київ: Знання, 2005. – 301 с.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. – 4-те вид. доп. – К.: Лібра, 2006. – 720 с.
5. Белов М.А., Євдокимова Н.М., Москалюк В.С. Планування діяльності підприємства; навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ. – 2002. – 325 с.
6. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2003. – 420 с.
7. Економіка підприємства: Підручник/За ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с., іл.
8. Євдокимова Н.М., Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2003. – 110 с.
9. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. – К.: Знання, 2009 – 647 с.
10. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І.Горбаток; За ред.акад. НАНУ, проф. М.Г.Чумаченка.–К.: КНЕУ, 2001.– 540с.
11. Забродська Л.Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: Навч. посібник для студ. екон. спец. – Харків: Консум, 2004. – 208 с.
12. Іванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
13. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці. – К.: ЦНЛ, 2003. – 202 с.
14. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навчальний посібник / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
15. Фінанси підприємств: Підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 3 – те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
16. Шевченко Л.С. Конкурентное управление: Уч. пособие. – Х.: Эспада, 2004. – 520 с.

Горбачук О.І.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК»

ВІРТУАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ЗАХИСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто механізми віртуальної економічної дипломатії та системи інформаційної безпеки в сприянні та захисті міжнародного бізнесу в умовах інформатизації міжнародної економічної та дипломатичної діяльності.

Поглиблення глобалізаційних процесів та швидкий розвиток інформаційно – комунікаційних технологій зумовили виникнення особливої форми економічної дипломатії – віртуальної. [1, с.23]

Термін **«віртуальна дипломатія»** був уведений у США в середині 90-х років ХХ ст. і пов'язаний з впровадженням концепції «м'якої влади» (soft power), запропонованої американським вченим Дж. С. Наєм-молодшим для розвитку і втілення концепції нової дипломатії США у ХХІ ст. [4, с.22]

За теорією Дж. С. Ная, у кожної держави є три головні ресурси могутності: військовий потенціал, економічна потужність і «м'яка сила». Де «сила» – це насамперед можливість впливати на інших з метою отримати необхідний результат. Цієї мети, як він вважає, можна досягти трьома шляхами: застосувати примус чи погрози, це так званий метод «батога»; улестити певними обіцянками чи винагородами, інакше кажучи скористатися «пряником»; і врешті, можна досягти власної мети, вплинувши на інших таким чином, щоб їм захотілося того ж, що й вам. Саме це Най називає «м'якою силою». Тобто в глобальному, інформаційному суспільстві мати владу означає не бути монархом, що віддає накази і обдаровує милостями, а стати центром певного кола людей, яких ви зможете прихилити до себе силою власного прикладу і переконання. [2]

Подібну думку висловив інший американський вчений – політолог Г. Моргентау стверджуючи, що сучасна міжнародна діяльність має бути спрямована не на територіальне розширення або економічну експансію, а на завоювання прихильного ставлення світової громадськості до думки і позиції держави [4, с. 26]. Практичне значення та сутність віртуальної дипломатії якраз і полягає у використанні методів «м'якого впливу» на світову громадськість, а точніше на певну цільову аудиторію, шляхом ефективного використання інформаційно-комунікаційних систем.

Основним інструментарієм віртуальної економічної дипломатії є веб-сайти та тематичні веб-портали. Це перш за все офіційні веб-сайти державних органів влади та дипломатичних установ в їх економічній складовій, сайти бізнесових та громадських організацій, а також окремих фірм, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю і є акторами міжнародних економічних відносин.

Тут відкриваються необмежені можливості для втілення зовнішньоекономічних стратегій держав, оскільки засоби віртуальної дипломатії дозволяють ефек-

тивно впливати на громадську думку в її найдієвішому, інтелектуальному сегменті. Адже доступ до мереж Інтернет у переважній більшості має молодь і передова частина суспільства, так звані «лідери думок»: громадська, політична, бізнесова, наукова та культурна еліта.

Нині економічна дипломатія провідних країн світу, активно використовуючи веб-сайти дипломатичних представництв та інші державні і недержавні веб-портали, докладає максимум зусиль до іміджування своїх країн та економік в мережі Інтернет. При цьому забезпечується безпосередній, інтерактивний діалог представників державних органів влади, міністерств та відомств, дипломатичних установ, економічних представництв, бізнесових структур зі світовою громадськістю. Тут широко застосовується електронна пошта, електронні дискусійні групи, Інтернет – конференції, тощо. Практика показує, що це мало затратний, але надзвичайно ефективний засіб підтримки, захисту, лобювання інтересів національного бізнесу за кордоном.

Тобто віртуальна дипломатія взагалі і економічна зокрема виступає інструментом міжнародної взаємодії не лише на рівні урядів і дипломатичних представництв, але найголовніше, на рівні громадськості країн, що зрештою опосередковано впливає на політичні та зовнішньоекономічні рішення урядів. І в цьому є найновіша тенденція міжнародних відносин XXI ст.

Нині віртуальна економічна дипломатія стала доступною для найширшого кола учасників, її перевагами можуть користуватися як державні, так і недержавні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Але тут постає загальна для всіх операторів проблема здобування, накопичення, володіння, користування та обміну інформацією, яка передбачає крім іншого – якість, достовірність, конфіденційність, тощо. Інформація стала чинником, що з одного боку є необхідною умовою успішного просування державних та комерційних бізнес інтересів на міжнародному ринку, з іншого – саме інформація може призвести до серйозних збитків, втрати конкурентоспроможності, дестабілізувати державне управління, фінансову систему, роботу бізнесових структур, навіть спричинити економічні війни та військові конфлікти. І чим вищий рівень інформатизації суспільства, тим більше інтересів людей, бізнесу, держав здійснюється саме за допомогою інформаційних систем. Звідси впливає фундаментальне значення інформаційної безпеки в захисті прав національного бізнесу за кордоном та запобіганні негативних сценаріїв, пов'язаних з інформатизацією міжнародної економічної та дипломатичної діяльності. [3,с. 162]

В Україні розроблено цілий ряд законів, постанов Кабінету Міністрів, стандартів, нормативних документів в галузі технічного захисту інформації. Однак у переважній більшості вони засновуються на принципах і методах криптографії. Сьогодні ж перед учасниками ЗЕД, стоїть значно серйозніше і глибше завдання: не тільки забезпечити надійний захист інформації, але й організувати ефективний доступ до даних і безпечну роботу з ними. Важливість цього завдання підтверджуються дослідженнями останніх років, що проводяться спеціалізованими фірмами США, Великої Британії та інших країн.

Щорічно трапляються десятки тисяч випадків порушення інформаційної безпеки. І це в переважній більшості не стільки легендарні хакерські атаки, крадіжки,

вандалізм та ін., скільки зовнішнє підключення до комп'ютерної мережі компанії та використання доступу до інформаційних систем з боку самих робітників компаній, помста ображених або звільнених працівників, тощо. Мають місце також цільові програми «вірусних нападів», але найбільше (до 65%) – це звичайні людські помилки операторів при використанні програм у комп'ютерних системах. Саме у зв'язку з цим загальні суми втрат компаній сягають сотень мільйонів доларів. Це, безумовно, свідчить про гостру необхідність розробки якісно нової, універсальної системи інформаційної безпеки для всіх без винятку суб'єктів сучасного світового ринку.

Вагомим кроком до вирішення цієї проблеми є розроблений і впроваджений у 1998 р. Британським Інститутом Стандартів (BSI) міжнародний стандарт інформаційної безпеки BS7799 (пізніше доповнений ISO17799). Він став узагальненням дійсно найпередовіших досягнень в організації інформаційної безпеки підприємств, організацій, бізнесових структур. Оскільки розбудовує систему забезпечення інформаційної безпеки на основі мети та завдань менеджменту. І це є принциповим для стандарту BS7799 та ISO17799. Тобто це універсальний, міжнародний стандарт системи управління інформаційною безпекою, що поряд з іншими добровільними стандартами (напр. стандарт якості ISO9000 або екологічний стандарт ISO14000) використовується в міжнародних контрактах та комерційних угодах і є не останньою умовою успішного просування вітчизняного бізнесу на зовнішніх ринках.[5]

Отже поєднання зусиль віртуальної економічної дипломатії та інформаційної безпеки є ефективним фактором комплексної системи підтримки та захисту міжнародного бізнесу. Практичне значення та сутність віртуальної економічної дипломатії полягає у використанні методів, технологій та інструментів «м'якого впливу» на світову громадськість з метою створення позитивного іміджу країни та її економіки в міжнародному конкурентному середовищі, що є одним з найсучасніших методів реалізації зовнішньоекономічних стратегій держав.

Список використаної літератури:

1. Вергун В.А. Економічна дипломатія: навчальний посібник / В.А. Вергун. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 303 с.
2. Джозеф Най: Якщо у сусідів України різне бачення політики, досить важко підібрати шлях, який зацікавить всіх [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/2011/2745> (переглянуто 25 квітня 2012 року)
3. Економічна безпека: навч. посіб. / О.Є. Користін, О.І. Барановський, Л.В. Герасименко та ін.; за ред. О.М. Джуджі. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. – 368с.
4. Макаренко Є.А., Піпченко Н.О. Віртуальна дипломатія. Підручник. – К.: Центр вільної преси, 2010. – 302с.
5. Ступницький О.І. Інформаційна безпека в умовах глобалізації: сфери міжнародного співробітництва. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Information_security_under_globalization_areas_of_the_international_cooperation_13188.pdf (переглянуто 25 квітня 2012 року)

Євтушенко С.В.

старший викладач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Робота презентує механізм інвестиційної безпеки підприємства та основні принципи оцінювання стану інвестиційної безпеки підприємства.

Погляди науковців на сутність проблеми економічної безпеки підприємства можна об'єднати у чотири підходи: вузько-функціональний [1], ресурсно-функціональний [2, 3, 4], загрозливий [5, 6] та узгодження економічних інтересів [7, 8]. Вузько-функціональний підхід до проблеми економічної безпеки не забезпечує системного розгляду підприємства; ресурсно-функціональний підхід не відбиває специфіку категорії економічної безпеки, бо ототожнює проблему економічної безпеки з загальною ресурсною ефективністю підприємства; загрозливий підхід акцентує увагу на одному аспекті загроз, виключає з поля зору економічних потенціал та можливості його ефективної реалізації. На наш погляд, найбільш змістовно сутність економічної безпеки розкривається в підході узгодження економічних інтересів суб'єктів підприємства.

На думку автора, інвестиційна безпека підприємства – це міра узгодження довгострокових економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності з суб'єктами зовнішнього середовища, за якої в умовах загроз підприємство в довгостроковому періоді не переходить в кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності, порушенням нормального режиму господарської діяльності. Основним індикатором міри гармонізації економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності є додатковий грошовий потік від здійснення інвестицій.

Основним індикатором міри гармонізації економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності є додатковий грошовий потік від здійснення інвестицій. Розуміння інвестиційної діяльності як сукупності інвестиційних проєктів призводить до висновку, що ІБП складається з інвестиційної безпеки проєктів. Інвестиційна безпека проєкту – це міра узгодження економічних підприємства як суб'єкта інвестиційного проєкту із суб'єктами зовнішнього середовища проєкту, за якої в умовах загроз інвестиційний проєкт в довгостроковому періоді не переходить у кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності підприємства, здійсненню виробничо-господарської діяльності в нормальному режимі.

Відповідно до поділу економічної безпеки підприємства на операційну та інвестиційну складові, система економічної безпеки підприємства має два контури: операційний (короткостроковий, поточний) та інвестиційний (довгостроковий). Така позиція узгоджується з розумінням підприємства як сукупності інвестиційних проєктів в певних СЗГ. Якщо в певний момент часу не планується здійснення стратегічних інвестицій в СЗГ, тоді СЕБ підприємства ідентифікує, аналізує інвес-

тиційну безпеку в довгостроковій перспективі виходячи з ситуації «без проекту» та обґрунтовує заходи її забезпечення.

Діагностика стану ІБП є основним змістом, стрижнем майже всякої діяльності, спрямованої на гарантування ІБП. Діагностика стану ІБП – це оцінка показників роботи підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності, на основі вивчення окремих результатів, неповної інформації з метою виявлення можливих перспектив його розвитку і наслідків ухвалення управлінських інвестиційних рішень. Механізм діагностики ІБП є складною системою, яка складається з трьох підсистем: функціональної, забезпечення та параметрів економічних важелів. Функціональна підсистема включає концептуалізацію діагностики ІБП, структурування об'єктів ІБП, збір та аналізу інформації про параметри об'єктів ІБП та їх загроз, обґрунтування інструментів діагностики, ідентифікацію загроз та їх параметрів, оцінювання можливостей підприємства протидіяти загрозам, оцінювання стану ІБП, аналіз та оптимізацію діагностики. Підсистема забезпечення включає кадрову, фінансову, інформаційну та методичну та інші складові. Підсистема параметрів економічних важелів включає ціни, тарифи, відсоткові ставки, заробітні плати, норми, пільги, санкції, тощо. На виході ефективного функціонування механізму діагностики ІБП є обґрунтовані оцінки стану ІБП, які формують інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства.

В діагностиці рівня інвестиційної безпеки підприємства необхідно враховувати специфіку інвестиційних проектів: характер відтворювальних процесів (просте, розширене відтворення) та стратегічну орієнтацію (стратегія внутрішніх переваг, стратегія зовнішніх переваг).

Основними принципами діагностики ІБП є: 1) довгостроковості горизонту дослідження параметрів ІБП; 2) комплексності, тобто ІБП диференціюється за СЗГ та інвестиційними проектами відповідних СЗГ; 3) основним об'єктом ІБП є узгодження довгострокових економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності з суб'єктами зовнішнього середовища; 4) основним індикатором міри узгодження економічних інтересів є додатковий грошовий потік від реалізації інвестицій; 5) «нульового проекту», в умовах коли підприємство не здійснює інвестиційних проектів в певній СЗГ, інвестиційна (довгострокова) безпека в цій СЗГ визначається виходячи з ситуації «нульовий проект», тобто «без проекту»; 6) адресного підходу; 7) економічності; 8) інтегрованості; 9) своєчасності.

Список використаної літератури

1. *Борисов А.Б.* Большой экономический словарь / Борисов А.Б. – изд. 2-е перераб. и доп. – М. : Кн. Мир, 2006. – 860 с.
2. *Економіка підприємства* / [Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П. та ін.] ; за ред. Покропивного С. Ф.; 2-е вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
3. *Ильяшенко С.Н.* Оценка составляющих экономической безопасности предприятия / Ильяшенко С.Н. // Материалы международной научно-практической конференции «Проблемы обеспечения экономической безопасности». – Донецк : РИА ДонНТУ, 2001. – 175 с.
4. *Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность)* / под ред. Е.А. Олейникова. – М. – 1997. – 288 с.

5. Сухорукова Т. Г. Концептуальный взгляд на экономическую безопасность / Сухорукова Т. Г. // Залізничний транспорт України. – 1998. – №2–3. – с.9–13

6. Забродский В. Теоретические основы экономической безопасности отрасли и фирмы / Забродский В., Капустин Н. // Бизнес-информ. – 1999. – № 15–16. – с. 35–37.

7. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: [монографія] / Кириченко О. А., Денисенко М. П., Сідак В. С., Лаптев С. М., Єрохін С. А. та ін. ; заг. ред. Кириченко О. А. – К. : ІМБ Університету «КРОК», 2010. – 412 с.

8. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення: [монографія] / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. – Донецьк : НАН України. Ін-т економіки промисловості, 2006. – 408 с.

9. Євдокімова Н. М. Економічна діагностика: [Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни] // Н. М. Євдокімова, А. В. Кірієнко. – К. : КНЕУ, 2002. – 110 с.

Зубець О.М.
студент магістратури,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядається сутність та основні функціональні складові економічної безпеки. Дається коротка характеристика кожної складової фінансово-економічної безпеки.

Безпеку підприємства можна розглядати з двох боків. З одного боку її можна розглядати як намагання своєчасно виявити і нейтралізувати загрози (реальні та потенційні), з іншого – як намагання створити аналогічні загрози конкурентним підприємствам.

Головні завдання управління системою економічної безпеки підприємства – передбачення та випередження можливих загроз, що призводять до кризового стану, а також проведення антикризового управління, яке спрямоване на виведення підприємства з кризового стану; мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз економічному стану суб'єкта підприємництва, зокрема його фінансовим, матеріальним, інформаційним, кадровим ресурсам на основі розробленого комплексу заходів економіко-правового та організаційного характеру.

Головною метою забезпечення економічної безпеки підприємства є досягнення максимальної стабільності його функціонування, а також створення основи для подальшого зростання його економіки навіть за наявності об'єктивних та суб'єктивних факторів, що несуть загрози [8].

Для досягнення високого рівня економічної безпеки підприємство повинно проводити роботу із забезпечення стабільності та ефективності функціонування всіх основних її складових.

Функціональні складові економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом [4]. До них відносяться:

- фінансова;
- інформаційна;
- техніко-технологічна;
- кадрова;
- правова;
- екологічна.

Фінансова складова економічної безпеки вважається основною і дуже важливою. Завдяки їй на підприємстві є власні фінансові ресурси, які забезпечують йому фінансову стабільність.

Найважливішим напрямком формування системи економічної безпеки, у тому числі й підприємств, є створення діючого механізму фінансової безпеки. Обґрунтовується, що облік є однією з основних функцій керування, спрямованого на за-

безпечення економічної безпеки підприємства. Кавун С.В. зазначає, що «облік виключає можливість прямих розкрадань без установлених законом наслідків... і сприяє запобіганню реалізації загроз, які знижують економічну стабільність підприємств» [2, с.21].

Реверчук Н.Й. вважає, що фінансова безпека підприємства – це захист від можливих фінансових втрат і попередження банкрутства підприємства, шлях до досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів [6, с. 22].

Фінансова нестабільність призводить до погіршення умов фінансування і впливає на діяльність функціонування системи економічної безпеки підприємства. Тому головним завданням економічної безпеки є забезпечення фінансової стійкості й забезпечення платоспроможності та фінансової незалежності підприємства.

Інформація є важливою складовою економічної безпеки та найбільш цінним та важливим ресурсом підприємства.

Без надійної інформації й належного інформаційно-аналітичного забезпечення керівництво фірм і компаній навряд чи здатне приймати «правильні» рішення, відповідні до реальної конкурентної ситуації. Лише своєчасно отримана й перевірена на предмет достовірності інформація дозволяє передбачати зміни, коливання на ринках, політичні ризики тощо [9].

Втрата інформації, особливо конфіденційної, для підприємства створює великий ризик, оскільки може обернутися суттєвою загрозою економічній безпеці підприємства.

В. Ортинський [5, с. 61] зазначає, що інформаційна складова полягає у здійсненні ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства. Відповідні служби виконують при цьому певні функції, які в сукупності характеризують процес створення та захисту інформаційної складової економічної безпеки.

Техніко-технологічна характеризує ступінь відповідності застосованих на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів.

Кадрова складова економічної безпеки теж є не менш важливою, оскільки професіонали та кваліфіковані працівники здатні забезпечити «процвітання» підприємству. Організаційно-кадрова безпека – це стан захищеності бізнесу від загроз, обумовлених людським чинником. Вона забезпечується своєчасним виявленням, попередженням, припиненням небезпечних дій персоналу [3, с. 330-331]. Фактори, які впливають на кадрову складову: звільнення провідних висококваліфікованих працівників, що призводить до ослаблення інтелектуального потенціалу; зниження освітнього рівня працівників; невідповідність кваліфікації працівників вимогам до них з боку підприємства; слабка організація системи управління персоналом; неефективна система мотивації кадрів; неякісні перевірки кандидатів в процесі приймання на роботу [5, с.24].

Правова – полягає в дотриманні підприємством законодавства.

Екологічна складова покликана усунути руйнівний вплив результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища.

С.М. Ілляшенко стверджує, що варто додати також інтерфейсну складову, яка

характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами підприємства. Загрозу цій складовій економічної безпеки підприємства становлять можливі непередбачені зміни умов взаємодії (аж до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговельними та збутовими посередниками, інвесторами, споживачами тощо [1].

Список використаної літератури:

1. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: навч. посібник / С.М. Ілляшенко.– 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с.
2. Кавун С.В. система економічної безпеки: методологія та методичні засади: монографія / С.В.Кавун – Х.: Вид.ХНЕУ, 2009 – 300 с.
3. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія / О.М. Ляшенко – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2011 – 400 с.
4. Олейников Е.А. Основы экономической безопасности / Е.А. Олейников. – М., 1997. – 233 с.
5. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
6. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Н.Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
7. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2011_1_4/72.pdf
8. <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=455>
9. <http://www.academia.org.ua/?p=272>

Кириченко О.С.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У роботі розглянуті питання особливостей управління системою економічної безпеки підприємств, що розробляють та запроваджують інноваційні та інвестиційні проекти.

Впровадження системи економічної безпеки на підприємствах що знаходяться на етапах розробки, планування і реалізації інноваційних проектів та програм, структурних перетворень, є першочергово необхідним, оскільки бізнес структури що знаходяться в стані перетворень пов'язаних з значними структурними змінами та інвестиційними витратами стають дуже вразливими, з підвищеним рівнем чутливості до будь-яких негативних коливань внутрішнього та зовнішнього середовища.

Для роботи системи економічної безпеки інноваційно орієнтованих підприємства в умовах впровадження бізнес проектів можна визначити загальні характерні риси:

1. Всі поля знаходяться в постійному динамічному русі.
2. Поле потенційної діяльності підприємства є найбільш складним та має високий ступінь негативних впливів зовнішніх факторів.
3. Підприємство та зовнішнє середовище мають взаємний фактор впливу та взаємодії. Не тільки зовнішнє середовище впливає на підприємства, але й підприємство через процес реалізації проектів та його результат впливає на зовнішнє середовище та приймає участь у його перспективному формуванні.
4. Вплив зовнішнього середовища пропорційний потенційній долі, яку планує зайняти підприємство в результаті реалізації бізнес -проекту.

Система економічної безпеки підприємства потребує процесного підходу до її побудови, механізму функціонування та контролю за діяльністю.

Стійкість і безпека — найбільш важливі характеристики будь-якої системи, зокрема й економічної, вони вимагають серйозної уваги з боку органів управління будь-якого рівня, особливо в періоди трансформацій у системі.[2] За сферами виникнення, життєдіяльності, та характеру впливу види внутрішньої та зовнішньої безпеки можна класифікувати на певні групи. (рис 1.1.) Система економічної безпеки підприємства при впровадженні бізнес-проектів працює як цілісний єдиний організм, маючи не тільки вертикальні управлінські зв'язки але й горизонтальні зв'язки обміну та впливу.

Вище зазначена схема показує взаємну загальну інтегрованість вірогідних загроз на всіх рівнях системи економічної безпеки підприємства, що свідчить про необхідність єдиної комплексної дії, та опрацювання загальних єдиних стратегій роботи системи безпеки підприємства. Турбулентність у бізнесі виз-

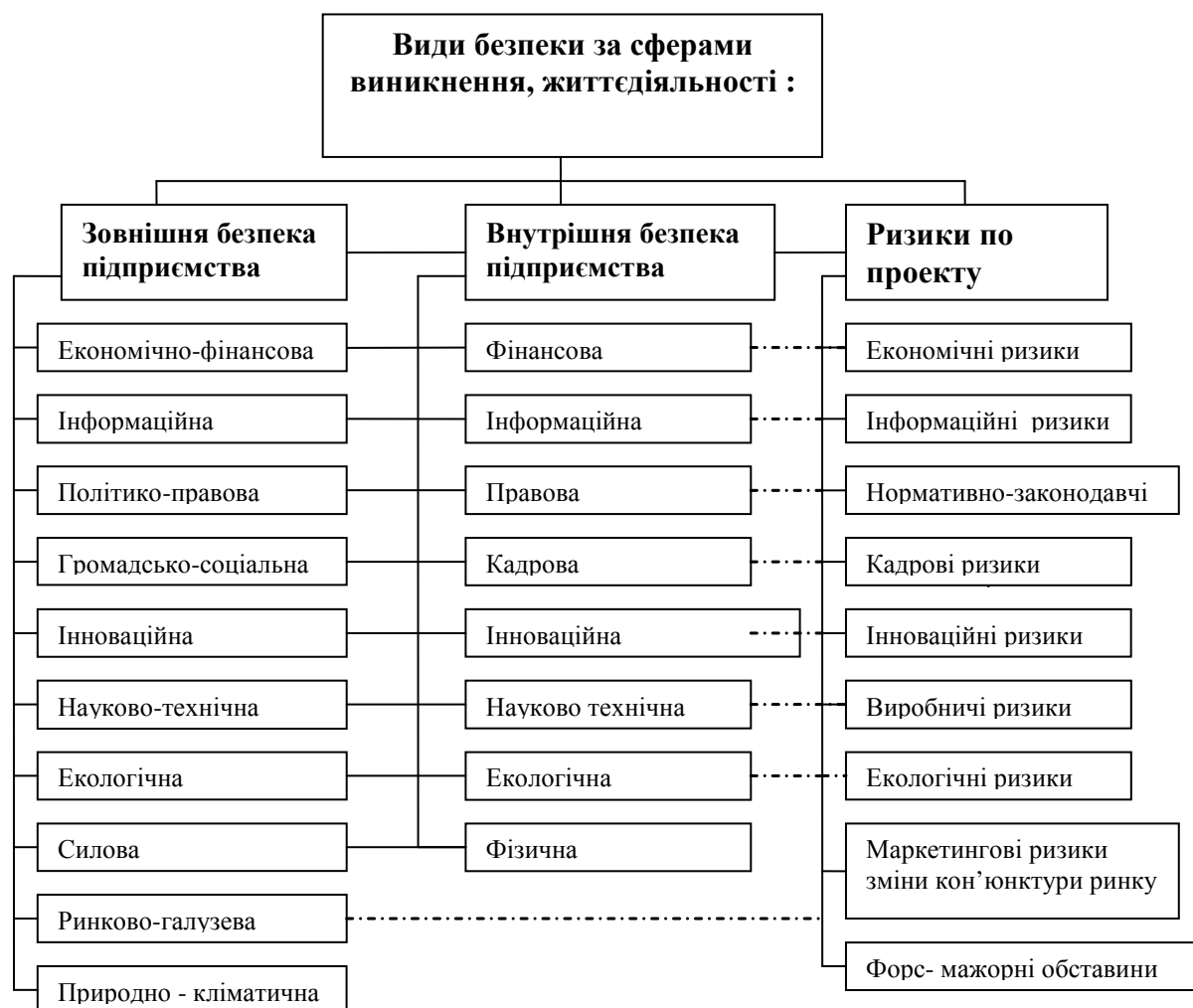

Рис 1.1. Види безпеки за сферами виникнення та життєдіяльності

начається як непередбачувані та швидкі зміни внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємства, які впливають на його функціонування.[3] Характерними ознакам турбулентності є агресивність, хаотичність та непередбачуваність. Посилення турбулентності зовнішнього чи внутрішнього середовища супроводжується ризиками, хаосом та невизначеністю. Принцип визначений І. Ансоффом означає: підвищення динамізму змін середовища повинно активізувати стратегічну поведінку підприємств. Від ступеня інтенсивності змін зовнішнього середовища залежить характер змін у внутрішньому середовищі підприємства.[4] За визначенням О.А. Кириченко: «Забезпечення фінансово – економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності – безперервний процес який детермінується перманентними зовнішніми та внутрішніми умовами й факторами наявності ворожого або нейтрально ворожого середовища, пов'язаний з ризиками, погрозами, небезпеками, здійснюваний з моменту ухвалення рішення про створення підприємства до його ліквідації, спрямований на створення оптимальних умов функціонування та розвитку через систему його безпеки». [5]

Управління системою економічної безпеки інноваційно орієнтованих підприємств представлена методами та видами діяльності стратегічного (планового, проактивного) та оперативного (реактивного) характеру та спрямування що забезпечують реалізацію комплексу заходів та механізм взаємодії для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Методологічною основою для розробки подальшої стратегії реалізації забезпечення економічної безпеки підприємства є розроблена та прийнята на підприємствах Концепція економічної безпеки.

Концепція забезпечення економічної безпеки підприємства визначає:

- Стратегії забезпечення економічної безпеки;
- Мету забезпечення економічної безпеки;
- Постановка завдань для реалізації;
- Етапи комплексу заходів для реалізації завдань;
- Формування системи економічної безпеки підприємства;
- Формування та введення в структуру підприємства служби ЕБ;
- Формування механізму взаємодії та функціонування СЕБ;
- Основи політики взаємодії з зовнішнім середовищем;
- Механізм контролю та моніторингу роботи СЕБ;
- Методично наукове забезпечення реалізації стратегії;
- Нормативно правове забезпечення економічної безпеки всіх рівнів;
- Організаційне забезпечення економічної безпеки.

Управління економічною безпекою для його максимальної ефективності повинне бути багаторівневим системним процесом, що розробляється та виконується на рівні бізнес – процесів підприємства.

На всіх рівнях підприємства від формування стратегії до рівня управління бізнес-процесами комплекс управління системою економічної безпеки підприємств це економічно зумовлена структурно та нормативно визначена послідовність дій з забезпечення економічної безпеки.

Список використаної літератури

1. Кириченко О.А. Управління фінансово-економічною безпекою: навчальний посібник, О.А. Кириченко, С.М.Лаптев, О.І.Захаров,, та ін за ред. чл.-кор. АПН України, канд.. юридичних наук, д-ра істор. наук, проф.. В.С. Сідака.– К.: Дорадо-Друк, 2010. – 480с.
2. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект // Навчальний посібник — К.: Атіка, 2009
3. EP Business turbulence / [Електронний ресурс] BNET Business Distionary. – Режим доступу: <http://dictionary.bnet.com>.
4. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия /И. Ансофф; пер с англ. С. Жильцова; под ред.Ю.Н. Каптуревского и др. – СПб.: Питер 2008.- 414 с.
5. Кириченко О.А. Управління фінансово-економічною безпекою: навчальний посібник, О.А. Кириченко, С.М.Лаптев, О.І.Захаров, та ін за ред. чл.-кор. АПН України, канд.. юридичних наук, д-ра істор. наук, проф. В.С. Сідака.– К.: Дорадо-Друк, 2010. – 480 с.

Козлов О.В.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА ЧЕРЕЗ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ ВІДХОДАМИ

У статті досліджено питання утворення фармацевтичних відходів. Розглянуто шляхи виникнення загроз та небезпек, що виникають під час видалення фармацевтичних відходів.

На всіх стадіях свого розвитку людина була тісно пов'язана з навколишнім світом. Але, з появою високо індустріального суспільства, небезпечно втручання людини в природу різко підсилилось, розширився обсяг цього втручання, воно стало різноманітне і загрожує стати глобальною небезпекою для суспільства. На сьогоднішній день політико-економічна нестабільність в Україні привела до ризикового характеру підприємницької діяльності, невизначеність і непередбачуваність численних факторів зовнішнього середовища зробили актуальною проблему виживання фармацевтичних підприємств в існуючих умовах господарювання (1). На сучасному етапі розвитку економіки України зростає роль процесів екологізації поведження з відходами фармацевтичної діяльності, реалізація яких дозволить розв'язувати конкретні еколого-економічні проблеми на рівні підприємства.

Неузгодженість у політиці постачання лікарських препаратів, неплатоспроможність державної системи забезпечення лікарськими засобами, надзвичайно розгалужена мережа посередників створили підґрунтя для децентралізації закупівлі медикаментів.

Поява медикаментів недостатньої якості внаслідок недосконалості системи забезпечення якості, їх нераціональне використання тощо спричиняють утворення фармацевтичних відходів.

Стрімкий розвиток фармацевтичної галузі в останні роки також створює потенційну можливість та призводить до утворення й накопичення фармацевтичних відходів. За визначенням ВООЗ – це відходи, які містять медичні препарати (ліки, у яких закінчився термін придатності або які більше не потрібні, предмети, що забруднені фармацевтичними препаратами або містять їх (пляшечки, коробки тощо). Окремо виділені генотоксичні відходи, що містять речовини, які можуть виявляти шкідливу дію на генетичні структури (цитостатичні ліки, генотоксичні хімічні речовини, їх залишки та будь-який матеріал, забруднений ними) (7).

Джерелами утворення неякісних лікарських засобів є лікувально-профілактичні установи, митниці, склади спецпостачання, аптечні заклади тощо.

Під час перевірки у 2011 р. Держінспекцією з контролю якості лікарських засобів МОЗ України лікувально-профілактичних і амбулаторно-поліклінічних закладів та баз спеціального медичного забезпечення 24 управлінь охорони здоров'я, були виявлені такі порушення: ліки із закінченим терміном придатності, субстан-

дартні, незареєстровані або заборонені до реалізації, відсутність сертифікатів якості медпрепаратів тощо. Практично у всіх перевірених установах відзначалося порушення умов зберігання лікарських засобів, не дотримання температурного режиму (оскільки приміщення потребують термінового ремонту), недостатнє забезпечення холодильним обладнанням. Також необхідне виділення окремих кімнат для зберігання певних ліків.

Біоактивним хімічним речовинам як можливим забруднювачам довкілля до останнього часу практично не приділялось уваги. Проте неякісні лікарські засоби та відходи фармацевтичної промисловості є найбільш шкідливою групою відходів. Відповідно до Базельської конвенції (1998 р.) медичні відходи лікарень, поліклінік та клінік, відходи виробництва та переробки фармацевтичної продукції, фармацевтичні товари, ліки та препарати, які не знайшли збуту, відходи виробництва, одержання та застосування біоцидів та фітофармацевтичних препаратів відносяться до так званого Жовтого переліку, й усі без винятку визначаються як небезпечні (2).

Лікарські засоби та їх активні метаболіти постійно надходять у водне середовище через оброблені та необроблені каналізаційні стоки. Для більшості фармацевтичних препаратів не характерна біокумулятивність та леткість. Однак, деякі з них є надзвичайно стійкими, а інші, з низькою персистентністю, при постійному та тривалому надходженні в навколишнє середовище можуть справляти ефекти справжніх стійких поллютантів, оскільки швидкість їх трансформації й видалення зрівноважується швидкістю заміщення.

За відсутності в Україні цілісної системи поводження з відходами фармацевтичного виробництва та непридатними медпрепаратами, ці ліки, ставши неякісними, опиняються на полігонах для побутових відходів, на смітниках або видаляються в комунальний каналізаційний колектор. Таким чином, відбувається свідоме забруднення людиною природного середовища не тільки свого існування, але й усієї біоти, особливо водної, яка є дуже чутливою до біологічно активних хімічних забруднювачів.

Очисні споруди не розраховані на такий тип забруднювачів, а існуючі технологічні схеми очистки стічних вод не завжди можуть забезпечити достатній рівень видалення цих поллютантів і тому потребують модернізації.

Окремі положення деяких законодавчо-нормативних документів стосовно проблеми поводження з цією групою відходів ідуть у розріз з даними сучасних досліджень, а саме, у Наказі МОЗ України від 19.03.99 р. №67/59 «Про затвердження Правил проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори» одним із методів видалення зазначених препаратів є злив до комунального колектора, що недопустимо [3, 4, 5].

Для позитивного вирішення проблеми безпечного поводження з фармацевтичними відходами, зокрема, непридатними медпрепаратами, вважаємо за доцільне виконання наступних заходів:

1. Доопрацювання існуючих законодавчо-правових актів і розробка нової нормативної документації та їх гармонізація з міжнародними вимогами.
2. Інвентаризація основних та ймовірних місць утворення і накопичення фармацевтичних відходів для визначення їх кількості.

3. Розробка та застосування найбільш екологічно безпечних та сприйнятливих у фінансовому відношенні методів знешкодження фармвідходів, що є дуже важливим моментом на даному етапі економічного розвитку країни; проведення їх гігієнічної оцінки.

4. Найбільш перспективним вважається метод піролізу – контрольований процес розкладу органічних сполук під дією високих температур. З метою всесторонньої гігієнічної оцінки цей метод потребує проведення комплексних досліджень щодо забруднення атмосферного повітря та повітря робочої зони, ступеню небезпеки золошлаків, що утворюються після піролізу відходів, для кожного терапевтичного класу ліків (6).

5. Зменшення та попередження забруднення довкілля фармпрепаратами (запобігання прямому скиду неочищених стічних вод у навколишнє середовище, повторне використання оброблених стічних вод).

6. Налагодження системи організованого первинного збору неякісних ліків від населення з метою запобігання їх неконтрольованого надходження в навколишнє середовище.

7. Виділення потоку фармацевтичних відходів серед медичних у лікувально-профілактичних закладах.

8. Впровадження та дотримання правил належної виробничої практики усіма ланками, від яких залежить якість лікарського препарату: підприємства-виробника (GMP), баз доклінічного та клінічного дослідження, лабораторій з контролю якості ліків (GLP, GCP) і дистриб'ютора (GDP).

9. Моніторинг об'єктів довкілля на присутність фармацевтичних препаратів.

10. Введення до програми середніх та вищих навчальних закладів медичного та фармацевтичного профілю курсу щодо поводження з фармацевтичними відходами, зокрема з неякісними лікарськими засобами.

11. Забезпечення формування та підвищення екологічної свідомості і культури населення, його поінформованості про можливі небезпечні наслідки неправильного поводження з неякісними ліками, особливо з найбільш небезпечними.

Список використаної літератури

1. Акуленко В.Л. Екологічний менеджмент в контексті забезпечення екологічної безпеки підприємства / Акуленко В.Л., Мамчук І.В. // Вісник Хмельницького національного університету, № 5. – 2009. – С. 21-26.

2. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням. – 1989.

3. Закон України від 24.02.1994 р. № 4004 – XII «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

4. Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР «Про відходи».

5. Наказ МОЗ України від 19.03.1999 р. № 67/59 «Про затвердження Правил проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори».

6. Наказ МОЗ України від 08.07.2004 р. № 349 «Про затвердження Правил проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів».

7. Електронний ресурс. Режим доступу <http://ecounion.at.ua/>

Корнієнко Ю.В.

аспірантка,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ

Розглядається сутність фінансових ресурсів та їх роль в забезпеченні фінансової безпеки банку як складової його економічної безпеки

Найчастіше фінансова безпека банку розглядається як складова економічної безпеки банку, у роботах таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як М.М. Єрмошенко, Д.А. Артеменко, П.І. Мунтіян, Є.О. Олейніков, В.К. Сенчагов, Ю.А. Соколов та інші.

У той же час, з погляду автора, найбільш об'єктивним визначенням фінансової безпеки банку можна вважати таке, що надане М.І. Зубком і С.М. Яременко, за якими фінансова безпека банку – це стан фінансових ресурсів банку, за якого забезпечується його ефективна (прибуткова) діяльність, захист фінансових інтересів та здатність зберігати свої фінансові можливості під впливом різного роду небезпек і загроз [1, с. 316].

Стан фінансових ресурсів (у даному випадку банку) має бути таким, щоб: по-перше, забезпечувалась ефективна діяльність банку, по-друге – захист його фінансових інтересів і по-третє – здатність зберігати свої фінансові можливості під впливом різного роду небезпек і загроз. Дивлячись під таким кутом зору на роль фінансових ресурсів банку, можна побачити, що вони є основною характеристикою його фінансового стану. В той же час поняття фінансового стану подається науково-інформаційними джерелами як рівень забезпечення суб'єкта (у даному випадку банку) коштами, необхідними для забезпечення його діяльності. Тобто, поняття «фінансовий ресурс» у даному випадку наближаючись до поняття «фінансовий стан» все ж таки не дає можливості повністю їх ототожнювати.

Рівень забезпечення банку фінансовими ресурсами означає відповідність їх потребам для виконання статутної діяльності без врахування специфічних потреб безпеки, насамперед пов'язаних із захистом фінансових інтересів банку, протидією різним небезпекам і загрозам, що може виходити за межі основної діяльності банку. Оскільки ж основна роль у визначенні змісту фінансової безпеки банку все ж таки залишається за фінансовими ресурсами, у такому випадку стає зрозумілим і об'єкт фінансової безпеки банку, який можна подати як процес забезпечення захисту формування та використання фінансових ресурсів банку, а також її предмет, яким можна вважати механізми та інструменти захисту фінансових ресурсів банку у процесі їх формування та реалізації.

Враховуючи, що за таким підходом фінансові ресурси виступають центральною ланкою у визначенні поняття «фінансова безпека» є необхідність надати поняття самих фінансових ресурсів. Тут підходить до розуміння цього поняття в ос-

новному мають єдине підґрунтя. Так, Енциклопедія банківської справи України поняття фінансових ресурсів розкриває як «сукупність усіх видів грошових, фінансових активів, які створюються у процесі розподілу й перерозподілу ВВП й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервного розширеного відтворення й задоволення інших суспільних потреб [2]. В.М. Опарін вказує, що під фінансовими ресурсами розуміється сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства [3].

Що ж до банків, то їх фінансові ресурси поділяються на капітал банку, залучені та запозичені кошти. Причому, частка залучених коштів у середньому в банках становить 80 % [4]. Тобто, у банків виникає ризик не тільки використання своїх коштів, а ризик їх залучення, формування, особливо в умовах обмежених можливостей джерел таких ресурсів. Крім того, залежність банків від залучених ресурсів формує загрози, пов'язані з одного боку з порушенням стабільності банку, а з іншого з небезпекою втрати самостійності у своїй діяльності. Разом з тим, незначна частка власних ресурсів також є несприятливою умовою для діяльності банку, оскільки може обумовлювати негаразди, пов'язані зі стійкістю банку на ринку. Хоча і в першому і в другому випадках процеси формування незалежності і стійкості банку залежать в тому числі і від інших чинників, а не лише від обсягів ресурсів, але всі вони знаходяться насамперед у фінансовій площині. У такому випадку основними напрямками, на яких фінансова безпека має зосередити свої зусилля є забезпечення фінансової стійкості та фінансової незалежності банку. Такий підхід узагальнює позиції провідних вчених щодо розуміння ролі фінансових ресурсів в забезпеченні фінансової безпеки банку та наповнює його особливим змістом, що характеризує це поняття як наукову категорію.

Враховуючи ж суттєву динаміку ринку банківських послуг, перспективи глобалізації та інтеграції банківського капіталу та виходячи з вищевикладеного, можна зазначити, що наукового обґрунтування з точки зору забезпечення фінансової безпеки банків вимагають:

- перспективні та безпечні способи фінансової діяльності банків в умовах обмеження вітчизняних джерел фінансових ресурсів і активної експансії таких ресурсів з боку іноземного капіталу;
- адекватні ситуації методів управління фінансовою діяльністю банків на внутрішньому і зовнішньоекономічному ринку;
- сучасні і перспективні методики та технології захисту фінансових послуг банків та способи залучення фінансових ресурсів.

У той же час, проведений автором аналіз наукових позицій, точок зору та підходів до розуміння фінансової безпеки показав, що сутнісні характеристики фінансової безпеки банку можуть бути представлені наступним чином:

1. Фінансова безпека є одним із основних елементів економічної безпеки банку.
2. Фінансова безпека банку зосереджує свої зусилля на забезпеченні фінансової стійкості та фінансової незалежності банку.
3. Фінансова безпека може бути охарактеризована за допомогою фінансових показників.
4. Фінансова безпека банку повинна забезпечувати його розвиток та досягнення цілей.
5. Фінансова безпека забезпечує насамперед захист фінансових ресурсів банку.

Список використаної літератури:

1. Зубок М.І., Яременко С.М. Безпека банківської діяльності: підручник. – К.: КНЕУ, 2010 – 582 с.
2. Енциклопедія банківської справи України. – К.: Молодь, 2001. – 680 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
4. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 796 с.

Крижук О.В.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

Публікація присвячена питанням фінансово-економічної безпеки бізнесу, висвітлені питання зовнішніх та внутрішніх загроз, які впливають на функціонування суб'єктів господарської діяльності в Україні.

У даний час питання забезпечення умов фінансово-економічного зростання бізнесу виходять на перший план. На фінансово-економічне зростання бізнесу може впливати загальноекономічна ситуація в світі в цілому і в державі зокрема. Економічна ситуація в державі, крім ряду інших факторів, знаходиться в залежності від здатності відповідних державних органів забезпечити як економічну безпеку держави, так і господарюючих суб'єктів-підприємств. В сучасних умовах процес успішного функціонування та фінансово-економічного розвитку підприємств багато в чому залежить від вдосконалення їх діяльності в галузі забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Фінансово-економічна безпека бізнесу – це забезпечення захищеності життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, організовується адміністрацією та колективом підприємства шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного та соціально-психологічного характеру.

Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу є огорожа його власності і співробітників від джерел зовнішніх і внутрішніх загроз безпеки, запобігання причин та умов, що породжують їм.

Для кожного підприємства «зовнішні» і «внутрішні» загрози суто індивідуальні (галузеві, масштаб підприємства, сфера діяльності). Разом з тим, на мій погляд, зазначені категорії включають окремі елементи, які прийнятні практично до будь-якого суб'єкту господарської діяльності (табл.).

Зовнішні та внутрішні загрози економічної безпеки підприємства

Внутрішні загрози	Зовнішні загрози
активна участь представників влади та управління в комерційній діяльності	дії або бездіяльність (у тому числі умисні і ненавмисні) співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічних збитків компанії
використання кримінальних структур для впливу на конкурентів	витік або втрата інформаційних ресурсів (в тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю та / або конфіденційну інформацію)
відсутність законів, що дозволяють у повному обсязі протидіяти недобросовісній конкуренції	підрив ділового іміджу в бізнес-колах
відсутність в країні сприятливих умов для проведення науково-технічних досліджень	виникнення проблем у взаєминах з реальними і потенційними партнерами

відсутність докладної і об'єктивної інформації про суб'єктів підприємницької діяльності та про їхнє фінансове становище	конфліктних ситуацій з представниками кримінального середовища, конкурентами, контролюючими та правоохоронними органами, виробничий травматизм або загибель персоналу і т.д.
відсутність культури ведення справ в підприємницькому середовищі	

Слід зазначити, що сьогодні не всі керівники підприємств готові повною мірою оцінити необхідність створення надійної системи фінансово-економічної безпеки. Особливо ж складно буває визначити конкретні дії, необхідні для захисту тих чи інших життєво важливих ресурсів. Внаслідок цього, багато керівників обмежуються створенням на підприємстві охоронних структур, майже повністю, виключаючи з арсеналу організаційно-технічні та правові методи, засоби і способи захисту інформації.

Заходи забезпечення схоронності інформації на окремому підприємстві можуть бути різні за масштабами та формами і залежати від виробничих, фінансових та інших можливостей підприємства, від кількості та якості охоронних секретів. При цьому вибір таких заходів необхідно здійснювати, виходячи їх принципу розумної достатності, дотримуючись у фінансових розрахунках «золотої середини», так як надмірне закриття інформації, так само як і халатне ставлення до його збереження, можуть викликати втрату певної частки прибутку або привести до серйозних збитків.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки об'єкта являє собою єдиний організаційно-технічний комплекс, в ході формування якого розробляється концепція забезпечення безпеки об'єкта чи політика безпеки. Її основу складає перелік обов'язкових заходів, спрямованих на вироблення плану дій по захисту об'єкта: визначення складу служби безпеки, її місце в організаційній структурі підприємства, сфера її компетенції, права і повноваження, варіанти дій в різних ситуаціях щоб уникнути конфліктів між підрозділами. Їх підґрунтя зазвичай лежить саме в тому, що багато хто вважає вимоги службою безпеки, необґрунтовано завищеними або через те, що служба безпеки «скрізь суне свій ніс». Дотримання вищевикладених умов дозволить ліквідувати ґрунт для подібних ситуацій або вирішувати їх швидко і безболісно. Політика економічної безпеки визначає правильний з точки зору організації спосіб використання комунікаційних та обчислювальних ресурсів, правила доступу на об'єкт, правила поведінки з конфіденційною інформацією, а також процедури запобігання порушень режиму безпеки та реагування на них.

Список використаної літератури:

1. *Козаченко А.В.* Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. Киев: Издательство: Либра, 2003. — 280 с.
2. *Полукарнов В.Л.* Краткий курс менеджмента. – М., 2004.
3. *Терехов В.И.* Экономическая безопасность предприятия как успешная составляющая современного бизнеса [электронный ресурс] — Режим доступа. — URL: <http://bre.ru/security/22999.html>.

Кудак В.М.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПОБУДОВУ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВИКА

У роботі досліджено фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на побудову системи економічної безпеки страховика, приведено класифікацію вищезазначених факторів.

Усі господарюючі суб'єкти незалежно від форми власності, розмірів організації і сфери діяльності є складовими національної економіки. Тому їх діяльність напряму залежить від процесів, які відбуваються в державі, а також від власного внутрішнього середовища. Керівникам компаній слід чітко розуміти, що успішний розвиток їх організації залежить від планування системи економічної безпеки з постійним детальним вивченням внутрішнього і зовнішнього середовища.

Проблемам забезпечення економічної безпеки присвятили свої праці багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема Г.А. Мінаєв, В.І. Ярочкін, О.А. Кириченко, О.І. Захаров, В.В. Крутов, П.Я. Пригунов, С.М. Лаптев, В.С. Сідак, В.І. Грушко та ін. Але разом з тим слід зазначити, що вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на побудову системи економічної безпеки ще вивчені недостатньо.

Станом на 30.09.2011 року на страховому ринку України було представлено 445 страхових компаній, у тому числі 65 компаній, які займаються страхуванням життя, і 380 компаній, які займаються іншими видами страхування ніж страхування життя.

Концентрація страхового ринку за 9 місяців 2011 року з інших видів страхування ніж страхування життя

Перші (Тор)	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %
Тор 3	2 344,5	15,1%
Тор 10	5 576,3	35,9%
Тор 20	8 377,2	53,9%
Тор 50	12 029,3	77,5%
Тор 100	14 322,6	92,2%
Тор 200	15 414,1	99,3%
Всього по ринку	15 530,0	100,0

Отже, незважаючи на значну кількість компаній на страховому ринку, фактично основну частку валових страхових премій, а саме 77,5%, акумулюють 50 страхових компаній.

Як уже зазначалося, для вдалого існування на ринку компанія повинна активно забезпечувати систему економічної безпеки, зокрема через механізм активного моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища.

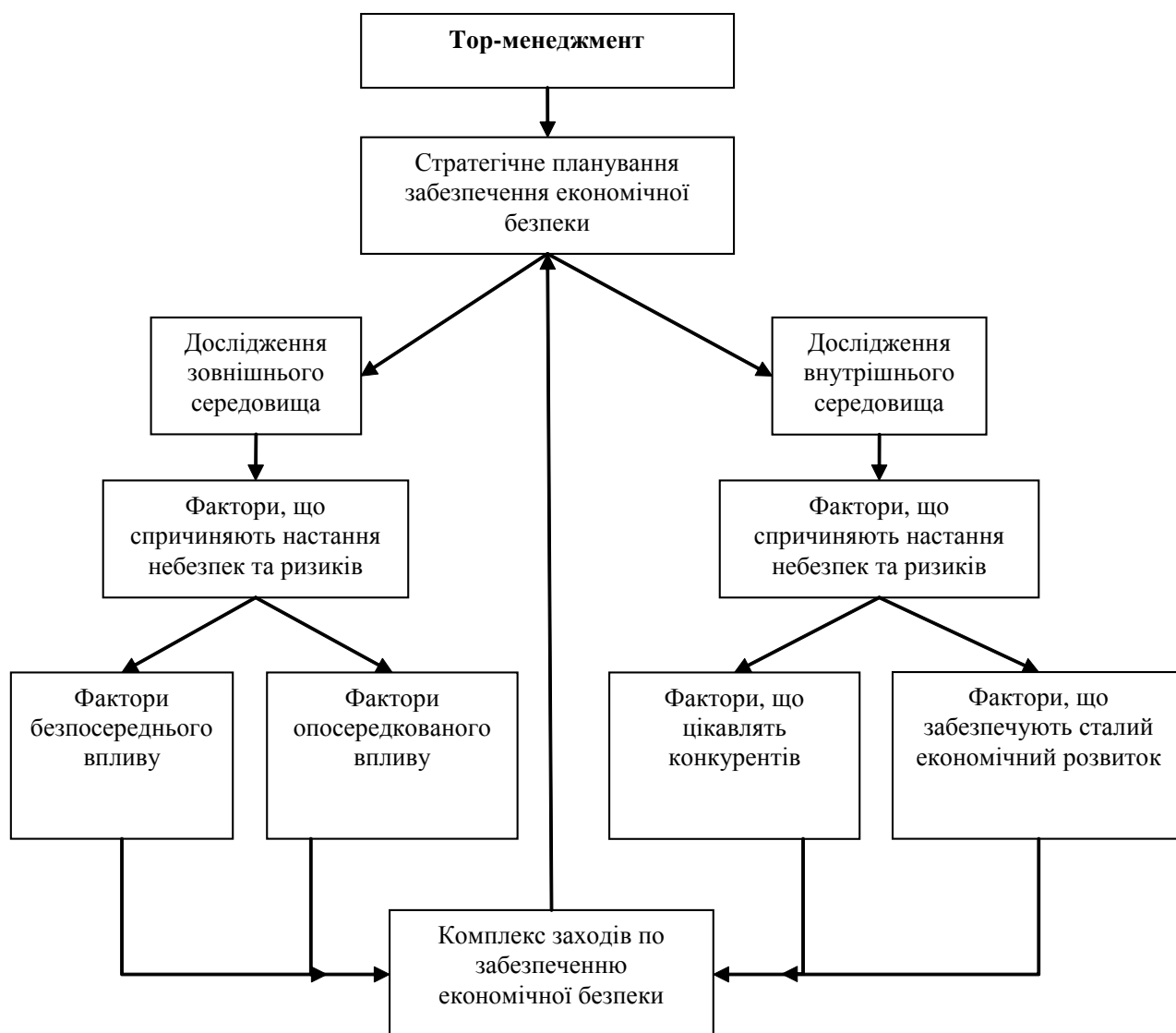

Рис. 1. Модель забезпечення економічної безпеки організації

При плануванні системи економічної безпеки слід враховувати наступні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Фактори зовнішнього середовища можна розділити на дві підгрупи: ті, на які менеджмент організації має вплив (безпосередні), і ті, на які не має впливу (опосередковані).

До безпосередніх можна віднести:

- ринок, на якому працює компанія, а саме частка і ніша зайнятого ринку, її збільшення або диверсифікація;
- клієнтська база, особливо корпоративні клієнти;
- наявність мережі представництв;
- чітко окреслене коло конкурентів.

До опосередкованих факторів належать:

- значна частина схемних компаній;
- вимоги законодавства;
- економічний стан країни (зокрема купівельна спроможність населення);
- національні особливості;
- політична ситуація в країні;

- державна політика;
- демографічна ситуація в країні.

При дослідженні внутрішнього середовища організації в процесі забезпечення економічної безпеки завжди треба пам'ятати про ті складові, які в першу чергу цікаві для конкурентів. Найбільш значущими складовими внутрішнього середовища можна вважати:

1. Цілі організації:

- правильно обрана і чітко сформована місія компанії;
- збереження ділової репутації;
- розробка оперативних, тактичних і стратегічних планів.

2. Персонал:

- рівень топ-менеджменту;
- наявність висококваліфікованих кадрів;
- створення гнучкої системи мотивації;
- підтримка на високому рівні корпоративної культури.

3. Економічний потенціал:

- розмір сплаченого статутного фонду;
- наявність гарантійного фонду;
- темп зростання страхових премій;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

4. Правове поле:

- дотримання чинного законодавства;
- висококваліфікований юридичний відділ і служба безпеки;
- збереження комерційної таємниці;
- проведення заходів по унеможливленню страхових махінацій.

5. Виробнича:

- широкий асортимент страхових продуктів;
- гнучка система тарифів (ціни, знижки, пільги, націнки);
- адекватність цін відносно ринку (якщо ціна страхової послуги буде занадто високою, то страховик може опинитися у невигідному становищі порівняно зі своїми конкурентами і втратити клієнтів);
- широка інфраструктура страховика (агенції, філіали, канали комерційного зв'язку. Так, в Італії та Франції страхові поліси розповсюджуються на 50% банками. У Англії 50% контрактів з клієнтами укладається через телефонну мережу, в Німеччині 80% контрактів укладають службовці філіалів та представництв, 13% – маклери та посередники, а безпосередньо страховики – 2%).

За результатами дослідження, яке проводила СК «Провідна» в 2011 році, майже 53% клієнтів звернулось в компанію по рекомендації своїх колег чи знайомих. Це ще раз підкреслює важливість надання якісних послуг кожному клієнту, і важливість створення сприятливого мікроклімату для своїх працівників.

Керівник фірми Maks & Spenser сер М. Маркс свого часу стверджував: «Ставлячи на перше місце людей, ви ніколи не зробите помилки, навіть у питанні розподілу грошей».

Отже, дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища організації має бути безперервним процесом виявлення потенційних ризиків і загроз і унеможливлення їх впливу на організацію. При дослідженні зовнішнього середовища особливу увагу слід приділяти безпосереднім факторам впливу. При якісному аналізі можна передбачати стан розвитку загроз, а також можливість виникнення нових. Що, в свою чергу дозволяє розробити ефективну систему економічної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Васильчак С.В., Веселовський А.І. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах. Науковий вісник НЛТУ України.– Вип. 20.15
2. Грушко В.І. Фінансова безпека бізнесу: податковий аспект / В.Грушко, С.Лаптев, Л. Кошембар. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2010. – 256с., с.12
3. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. І 24 [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
4. Кириченко О. А., Лаптев С. М., Пригунов П. Я., Захаров О. І., Алькема В. Г., Белоусова І. А., Борсан О. С., та ін. – Управління фінансово-економічною безпекою. Навчальний посібник. // За ред. чл.-кор. АПН України, к. юр. н., д. іст. Н., д. іст. н., професора Сідака В. С. – К.: Дорадо-Друк, 2010.– 480с.
5. Кириченко О. А., Денисенко М. П., Сідак В. С., Лаптев С. М., Єроїг С. А., Захаров О. І., Пригунов П. Я. та ін. – Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах глобальної фінансової кризи. (теоретико-методологічний аспект) / Монографія. – К.: ІМБ Університету «КРОК», 2010. – 412 с.
6. Крутов В.В. Від патріотичного виховання, боротьби з тероризмом... до недержавної системи національної безпеки. – К.: Видавництво «Преса України», 2009. – 592 с.
7. Судакова О.І. Формування концептуальних засад планування економічної безпеки підприємства. Економічний простір № 23/2, 2009
8. http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk__2010.pdf

Лічман Т.В.

начальник науково-організаційного відділу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні в Україні, як і в інших країнах світу, роль та цінність інформації відіграє дедалі вирішальну роль при здійсненні підприємницької діяльності. Інформація стала основою, плацдармом життя сучасного суспільства, предметом та продуктом його діяльності. Тому вбачається цілком зрозумілим той факт, що чим більше зазначена галузь залучається в комерційний обіг, тим більше виникає потреба в захисті інтересів власників інформації, зокрема комерційної таємниці. Згідно із ст. 505 Цивільного кодексу України, комерційна таємниця – це інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.

Проблема захисту комерційної таємниці в системі економічної безпеки підприємства має багато аспектів, серед яких найважливішими є визначення правового положення комерційної таємниці, юридичне закріплення права на комерційну таємницю та створення правових гарантій реалізації цього права, регулювання відносин, які виникають в сфері обігу комерційної таємниці.

В Україні правовий інститут комерційної таємниці формується з 1991 року. На сьогоднішній день питання комерційної таємниці прямо чи опосередковано врегульовані численними нормативно-правовими актами, серед яких основне місце посідають: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про інформацію», Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, які не відносяться до комерційної таємниці».

З урахуванням положень діючого законодавства України, використовуючи досвід вітчизняних підприємств по створенню системи захисту комерційної таємниці, заходи по забезпеченню захисту «закритої» інформації можна умовно розділити на правові, організаційні, технічні, психологічні та економічні.

Основою для створення дієвого механізму захисту інформації є розробка Положення про комерційну таємницю та конфіденційну інформацію підприємства і правила її збереження та Інструкції про порядок підготовки, обліку, збереження і знищення матеріалів, що містять комерційну таємницю підприємства.

Заходи по забезпеченню захисту інформації

1. Правові:

- розробка, затвердження та введення в дію Положення про комерційну таємницю та конфіденційну інформацію підприємства і правила її збереження, Інструкції «Про порядок підготовки, обліку, збереження і знищення матеріалів, що містять комерційну таємницю підприємства»;
- внесення «зобов'язання про нерозголошення» до умов колективного договору, трудового договору та контракту, або внесення умови про нерозголошення до окремого документу (наприклад, розписки);
- впровадження механізму відповідальності за розголошення інформації, яка становить комерційну таємницю або є конфіденційною;
- включення умови про нерозголошення до угод, які укладаються із зовнішніми суб'єктами (постачальниками, підрядниками, агентами тощо).

2. Організаційні:

- створення спеціального режиму окремих підрозділів підприємства;
- призначення особи, відповідальної за організацію роботи із відомостями, які містять комерційну таємницю, або є конфіденційними;
- введення режимів доступу (допуску) до інформації;
- організація секретного діловодства;
- введення відповідної маркіровки документів та носіїв інформації; тощо.

3. Технічні:

- виявлення можливих джерел витоку інформації;
- монтаж спеціальної апаратури і програмних продуктів для захисту інформації;
- проведення регулярних заходів із технічного захисту і пошуку каналів витоку інформації;
- контроль за використанням співробітниками, які мають доступ до конфіденційної інформації або комерційної таємниці, засобів зберігання інформації (флешки, диски, карти пам'яті тощо), а також за користуванням останніми Інтернет-ресурсами, за допомогою яких можлива передача даних; тощо.

4. Психологічні:

- проведення роз'яснювальної роботи із персоналом, клієнтами, партнерами, контрагентами;
- створення в колективі сприятливої атмосфери;
- проведення регулярних перевірок (планових та позапланових), направлених на виявлення «ненадійних» осіб; тощо.

5. Економічні:

- наявність у бюджеті підприємства статті видатків для організації захисту комерційної таємниці та конфіденційної інформації;
- розрахунок можливих фінансових втрат від розголошення або втрати відомостей, які становлять комерційну таємницю, або є конфіденційними; тощо.

Рис. 1. Заходи по забезпеченню захисту інформації на підприємстві

Назви, кількість, структура названих документів можуть різнитися залежно від потреб конкретного підприємства, але в будь-якому випадку ці локальні нормативні акти повинні містити наступні дані: перелік відомостей, що складають комерційну таємницю; основи правового режиму доступу до комерційної таємниці; способи, сили, засоби, методи, умови захисту комерційної таємниці, функції підрозділів та посадових осіб по захисту комерційної таємниці; основні напрямки контролю щодо дотримання встановленого на підприємстві порядку захисту комерційної таємниці; підстави та зміст відповідальності за порушення режиму захисту комерційної таємниці на підприємстві; обов'язки співробітників, функціональні обов'язки яких передбачають ознайомлення і роботу з документами та інформацією, яка відноситься до комерційної таємниці; порядок розробки документів і матеріалів, які містять комерційну таємницю; порядок реєстрації документів і матеріалів, що містять комерційну таємницю; порядок прийому та передачі документів та матеріалів, що містять комерційну таємницю; порядок оформлення, адресації, пересилання та доставки кореспонденції, що містить комерційну таємницю; правила складання номенклатури справ та журналів обліку документів з грифом; правила використання документів та матеріалів, що містять комерційну таємницю; правила знищення документів і матеріалів, що містять комерційну таємницю; режим збереження документів і матеріалів, що містять комерційну таємницю; особливості захисту інформації, що містить комерційну таємницю, при використанні електронних носіїв її обробки, передачі, зберігання

ня та інших матеріальних носіїв інформації; особливості захисту інформації, що містить комерційну таємницю, в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності; підстави та зміст відповідальності за втрату документів і матеріалів, що містять комерційну таємницю, і за розголошення відомостей – складових комерційної таємниці підприємства.

Насамкінець, потрібно зазначити, що створення механізму захисту комерційної таємниці на підприємстві – це комплексний багатоскладовий процес, який повинен включати різні аспекти: від організаційно-правового, технічного до економічного.

Лотарєв А.Г.

начальник управління міжнародного співробітництва,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВПЛИВ СИРОВИННОЇ БАЗИ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перспектива розвитку м'ясопереробної галузі України в цілому та кожного підприємства зокрема залежить від сировинної бази. Стан сировинної бази є одним з найважливіших чинників, що впливає на систему економічної безпеки м'ясопереробних підприємств. Ринок м'яса та м'ясопродуктів невіддільний від тваринництва – сировинної бази м'ясної промисловості.

За радянських часів м'ясна промисловість не могла бути конкурентоспроможною в умовах ринкової економіки і відкритих для імпорту кордонів. У першу чергу, це виявилось в диспропорції тваринництва. Зниження рентабельності вирощування сільськогосподарськими підприємствами худоби і птиці змусило їх скоротити даний вид діяльності, що призвело до суттєвого скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні.

Фактори, що впливають на стан сировинної бази м'ясопереробних підприємств:

- зниження рентабельності вирощування тварин;
- зниження купівельної спроможності населення;
- збільшення витрат кормів на одиницю ваги;
- перехід до дрібнотваринного виробництва;
- встановлення нераціональної структури поголів'я;
- нестача уваги до племінної роботи;
- перевищення кількості вирощуваних голів попиту на реалізацію;
- катастрофічна нестача державної підтримки та регулювання галузі;
- збільшення імпорту м'яса. [1]

Вищенаведені фактори позначились негативно на роботі підприємств м'ясопереробної галузі та на стані системи економічної безпеки підприємства зокрема. Одним з негативних наслідків є те, що виробничі потужності підприємств впродовж останніх років не використовуються на повну потужність, їх завантаження складає лише 15-40%.

Труднощі діяльності м'ясопереробних підприємств зумовлені такими особливостями, як:

- Скорочення поголів'я худоби та територіальна розосередженість сільськогосподарських підприємств та особистих господарств населення, внаслідок чого виникає дефіцит сировини;
- Матеріаломісткість виробництва м'ясних виробів, що можна пояснити використанням як сировини продукції сільського господарства, в якій вже враховано певні витрати виробництва;
- Складність технологічного процесу;
- Необхідність підвищення ступені переробки сировини, що потребує збільшення капіталовкладень у технічне переоснащення виробництва;

• Нетривалий термін реалізації певних видів готової продукції та багатоасортиментність продукції, що виробляється.

На сьогодні, у порівнянні з 1990 р., поголів'я великої рогатої худоби скоротилося більш, ніж у 4 рази, свиней – майже у 3 рази, птиці – у 1,5 рази. Як свідчать дані Держкомстату, на 01.01.2010 в усіх категоріях господарств поголів'я великої рогатої худоби становило 4,9 млн гол., свиней – 7,1 млн гол., птиці – 191 млн голів (1990 р. – 25,2 млн гол., 19,9 млн гол., 255,1 млн гол. відповідно). Виробництво м'яса всіх видів у забійній вазі на 1.01. 2010 р. склало 2,7 млн т, проти 4,36 млн т. у 1990 р. [2].

Таблиця 1

Україна: виробництво деяких груп м'ясопродуктів на м'ясопереробних підприємствах 2011 – 2012 рр. (тис. тонн)

	Березень, 2012	Всього за I кв. 2012 р.	Березень, 2011	Всього за I кв. за 2011 р.	Березень 11/12, %	2012/2011 %
М'ясо всього, у тому числі:	109,7	310,6	115,1	220,2	95,3%	141,0%
говядина морожена	1,9	4,2	1,5	2,5	126,3%	166,9%
говядина охолоджена	4,2	11,2	5,2	9,6	80,2%	116,5%
свинина морожена	0,9	2,1	0,6	1,2	146,8%	175,1%
свинина охолоджена	17,7	45,2	15,3	29,7	115,5%	152,2%
м'ясо птиці охолоджене	58,3	170,8	63,2	120,8	92,3%	141,4%
м'ясо птиці морожене	5,5	16,8	7,6	14,1	72,6%	119,3%
Ковбасні вироби	21,3	60,3	21,8	42,4	97,7%	142,2%

Джерело: Рынок мяса и мясных продуктов Украины. – № 04 апрель 2012. – «Украгроконсалт», К.: 2012.

Для розробки ефективної стратегії економічної безпеки підприємства потрібно визначити інтереси, критерії та параметри стану економіки підприємства, чітко реагувати на зовнішні і внутрішні загрози економічній безпеці підприємства, оцінювати і проводити можливі заходи стабілізації, формування економічної політики підприємства.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми м'ясопереробної галузі / Л.В. Баль-Прилипко: Підручник. – Київ, 2011. – 288 с.
2. Корнієнко І. Якість молочної та м'ясної продукції як основа конкурентоспроможності на ринку / І. Корнієнко // Мясное дело. – 2010. – № 1. – С. 15-17
3. Обзор рынка мяса и мясных продуктов Украины. – №04 апрель 2012. – «УкрАгроконсалт». – К., 2012.

Лукашук Н.А.

студент,

ВУЗ «Університет економіки і права «КРОК»

ФИНАНСОВО–ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ НЕСТАБИЛЬНОГО СУЩЕСТВОВАНИЯ

Главная цель экономической безопасности предприятия – обеспечение его устойчивого и максимально эффективного функционирования, создание высокого потенциала развития и роста в будущем.

Важнейшим направлением формирования системы экономической безопасности, в том числе и предприятий, является создание действенного механизма финансовой безопасности. Финансовая безопасность предприятия обусловлена влиянием внешней среды, которая в рыночной экономике все время изменяется, никогда не остается стабильной, постоянной или неизменной. Актуальной задачей, которую должно решать любое предприятие, является задача оценки рисков и прогнозирования своего состояния с точки зрения выполнения свойственных ему функций, принятия мер их защиты от воздействия различных внутренних и внешних факторов. Сущность финансовой безопасности предприятия состоит в способности предприятия самостоятельно разрабатывать и проводить финансовую стратегию в соответствии с целями общей корпоративной стратегии, в условиях неопределенной и конкурентной среды. Под процессом обеспечения финансовой составляющей экономической безопасности хозяйствующих субъектов следует понимать совокупность мер, направленных на предотвращение ущерба от негативных воздействий на их экономическую безопасность по различным аспектам финансово-хозяйственной деятельности. Стратегия управления финансово–экономической безопасностью предприятия в условиях нестабильного существования должна включать следующие составляющие:

- диагностика кризисных ситуаций;
- разделение объективных и субъективных негативных воздействий;
- определение перечня мер по предотвращению угроз экономической безопасности;
- оценка эффективности планируемых мер с точки зрения нейтрализации негативных воздействий;
- оценка стоимости предлагаемых мер по устранению угроз экономической безопасности.

Важное значение в обеспечении финансовой безопасности предприятия имеет разработка индикаторов финансовой безопасности. Для финансовой безопасности значение имеют не сами показатели, а их пороговые значения, за пределами значений пороговых показателей предприятие теряет способность к устойчивости, динамичному саморазвитию, конкурентоспособности на внешних и внутренних рынках, становится объектом враждебного поглощения. Состояние финансовой

безопасности предприятия, можно оценить с помощью системы показателей. К ним относятся:

Финансовые коэффициенты.

Состояние дебиторской и кредиторской задолженности.

Темпы роста прибыли, реализации продукции, активов.

Основными мероприятиями, направленными на нейтрализацию угрозы финансового кризиса являются:

страхование финансовых рисков предприятия;

реализация излишних или неиспользуемых активов предприятия;

принятие мер по взысканию дебиторской задолженности;

сокращение объема финансовых операций на наиболее рискованных направлениях финансовой деятельности предприятия;

экономия инвестиционных ресурсов за счет приостановления реализации отдельных реальных инвестиционных проектов;

экономия текущих затрат, связанных с хозяйственной деятельностью предприятия;

оценка загрузки производственных мощностей;

консервация дорогостоящих природоохранных мероприятий;

передача объектов непромышленной сферы на баланс органов городской власти и сокращение затрат на их содержание и др.

Основными инструментами обеспечения финансовой безопасности предприятия в современных условиях являются финансовый анализ и финансовый менеджмент, включая финансовое планирование и прогнозирование, бюджетирование, риск-менеджмент.

Как следствие из всего вышесказанного, можно сказать, что стратегия финансовой безопасности предприятия должна включать:

определение критериев и параметров (количественных и качественных пороговых значений) финансовой системы предприятия, отвечающих требованиям его финансовой безопасности;

разработку механизмов и мер идентификации угроз финансовой безопасности предприятия и их носителей;

характеристику областей их проявления (сфер локализации угроз);

установление основных субъектов угроз, механизмов их функционирования, критериев их воздействия на экономическую (включая финансовую) систему предприятия;

разработку методологии прогнозирования, выявления и предотвращения возникновения факторов, определяющих возникновение угроз финансовой безопасности, проведения исследований по выявлению тенденций и возможностей развития таких угроз;

организацию адекватной системы обеспечения финансовой безопасности предприятия;

формирование механизмов и мер финансово-экономической политики, нейтрализующих или смягчающих воздействие негативных факторов;

определение объектов, предметов, параметров контроля за обеспечением финансовой безопасности предприятия.

Таким образом, разработка методики управления финансовой безопасности предприятия, определение основных ее индикаторов и инструментов обеспечения, создание стратегии финансовой безопасности и выполнение всех требований данной стратегии позволит предприятию предотвратить ущерб от негативных воздействий на его экономическую безопасность по различным аспектам финансово-хозяйственной деятельности, а также обеспечит контроль и балансирование доходов и расходов.

Список использованной литературы

Папехин, Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий: Сб. ст. – Волгоград: Волгоградское научное изд-во, 2007.

Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. – М.: ИНФРА-М, 2005.

Финансы предприятий: Учебник./Под ред. Ковалева В.В. – М.: Велби, 2004.

Пещанская И.В. Финансовый менеджмент: краткосрочная финансовая политика. Учебное пособие для вузов. – М.: Экзамен, 2005.

Лихачева О. Н. Финансовое планирование на предприятии: учебное пособие. – М.: Проспект, 2003.

СТРАХУВАННЯ ВІД ВТРАТ ПРИБУТКУ ЯК МЕТОД БЕЗПЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство постійно наражає себе на певні ризики, які можуть призвести до втрати частини прибутку компанії. Подолати ці негаразди допомагають страхові компанії, які беруть на себе зобов'язання відшкодувати збитки що дозволить частково відновити діяльність підприємства.

Прибуток – це кінцевий результат діяльності підприємства, що характеризує абсолютну ефективність його роботи. Він є найважливішим чинником стимулювання виробничої і підприємницької діяльності підприємства та створює фінансову основу для її розширення, задоволення соціальних та матеріальних потреб трудового колективу.

У своїй діяльності суб'єкт господарювання постійно наражається на ризики. Причини їх виникнення можуть бути різними. Це природні катаклізми, соціальні потрясіння, неправомірна діяльність підприємця, недостатнє знання умов ринку, виробничого процесу, виду господарської діяльності. Поняття ризику пов'язане, насамперед, із вибором і прийняттям управлінських рішень на різних рівнях. Ризик слід вважати невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Варто зазначити, що найбільш загрозливим для підприємства є ризик втрати прибутку. З огляду на те, що прибуток є одним із найважливіших результативних показників фінансово-економічної діяльності будь-якого господарського суб'єкта, страхування від втрат прибутку з найбільш репрезентативним видом страхування фінансових ризиків.

Важливість цього питання зростає з кожним роком, особливо в умовах вітчизняної економіки, коли крім зовнішніх ризиків (інфляція, нестабільність законодавчої бази і політичної ситуації) підприємства стикаються з великою кількістю внутрішніх ризиків (крадіжки, втрата майна при транспортуванні, недостатній трудовий потенціал). Не менш важливим є і той факт, що в боротьбі за клієнта підприємства виснажують свої виробничі потужності, що ще більше загострює проблему втрати прибутку.

На відміну від багатьох видів страхування, предметом захисту яких є майно, страхування від втрат прибутку є формою страхового захисту господарських суб'єктів. Випадкова втрата майбутньої користі (у цьому разі – очікуваного прибутку) може настати передусім з причин випадкового спаду виробничого процесу або навіть його зупинки. Збитки, які господарський суб'єкт може зазнати в наслідок цього, не обмежуються лише втратою майбутньої користі. До них слід також надати кошти, витрачених на оплату так званих постійних потреб, зумовлених необхідністю постійно підтримувати життєдіяльність господарського суб'єкта, а також пов'язаних із процесом його повернення попередньо визначеної виробничої програми. Крім того, якщо значення або призупинення виробничого процесу

настало в наслідок непередбаченого випадку, то обсяг збитків може зрости за рахунок витрат, які здійснені з метою протистояння наслідком цього випадку.

Деякі учені вважають, що оскільки кожен ризик проявляється у грошовій формі (як прибуток або втрата), є підстава вважати, що кожен ризик пов'язаний із фінансовим ризиком підприємства. Отже, слід врахувати і те, що наслідки ризиків, які хоч і проявляються у не фінансових сферах діяльності, обов'язково трансформуються і перетворюються у фінансові результати.

Загальний обсяг страхової відповідальності страховика при страхуванні від втрат прибутку визначається величиною страхової суми, яка для потреб цього страхування обчислюється на базі передбачуваного обсягу прибутку та обсягу постійних витрат, які можуть складатися у господарському році. У практиці страхування від витрат прибутку вживається поняття прибутку «брутто». Прибуток – брутто, у свою чергу, складається з двох частин: власне з прибутку в економічному значенні цього поняття, названого прибутком-нетто, та постійних витрат, які є чинними втратами в умовах простотою виробництва.

Особливістю страхування від втрат прибутку є те, що обсяг збитку залежить не стільки від розміру втрат (як у разі звичайного майнового страхування), скільки від тривалості перерви виробничої діяльності. Чинник часу характеризується специфічним параметром, який визначається та застосовується лише при страхуванні від втрат прибутку – терміном відшкодування. Це розрахунковий період діяльності підприємства, протягом якого нагромаджуються негативні результати від перерви виробництва через майнові збитки. Тривалість цього періоду визначає безпосередньо страховальником має відповідати максимальній тривалості часу, необхідного підприємству для досягнення обсягу виробничого обігу, який воно мало до настання страхового випадку. Розвиток цього терміну, як правило, до-ручається висококваліфікованим спеціалістам – менеджерам ризику, брокерам. Вони мають врахувати не лише чинники часу, а й інші чинники, а саме: конструкцію застрахованих об'єктів, вид господарської діяльності, складність виробничої технології, наявність та доступ до фінансових ресурсів, необхідних для відновлення діяльності.

Список використаної літератури

1. Алексенок Л.О. Ризик – один із факторів формування прибутку // Економіка. Фінанси. Право. – 2000. – №4. – С. 17-23.
2. Гордієнко І.М. Розвиток індустріального страхування // Фінанси України . – 2001. – №11. – С. 144-147.
3. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – С. 356.
4. Манів З.О. Економіка підприємства. – К.: Знання, 2004. – С. 356.
5. Осадець С.С. Страхування. К.: КНЕУ, 2000. – С. 356.
6. Український сервер страхування // www.uasnsur.com

Машошин Е.І.

магістр,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

СИСТЕМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи – показати важливість та суть системи фінансово-економічної безпеки підприємства.

Актуальністю цього питання є те, що концепції економічної безпеки для промислових підприємств, комерційних організацій в загальнодержавному масштабі не існує до нинішнього часу. Різного роду програми і концепції розроблені на великих підприємствах, в банках і носять внутрішній, корпоративний характер. У зв'язку з цим розглядається система фінансово-економічної безпеки підприємства, організації, що функціонують в сучасних умовах.

Основною характерною рисою забезпечення економічної безпеки є той факт, що така діяльність не може бути одноразовою акцією. Вона являє собою безперервний процес, який вбирає в себе обґрунтування та реалізацію раціональних форм, методів, способів створення системи економічної безпеки, її розвиток і вдосконалення.

Економічна безпека може бути забезпечена при комплексному використанні всіх засобів захисту в усіх структурних елементах виробничої системи і на всіх етапах її діяльності. Найбільший ефективне забезпечення безпеки підприємства є тоді, коли всі використовувані засоби, методи і заходи об'єднуються в єдиний цілісний механізм – систему захисту фінансово-економічних інтересів.

Система економічної безпеки не може забезпечити необхідний рівень безпеки без належної підготовки персоналу та дотримання ним всіх установлених правил, спрямованих на забезпечення безпеки.

Ефективна система економічної безпеки повинна бути:

- безперервною ;
- плановою ;
- централізованою ;
- цілеспрямованою ;
- універсальною.

Як будь-яка система, система фінансово-економічної безпеки повинна мати певні види власного забезпечення, які дозволять їй здійснити свою цільову функцію:

- Правове забезпечення – сюди входять нормативні документи, що визначають її статус, інструкції, керівництва, вимоги, які є обов'язковими в рамках сфери її дії.
- Організаційне забезпечення – реалізація захисних заходів здійснюється певними структурами.
- Технічне забезпечення – використання технічних засобів різного призначення, що забезпечують реалізацію захисних заходів.

- Інформаційне забезпечення – включає в себе відомості, показники, параметри, наявні в основі рішення задач, що забезпечують функціонування системи.

- Нормативне забезпечення – сюди входять норми і рішення діяльності органів, служб, методи, що забезпечують діяльність співробітників при виконанні своєї роботи з позицій вимог безпеки.

Основною метою системи фінансово-економічної безпеки є запобігання шкоди інтересам підприємства в результаті розкрадання фінансових і матеріальних коштів, знищення майна і цінностей в результаті надзвичайних ситуацій, розголошення, втрати, спотворення, знищення інформації, а також небезпечного для життя впливу на персонал і членів їх сімей.

До завдань системи безпеки відносимо:

- Своєчасне виявлення загроз безпеки персоналу та ресурсів;
- Встановлення причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового і матеріального збитку;
- Віднесення інформації до категорій обмеженого доступу, та інших ресурсів до різних рівнів вразливості і підлягають збереженню;
- Створення структури оперативного реагування на загрози безпеки і прояв негативних тенденцій у функціонуванні підприємства;
- Ефективне припинення посягань на ресурси і загрози персоналу на основі економічних, правових, організаційних та інженерно-технічних заходів забезпечення безпеки;
- Створення умов для максимально можливого відшкодування та локалізації збитків, спричинених неправомірними діями кримінальних структур і конкурентів, ослаблення негативного впливу наслідків надзвичайних ситуацій.

Будь-яке підприємство являє собою цілий комплекс об'єктів захисту. Перш за все – це складна інженерно-технічна система, що складається з адміністративних і виробничих будівель, інженерних, енергетичних, технологічних комунікацій та обладнання, на яке можуть впливати фактори надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Найчастіше підприємство являє собою місце, де сконцентровані об'єкти домагань кримінальних структур – сировина, готова і незавершена продукція, інші матеріальні засоби.

Підприємство є власником технічної та комерційної, інтелектуальної інформації, торгової марки, фірмового знака, несанкціоноване використання яких може завдати йому великої шкоди.

Найважливішим завданням залишається охорона життя та здоров'я ключових працівників керівної ланки, носіїв конфіденційної інформації, а також рядових робітників і службовців підприємства.

Головними завданнями економічної безпеки підприємства є:

- Стабільність діяльності (регулярність і повнота поставок, ритмічність і завантаженість виробництва) і його прибутковість;
- Безпека персоналу – зменшення частоти і тяжкості травм при організації виробничого процесу, виключення небезпечних для життя кримінальних проявів, збереження здоров'я людей при надзвичайних ситуаціях;
- Збереження матеріальних засобів – зниження величини розкрадань і втрат з інших причин невиробничого характеру;

- Дотримання санкціонованого доступу до інформації, яка містить комерційну таємницю.

Отже, поняття фінансово-економічної безпеки підприємства можна сформулювати не лише як стан, при якому забезпечується стабільне функціонування та розвиток підприємства, гарантований захист його фінансових та матеріальних ресурсів від зовнішніх небезпек і загроз, а також здатність до швидкої реакції та пристосуванню к змінам умов внутрішнього та зовнішнього середовища з найменшими втратами.

Список використаної літератури

1. Горячева К.С. Финансовая безопасность предприятия, сущность и место в системе экономической безопасности // Экономист. – 2003.

2. Кузенко Т.Б., Прохорова В.В., Саблина Н.В. Управление финансовой безопасностью на предприятии // Бизнес Информ.

3. Беликов О. Основы комплексной системы обеспечения экономической безопасности бизнеса // Менеджмент и менеджер, 2007.

Музика Ю.В.

студент магістратури,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

В Україні проблемою управління фінансової безпекою підприємства займаються недостатньо та не комплексно, тому що основна увага приділяється фінансовій безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити цього.

Комплексна структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства – це сукупність фінансових інтересів підприємства; функцій, принципів і методів управління; організаційної структури і управлінського персоналу; техніки і технології управління; фінансових інструментів, критеріїв оцінки і показників (індикаторів) рівня фінансової безпеки;

Недавня світова фінансово-економічна криза вже зачепила цілий ряд секторів економіки нашої країни та вплинула на діяльність багатьох підприємств і установ. Зниження доступності кредитів та відтік інвестицій призвели до скорочення обсягів виробничої діяльності українських підприємств та до згортання попиту і пропозиції на товарних і фінансових ринках. В результаті перед більшістю економічних суб'єктів гостро постала проблема створення дієвої системи економічної безпеки, здатної забезпечити зниження рівня загроз для підприємств і фінансових установ у майбутньому

Головною метою забезпечення економічної безпеки підприємства є досягнення максимальної стабільності його функціонування, а також створення основи для подальшого зростання його економіки навіть за наявності об'єктивних та суб'єктивних факторів, що несуть загрози. В умовах непередбачуваної цінової кон'юнктури це особливо актуально.

От же, для забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідне розглянути всі загрози підприємства.

Загрози підприємства.

Заздалегідь вбачаємо доцільним зазначити, що загрози поділяються на зовнішні та внутрішні, які в свою чергу діляться на реальні та потенційні, прямого та непрямого впливу.

Зовнішні загрози економічній безпеці підприємства.

До зовнішніх загроз відносять такі, джерела яких знаходяться за межами підприємства, наприклад:

– розкрадання матеріальних засобів і цінностей особами, які не працюють в даній фірмі;

– промислове шпигунство (таємне спостереження за співробітниками фірми, зараження комп'ютерних програм вірусами, копіювання комп'ютерних програм і даних, підслуховування переговорів);

– незаконні дії конкурентів;

– протизаконні дії з боку кримінальних структур.

Зовнішні загрози економічній безпеці підприємства.

Реальні зовнішні загрози.	
Загрози прямого впливу	Загрози непрямого впливу
1. Несприятлива податкова політика; 2. Жорсткий конкурент на ринку (використання агресивної ініціативи); 3. Доступність інвестицій та кредитів; 4. Високі темпи інфляції; 5. Зростання тиску конкурентів; 6. Соціально-політична нестабільність.	1. Вища за середню обізнаність про стан ринку; 2. Політичний стан (законодавства); 3. Надмірність державного нагляду що призводить до штрафів, санкцій; 4. Введення цінового контролю на певні види товарів; 5. Зростання цін на енергоносії; 6. Зміна чисельності та структури населення (його купівельної спроможності); 7. Введення нових обов'язкових податків та відрахувань.
Потенційні зовнішні загрози.	
Загрози прямого впливу	Загрози непрямого впливу
1. Не передбачу вальні зміни ринкової кон'юнктури; 2. Банкрутство партнерів; 4. Зменшення клієнтської бази; 3. Розвиток економіки країни; 4. Соціально-політична стабільність; 5. Обґрунтоване законодавство.	1. Зміни в потребах і смаках споживачів. 2. Негативні демографічні зміни; 3. Негативна екологічна ситуація; 4. Престижність компанії; 5. Реклама.

Внутрішні загрози – це загрози, які пов'язані з недоліками та прорахунками в діяльності самого підприємства, які можуть привести до негативних наслідків, а також з ефективністю заходів, що застосовуються для усунення причин і умов, які цим недоліків сприяють:

- Недоліки в роботі з персоналом підприємства – в плануванні, організації та управлінні персоналом .
- Низький рівень внутрішньогосподарського контролю по здійсненню фінансово-господарських операцій, ведення бухгалтерського обліку матеріальних цінностей та грошових коштів.
- Невирішеність соціальних проблем працівників підприємства .
- Низький рівень організації роботи з конфіденційними документами.
- Плинність кадрів, відсутність досвідчених фахівців-професіоналів
- Незадовільний стан забезпечення збереження матеріальних цінностей, грошових коштів і відомостей, що становлять комерційну, банківську та іншу таємницю;
- Низький організаційний рівень захисту комп'ютерних систем від несанкціонованого доступу

Внутрішні загрози економічній безпеці підприємства

Реальні внутрішні загрози.	
Загрози прямого впливу	Загрози непрямого впливу
<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність каналів витоку інформації її помилки в організації схоронності фінансових і матеріальних цінностей; 2. Недоступність фінансів, необхідних для зміни стратегії; 3. Відсутність аналізу інформації про споживачів; 4. Втрата глибини і гнучкості управління. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Втрата деяких аспектів компетентності; 2. Відсутність інформаційно-аналітичного забезпечення; 3. Відсутність належного контролю за виконанням працівниками своїх функціональних обов'язків; 4. Недоступність фінансів, необхідних для зміни стратегії.
Потенційні внутрішні загрози.	
Загрози прямого впливу	Загрози непрямого впливу
<ol style="list-style-type: none"> 1. Неконкретна оплата праці 2. Відсутність програм по підвищенню кваліфікаційного рівня персоналу; 3. Недосконала внутрішня структура; 4. Відсутність посадових інструкцій та чіткого розподілу повноважень; 5. Децентралізована протидія загрозам. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Швидкий темп морального зносу основних фондів; 2. Відсутність режиму комерційної таємниці; 3. Неefективна система пожежогасіння ; 4. Відсутність системи цінностей і мотивації персоналу.

Невениця І.О.

бакалавр,

ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Метою статті є висвітлення основних проблем в сучасній сфері безпеки підприємства (на прикладі банківської безпеки) та надані поради по їх вирішенню.

У ринкових умовах господарювання особливо важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Під поняттям «безпека підприємства» розуміють захищеність його життєво важливих функцій від загроз зовнішнього і внутрішнього характеру при наявності балансу між цими функціями й інтересами особистості, суспільства і держави. Забезпечення фінансово-економічної безпеки (ФЕБ) суб'єкта господарської діяльності (СГД) – безперервний процес, що детермінується перманентними зовнішніми і внутрішніми умовами і факторами наявності ворожої або нейтрально – ворожого середовища, пов'язаної з ризиками, погрозами, небезпеками, здійснюваний з моменту прийняття рішення про створення підприємства до його ліквідації, спрямований на створення оптимальних умов функціонування і розвитку через систему її безпеки.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить насамперед від здатності керівництва передбачити і запобігти можливі загрози, а також швидко вирішити виниклі проблеми.

Основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності та технічного потенціалу того чи іншого суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- мінімізація руйнівної дії результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів та відділів організації;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Коли йдеться про забезпечення безпеки, в першу чергу, слід особливо уважно поставитися до підбору лояльного персоналу. За даними Національного Інституту Правосуддя США, в середньому кожен четвертий співробітник приватної ком-

панії або банку постійно обманює свого роботодавця Тільки 36% з 960 опитаних керівників вищої ланки європейських банків вважають, що можна довіряти своїм співробітникам. Власники третини розвалених банків, вважають, що причиною їх краху стали розкрадання власного персоналу. Вибіркова перевірка на поліграфі працівників великої міжнародної компанії виявили, що 2/3 співробітників самі вчиняють розкрадання, видаючи СБ інформацію про те, що товари викрадені відвідувачами. Що ж до забезпечення особистої безпеки керівників, то статистика говорить сама за себе. Зовнішня безпека – діяльність по збору інформації про негативні тенденції у зовнішній середовищі (реальні та потенційні ринки роботи підприємства, конкуренти, партнери, клієнти і т.п.), використання специфічних технологій з її вивчення та мінімізації її негативного впливу на підприємство.

Якщо проаналізувати основні напрями діяльності СБ підприємства, то виявляється певна закономірність, а саме до 80% її діяльності пов'язано з роботою в системі людина-людина, будь-то приймається або діючий співробітник, клієнт, партнер, представники державних або правоохоронних структур, представники ЗМІ та т.п.

Тому можна визначити основні методи роботи співробітників СБ з даними категоріями осіб: бесіда, спостереження, аналіз наявних документів та інформації, тобто ті методи, які дозволяють охарактеризувати об'єкт професійного інтересу з метою прийняття по ньому оптимального управлінського рішення.

Наразі інформаційна безпека дуже розвивається, бо розвивається і інформаційні злочинці. За опитуванням фахівців, в області інформаційної фінансово економічної безпеки, таких як Андрій Богословських, Костянтин Меденцев, Владислав Новоселецький, Олег Подкопаев, Олександр Туркін та ін., можна виділити найбільш вдалі і актуальні проблеми та їх рішення:

- Націленість хакерського співтовариства на створення шкідливого коду, адаптованого до технологій систем дистанційного банківського обслуговування. Крадіжка паролів і ключової інформації з заражених комп'ютерів клієнтів.

- Інформаційні технології все ширше використовуються і в кримінальних цілях. Технології стають більш доступними, і вартість атак на інформаційні системи знижується, тоді як захист електронних інформаційних ресурсів обходиться все дорожче. За допомогою інформаційних систем кредитним організаціям вдається істотно знизити витрати на обслуговування клієнтів, що, в свою чергу, веде до збільшення прибутку. Проте механізми виконання встановлених регуляторами вимог ведуть до значного подорожчання банківського обслуговування. Чим вище рівень захисту даних, тим, зрозуміло, важче їх отримати, так як ускладнюється архітектура відповідних автоматизованих систем. У цьому зв'язку важливо знайти інтегрований підхід або алгоритм дій, реалізація якого дозволить виконати законні вимоги, але при цьому не позначиться негативно на діяльності банку і не призведе до подорожчання продуктів і послуг для споживача.

- Головна проблема – обмеженість фінансування ІБ. Вона багато в чому визначає всі інші проблеми.

Друга проблема – вибір для бізнесу тієї міри свободи, яка, з одного боку, не дозволить зловмисникам розорити бізнес, з іншого – не задушить бізнес. Очевидно, що інцидентів ІБ не буде, якщо все заборонити. Але тоді і бізнес розвиватися

не буде. Тому потрібно знайти баланс між необхідною для бізнесу свободою дій і необхідною для забезпечення ІБ системою обмежень.

Третя проблема – проблема вибору Засобів Захисту Інформації з необхідним функціоналом, які б не надавали помітного негативного впливу на засоби які захищаються (проблема функціональності і сумісності).

Четверта проблема – правове-ліцензування діяльності з використанням ЗКЗІ (засоби криптографічного захисту інформації), сертифікація СЗІ та атестація об'єктів автоматизації. Серед сертифікованих ЗЗІ більшість застаріли. Тому при виборі ЗЗІ виникає дилема: виконати вимоги ФЗ, придбавши сертифіковане, але застаріле ЗЗІ. Або придбати ЗЗІ новітньої розробки і, відповідно, більш ефективне, але несертифіковане. Якщо вибраний і вже придбаний несертифікований варіант ЗЗІ, то його подальша сертифікація перетворюється просто в годівницю для займаються цим організацій. В ході сертифікації ЗЗІ краще не стане, але стане набагато дорожче. А якщо результат сертифікації виявиться негативним, то продавцеві його теж, не повернеш.

Як завжди, основною загрозою інформаційної безпеки організації і бізнесу є інсайдер. І хоча наслідки інсайдерських дій, як правило, менш помітні в явному вигляді, а іноді навіть просто не видно – саме в цьому полягає їх основна небезпека. Компрометація клієнтської бази, наприклад, крім прямих юридичних ризиків в подальшому призводить до зниження бізнесу та втрати частки на ринку, причому наслідки стають видні тільки тоді, коли робити що-небудь вже пізно. Тому сьогодні, як в аспекті інформаційної безпеки, так і з точки зору забезпечення безпеки бізнесу, життєво необхідна комплексна система інформаційної безпеки, яка задіює не лише технічні, але й організаційні ресурси, створення якої може обійтися банку значно дешевше, ніж ліквідація наслідків загроз ІБ.

Список використаної літератури:

1. http://detector.at.ua/publ/finansovo_ekonomicheskaja_bezopasnost_predprijatija/1-1-0-39 – [Електронний ресурс]
2. <http://masters.donntu.edu.ua/2002/ggeo/tomas/diss/lib/article8.htm> -- [Електронний ресурс]
3. <http://mysiholog.com/economic-psychology/133-ekonomicheskaya-bezopasnost-predpriyatiya.html> – [Електронний ресурс]
4. <http://www.int-bank.ru/analyst/circular-table/201/> – [Електронний ресурс]

Окаєвич В.П.

студент,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто причини введення режиму обмеження доступу до конфіденційної інформації, комерційної і банківської таємниці. Також розглянуто способи витоку інформації та негативні наслідки

На сьогоднішній день, на території України, бурхливими темпами зростає кількість суб'єктів підприємницької діяльності в різних сферах. Керівники, створюючи власне підприємство, мріють про неабиякий прибуток зі своєї справи, не замислюючись про ризики та загрози, які можуть виникнути. Більшість суб'єктів підприємницької діяльності взагалі не розуміють важливості створення системи економічної безпеки, не говорячи вже про інформаційну безпеку. Саме тому, ми помічаємо, як створене нове підприємство, через недовгий час припиняє свою діяльність.

Захист інформації повинен займати передове місце в системі економічної безпеки підприємства. «Хто володіє інформацією – володіє світом!». Що вже казати про просте українське підприємство... А тому, щоб зберегти підприємство в своїй власності, треба здійснити комплекс заходів, які перешкоджають витоку інформації за його межі.

До інформації об'єкта підприємницької діяльності слід віднести відомості усного характеру або фіксовані на різних носіях, що висвітлюють явища, події і факти на підприємстві.

За цією інформацією йде постійне полювання, нею можуть скористатися зловмисники, а також особи, які ведуть незаконну конкурентну боротьбу для заподіяння моральної і матеріальної шкоди власникові, розвалу об'єкта господарської діяльності, застосування штрафних і судових санкцій. Отже, інформаційна безпека полягає в проведенні комплексу організаційних і запобіжних заходів, спрямованих на збереження відомостей, розголошення яких може заподіяти шкоду підприємству. Відомості можуть використовуватись зловмисником, з метою шантажу і провокацій власника.

Пріоритетним напрямом у процесі формування та забезпечення інформаційної безпеки будь-якої компанії є збереження в таємниці комерційно важливої інформації, що дозволяє успішно конкурувати на ринку виробництва та збуту товарів і послуг. Це вимагає конкретних дій, спрямованих на захист інформації з обмеженим доступом. Як свідчить вітчизняна і закордонна преса, кількість злочинів в інформаційній сфері не тільки не зменшується, а й має досить стійку тенденцію до зростання [1].

З метою запобігання витоку інформації на підприємстві вводиться режим обмеження доступу до конфіденційної інформації, комерційної і банківської таємниці.

Не рідко режим конфіденційності служить способом приховування інформації або вуалювання керівниками своїх зловживань і порушень чинного законодавства навіть на шкоду власникові підприємства.

Для інформаційної безпеки на підприємстві доцільно скласти перелік відомостей, що містять інформацію з обмеженим доступом.

До комерційної таємниці відносяться:

- оригінальна технологічна, управлінська, маркетингова, організаційна тощо інформація, що становить секрети виробництва та інших областей господарності;

- відомості про структуру і масштаби виробництва, виробничі потужності, тип і розміщення обладнання, запаси сировини, матеріалів, компонентів і готової продукції;

- відомості про суть винаходу, корисної моделі або промислового зразка до офіційної публікації інформації про них;

- відомості про підготовку, прийняття і виконання окремих рішень керівництва організації;

- відомості про плани розширення або згортання виробництва різних видів продукції та їх техніко-економічні обґрунтування, про плани інвестицій, закупівель і продажу;

- відомості про факти проведення, цілі, предмет і результати нарад і засідань органів управління організації;

- відомості про результати вивчення ринку, ринкову стратегію організації, про ефективність комерційної діяльності організації;

- узагальнені відомості про внутрішніх і зарубіжних споживачів, компаньйонів, спонсорів, посередників, клієнтів та інших партнерів, що перебувають у ділових відносинах з організацією;

- узагальнені відомості про внутрішні і зарубіжні підприємства як потенційних конкурентів у діяльності організації, оцінка якості ділових відносин з підприємствами-конкурентами в різних сферах ділової активності;

- відомості про підготовку, проведення і результати переговорів з діловими партнерами організації;

- відомості про цілі, завдання, програми перспективних наукових досліджень; ключові ідеї наукових розробок;

- відомості про методи захисту від підробки товарних і фірмових знаків, про порядок і стан організації захисту комерційної таємниці;

- відомості, що становлять комерційну таємницю організацій, підприємств – партнерів і передаються ними в користування на довірчій основі.

До конфіденційної інформації слід віднести наступне:

- персональні дані співробітників/клієнтів (відомості про факти, події та обставини приватного життя громадянина, що дають змогу ідентифікувати його особу) та інформація про їхнє особисте життя;

- відомості, пов'язані з професійною діяльністю (лікарська, нотаріальна, адвокатська таємниця);

- відомості, доступ до яких обмежений відповідно до Конституції (таємниця листування, телефонних переговорів, поштових відправлень, телеграфних чи інших повідомлень тощо);

– система технічного захисту інформації (відомості, що розкривають систему, засоби і методи захисту інформації в автоматизованих системах від несанкціонованого доступу, значення діючих кодів і паролів і тощо);

– режим безпеки на підприємстві (відомості про порядок і стан організації охорони, системи сигналізації, пропускний режим і т. д.);

– відомості, надані третіми особами на умовах конфіденційності (наприклад, про джерело тієї чи іншої інформації) [2].

Зазначена інформація може зберігатись у будь якому вигляді. Основне завдання – це захист носіїв такої інформації. У цьому зв'язку можуть мати місце випадки:

– навмисного або необережного розголошення відомостей в усній формі або шляхом передачі носіїв інформації;

– розкрадання носіїв інформації;

– залучення інформаторів, які розголошують відомості;

– розголошення відомостей із мотивів помсти;

– залучення конкурентами своїх людей для збору необхідної інформації;

– застосування шантажу, погроз, насильництва для одержання відомостей;

– зашифроване знімання інформації;

– відкрите висвітлення засобами масової інформації даних конфіденційного характеру;

– використання кримінальними структурами родичів і близьких осіб, які володіють інформацією, і схилення їх до розвідувальної роботи.

Шкода юридичній або фізичній особі може виражатись у:

– блокуванні діяльності підприємства;

– зриві проведення комерційних справ;

– проведенні затяжних необґрунтованих перевірок;

– введенні в оману партнерів по бізнесу;

– переманюванні клієнтів, замовників, покупців;

– банкрутстві та розвалі підприємства;

– поглинання об'єктів господарської діяльності одно профільними підприємствами;

– необґрунтованому притягненні керівника до судової відповідальності.

Оласюк Г.П.

асистент кафедри міжнародного бізнесу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НЕБЕЗПЕК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

У роботі ідентифіковані основні види економічних небезпек суб'єктів міжнародного бізнесу України у їх впливі на експортно-імпорتنу діяльність.

Визначення небезпек, пов'язаних з веденням ділових операцій у різних країнах світу, є особливо значущою проблемою для вітчизняних суб'єктів міжнародного бізнесу. Точна ідентифікація небезпек дає змогу повніше оцінити загрози для економічної безпеки підприємницьких структур та в подальшому розробити механізм протидії загрозам. Ідентифікація економічних небезпек базується на розробках провідних міжнародних експертних та консалтингових структур. Вона містить як небезпеки макроекономічного характеру, так і загрози, породжені конкурентним середовищем суб'єктів міжнародного бізнесу.

Консалтингова компанія PWC у своєму щорічному звіті на основі опитувань топ-менеджерів провідних транснаціональних компаній світу склала перелік небезпек для суб'єктів міжнародного бізнесу окремо для кожного регіону.

Спільними небезпеками для всіх регіонів світу є: 1) невизначеність економічного зростання; 2) дефіцит бюджету; 3) надмірне економічне регулювання; 4) нестабільність ринків капіталу; 5) коливання валютного курсу; 6) доступ до ключових знань і компетенцій; 7) зростання податкового тягаря; 8) зміни в настроях споживачів;

Відмінні риси небезпек діяльності на регіональних ринках полягають у наступному:

1. Протекціонізм характерний для країн Північної та Латинської Америки.
2. Поява нових гравців на ринку загрожує країнам Північної Америки;
3. Нездатність до фінансового зростання компаній є характерною для Західної Європи;
4. Зростання витрат на паливно-енергетичні матеріали загрожує компаніям Західної Європи, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Центральної та Східної Європи та для країн Середнього Сходу та Африки;
5. Від інфляційних процесів потерпають компанії АТР, Середнього Сходу та Африки;
6. Хабарництво та корупція притаманні для країн Латинської Америки, Центральної та Східної Європи;
7. Слабка інфраструктура існує в Латинській Америці;

Global Competitiveness Report визначив перелік небезпек для ведення бізнесу, ступінь важливості яких визначається для 142 країн світу: 1) Корупція; 2) Податкове регулювання; 3) Доступність до фінансування; 4) Надмірна державна бюрократія; 5) Податкові ставки; 6) Інфляція; 7) Політична нестабільність; 8) Нестабіль-

ність уряду; 9) Жорстке регулювання ринку праці; 10) Злочинність і крадіжки; 11) Недосконала інфраструктура; 12) Регулювання валютного курсу; 13) Слабка охорона здоров'я; 14) Недостатність знань у робочій силі; 15) Слабка трудова етика на національному ринку праці.

Даний класифікатор може бути застосований при складанні профілю можливих небезпек при веденні зовнішньоекономічної діяльності для окремо взятої країни та у розробці специфічного набору протидії небезпекам при веденні міжнародних бізнесових операцій в окремо взятій країні.

Так, особливістю експорту України є орієнтація її суб'єктів ЗЕД на Російську Федерацію – 29% всього експорту України; Туреччину – 5,5%, Італію – 4,4%; Польщу – 4,1%; Індію – 3,3%; Китай – 3,2%; Білорусь – 2,8%; Казахстан – 2,7%, Німеччину – 2,6%; Ліван – 1,99%; Угорщину – 1,96%; Єгипет – 1,95%; Іран – 1,65%; США – 1,63%.

У структурі експорту України країни СНД займають 38,3%, Європа – 27%, Азія – 26%, Африка – 4,9%, Америка – 3,7%.

Регіональна структура імпорту України характеризується такими параметрами: країни СНД – 35,5%, Європа – 32,7%, Азія – 16,08%, Африка – 1,13%, Америка – 4,73%.

Імпорт надходить в Україну з таких країн: Російська Федерація – 35,5%; Німеччина – 8,3%; Китай – 7,6%; Білорусь – 5,1%; Польща – 3,9%; США – 3,1%; Італія – 2,4%; Казахстан – 2,0%; Франція – 1,8%; Туреччина – 1,7%; Угорщина – 1,6%; Республіка Корея – 1,5%; Нідерланди та Чехія по 1,4%.

Структура експортної діяльності обумовлює наявність специфічних зовнішніх небезпек і загроз для ведення бізнесу в регіонах експорту. Експертна оцінка, проведена Світовим економічним форумом виділила ризики ведення бізнесу в окремих країнах. Ми порівняли ці ризики та виокремили найважливіші з них для країн, що імпортують продукцію з України та зіставили ці дані з показниками для України.

Так, було визначено такі категорії економічних небезпек для основних зовнішньоторговельних партнерів України: 1) проблема корупції є актуальною для України, Росії, Індії, Китаю, Казахстану; 2) податкове регулювання – для України, Туреччини, Польщі, Індії, Казахстану, Німеччини та США; 3) проблема доступності до фінансування є актуальною для України, Росії, Італії, Китаю, Казахстану та США; 4) надмірна державна бюрократія є перешкодою для всіх 10 країн-партнерів по зовнішній торгівлі; 5) неадекватні податкові ставки існують в Україні, Росії, Туреччини, Італії, Польщі, Німеччини та США; 6) інфляція заважає веденню бізнесу в Індії, Китаї та США; 7) політична нестабільність характерна для Китаю; 8) жорстке регулювання ринку праці існує в Італії, Німеччині та Польщі; 9) злочинність та крадіжки як вид небезпек притаманна бізнесу у Росії. 10) Експерти скаржаться на недосконалість інфраструктури в Італії, Польщі та Індії. 11) Регулювання валютного курсу є значним для бізнесу в Туреччині. 12) На недостатність знань у робочій силі скаржаться в Туреччині, Казахстані та Німеччині.

Таблиця 1

Структура економічних небезпек та загроз для основних зовнішньоторговельних партнерів України

	Україна	Росія	Туреччина	Італія	Польща	Індія	Китай	Казахстан	Німеччина	США
Корупція	16,0	22,8	2,5	6,9	3,0	16,7	8,5	17,3	2,0	2,5
Податкове регулювання	14,4	6,2	10,3	9,3	20,7	8,7	6,4	8,9	18,1	10,9
Доступність до фінансування	13,6	7,6	7,9	13,6	9,4	5,0	11,5	12,1	8,7	12,9
Надмірна державна бюрократія	10,3	13,3	14,0	19,0	13,6	13,5	10,9	10,8	11,2	13,2
Податкові ставки	9,3	9,1	15,4	16,1	13,0	5,3	6,9	7,3	11,2	14,8
Інфляція	7,6	6,7	1,2	0,9	3,2	8,5	11,6	7,6	2,4	9,8
Політична нестабільність	6,6	1,5	7,3	6,8	3,2	6,1	9,9	0,8	5,5	5,7
Жорстке регулювання ринку праці	4,8	2,9	7,8	10,7	13,3	6,0	4,5	2,1	20,7	5,4
Злочинність і крадіжки	3,5	10,1	0,3	1,8	0,3	0,7	0,5	3,3	0,5	2,1
Недосконала інфраструктура	2,8	4,9	7,7	10,1	10,4	17,0	7,8	5,3	3,5	3,2
Регулювання валютного курсу	2,8	1,4	8,7	0,4	1,0	2,3	3,8	3,0	1,1	1,9
Недостатність знань у робочій силі	1,2	5,3	9,6	1,2	3,9	5,5	6,6	12,3	11,0	6,3

Діяльність на закордонному ринку обумовлює наявність специфічних загроз, які виникають зі структури ринку, інтенсивності конкуренції на ньому, ефективності антимонопольного законодавства, масштабів оподаткування, наявності значних тарифних і нетарифних обмежень та митних процедур.

Таблиця 2

Характеристика рівня економічних небезпек міжнародного конкурентного середовища у країнах експорту

№	Україна	Росія	Туреччина	Італія	Польща	Індія	Китай	Казахстан	Німеччина	США	Середнє значення
Ехр, %	-	29	5,5	4,4	4,1	3,3	3,2	2,7	2,6	1,65	-
1	4,0	4,0	5,7	5,0	5,3	5,4	5,5	4,1	5,8	5,6	4,8
2	2,9	3,1	4,2	5,2	4,3	4,6	4,7	3,4	5,7	5,2	3,8
3	2,8	3,4	4,6	3,7	4,3	4,6	4,3	3,2	4,9	5,0	4,0
4	3,3	3,5	4,4	4,8	4,6	4,2	4,5	4,0	4,7	4,6	4,5
5	2,9	11,0	5,4	0,8	0,8	13,2	13,0	9,8	0,8	1,5	5,9
6	2,8	2,8	3,7	4,0	4,4	3,8	4,4	3,5	4,7	4,3	4,1

У таблиці 2 представлений порівняльний аналіз конкурентного середовища у країнах, де Україна має найбільші показники експорту. За допомогою програми Excel було розраховано кореляцію між часткою експорту в 9 країн, де Україна має

найбільші частки у своєму експорті та б показниками, що характеризують конкурентне середовище, а саме:

1. Інтенсивність конкуренції на місцевому ринку (1 – обмежена в більшості галузях; 7 – інтенсивна в більшості галузях);

2. Розподіл ринку між конкуруючими структурами (1 – на ринку домінують декілька бізнес-груп; 7 – на ринку діє багато фірм);

3. Ефективність антимонопольної політики (1 – антимонопольна політика не стимулює конкуренцію; 7 – антимонопольна політика стимулює конкуренцію у значній мірі);

4. Розповсюдженість торгових бар'єрів (1 – торгові бар'єри у великій мірі обмежують здатність імпортувати в країну; 7 – торгові бар'єри не обмежують торгівлю);

5. Середньозважена тарифна ставка

6. Обтяжливість митних процедур (1 – митні процедури є неефективними; 7 – митні процедури ефективні)

З представлених у таблиці 2 даних видно, що низький рівень присутності України на ринках зазначених країн зумовлений високим ступенем конкуренції, наявністю сильного антимонопольного законодавства, наявністю обтяжливих митних процедур, тарифних і нетарифних заходів, що регулюють імпорт у цих країнах. Середня ставка мита, залишаючись по собі на досить низькому рівні, на обсяги експорту не впливає. В той же час в Україні зазначені показники знаходяться на рівні нижче середнього, що свідчить про недосконалість конкурентного середовища в нашій державі.

Так, негативна кореляція між часткою експорту та ступенем торгових бар'єрів є найвищою і становить – 0,77976; між часткою експорту та митними процедурами – 0,76845; між часткою експорту та ступенем монополізації ринку – 0,63503; між часткою експорту та інтенсивністю конкуренції – 0,6332; між часткою експорту та ефективністю антимонопольної політики – 0,49312; між часткою експорту та середнім рівнем митних тарифів було встановлено існування позитивного зв'язку 0,313777.

Таким чином, неефективність присутності на іноземних ринках України зумовлена високим ступенем бюрократії та дозвільної системи, що існують у розвинених країнах. Окремим пунктом стоїть висока інтенсивність конкуренції на ринках розвинених країн та велика кількість конкуруючих фірм. Окрім того, існують небезпеки макроекономічного та політичного характеру, що не дозволяють у повній мірі реалізувати зовнішньоторговельний потенціал України. Із вищесказаного випливає необхідність посилення конкурентних позицій вітчизняних експортерів, вдосконалення механізмів реалізації збутових стратегій в інтенсивному міжнародному конкурентному середовищі.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – World Economic Forum. – p. 544.
2. 15th Annual Global CEO Survey 2012. – PWC.– p.40.
3. www.ukrstat.gov.ua – Офіційний сайт Державної служби статистики України.

Онофрійчук А.П.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВПЛИВ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена теоретичному та емпіричному обґрунтуванню впливу зовнішньої торгівлі на економічну безпеку держави. Визначено основні чинники впливу зовнішньої торгівлі на зовнішньоекономічну, фінансову, макроекономічну, науково-технологічну, соціальну, енергетичну, продовольчу складові економічної безпеки держави.

Сучасні тенденції світової економіки засвідчують уповільнення її посткризового відновлення, що породжено необхідністю зміни технологічного укладу та загостренням кризових явищ у сфері суверенних фінансових систем. В цих умовах на тлі значної відкритості вітчизняної економіки посилилися загрози національним інтересам України в зовнішньоторговельній сфері, що пов'язані із структурою зовнішньої торгівлі, зокрема: критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою часткою продукції з високою доданою вартістю; надмірна залежність від імпорту енергоносіїв, недиверсифікованість джерел їх постачання тощо. Це, в свою чергу, провокує низку загроз не тільки в зовнішньоторговельній сфері, але й у фінансовій, енергетичній та соціальній.

Такий стан справ змушує системно оцінити рівень і вплив загроз життєво важливим інтересам України, в першу чергу, пов'язаних із зовнішньою торгівлею, її недосконалою структурою й визначитися у пріоритетах політики національної безпеки в цієї сфері та напрямках удосконалення механізмів їх реалізації. Отже дослідження взаємовпливу існуючого стану та перспектив зовнішньої торгівлі на економічну безпеку держави вельми актуально та одним з пріоритетів наукових досліджень.

Дослідження різних наукових підходів до визначення місця та ролі зовнішньої торгівлі у забезпеченні економічної безпеки держави дозволив уточнити місце зовнішньоторговельної безпеки в складі економічної безпеки держави та визначити характер зв'язків між її складовими (рис.1).

Узагальнення найбільш відомих теоретичних підходів щодо взаємозв'язку зовнішньоторговельної відкритості та економічної безпеки держави (передусім, через призму економічного зростання), а також світогосподарська практика впровадження різних моделей торговельної лібералізації дозволило визначити вплив зовнішньої торгівлі на економічну безпеку держави в умовах зовнішньоторговельної відкритості на основі порівняння загроз та можливостей, що виникають під впливом змін в зовнішній торгівлі (табл. 1).

Рис. 1. Схема визначення місця та ролі зовнішньоторговельної безпеки серед складових економічної безпеки держави [власна розробка]

Таблиця 1

Можливості та загрози для економічної безпеки держави (в розрізі її складових), пов'язані з зовнішньою торгівлею

Можливості для покращення економічної безпеки, пов'язані з зовнішньою торгівлею	Складові економічної безпеки держави	Виклики та загрози економічній безпеці, пов'язані зі зовнішньою торгівлею
Збільшення частки зовнішньої торгівлі країни в світовій торгівлі та міжнародному розподілі праці.	Зовнішньоекономічна безпека	Випередження темпів зростання імпорту над експортом, зменшення значення коефіцієнту покриття експорту імпортом; посилення сировинної орієнтованості експорту; більш високі темпи росту імпорту кінцевого побутового та виробничого споживання, ніж на товари інвестиційного попиту.

Використання експорту та імпорту до країни в якості джерела бюджетних надходжень завдяки інструментам оподаткування, стабілізація поточного рахунку платіжного балансу та збільшення міжнародних резервів.	Фінансова безпека	Девальвація обмінного курсу національної валюти внаслідок зростання дефіциту платіжного балансу; прискорення інфляційної динаміки внаслідок зростання цін на імпортні товари (продовольство, ПЕР) та девальвацію національної валюти; недовиконання плану надходжень доходів Зведеного бюджету; погіршення фінансового стану підприємств експортних та суміжних з ними галузей; зростання державного та корпоративного боргу; зменшення привабливості фондового ринку та зменшення інвестування в експортні галузі.
Зростання обсягів ВВП, прибутків; соціально-економічний розвиток країни в цілому, зростання конкуренції на внутрішньому ринку та стимулювання виробництва на національній території.	Макро-економічна безпека	Збільшення від'ємного сальдо поточного рахунку платіжного балансу; уповільнення темпів економічного зростання; зниження рівня інвестиційної привабливості підприємств-експортерів та залежних від імпорту ПЕР.
Розвиток технології завдяки поширенню ввезення наукомістких товарів.	Науково-технологічна безпека	Скорочення обсягів витрат підприємств на інноваційну діяльність; скорочення фінансування науки з державного та місцевих бюджетів на інноваційну діяльність; зменшення частки реалізованої інноваційної продукції та зниження технологічності експорту.
Зменшення імпортової залежності від постачання ПЕР	Енергетична безпека	Зростання в вартісному еквіваленті загального імпорту ПЕР; висока залежність внутрішнього ринку від постачання ПЕР з однієї країни;
Зростання доходів населення, підвищення індексу людського розвитку; доступ для споживачів до дешевих а також більш якісних товарів.	Соціальна безпека	Уповільнення темпів реального зростання доходів населення; зниження індексу людського розвитку; зростання безробіття та неповної зайнятості; скорочення кількості соціальних пільг та затримка з їх виплатами.
Підвищення стандартів якості на продукти харчування; наповнення внутрішнього ринку дефіцитними товарами або товарами, які взагалі не виробляються на національній території	Продовольча безпека	Зменшення споживчого потенціалу населення та погіршення структури харчування; посилення імпортової залежності у споживанні харчової продукції.

Список використаної літератури:

1. Leamer, E. & Levingsohn, J., 1994. «International Trade Theory: The Evidence,» Working Papers 368, Research Seminar in International Economics, University of Michigan.
2. Hausmann R., Hwang J., Rodrick D. 2005 « What You Export Matters» CID Working Paper No. 123.

Онофрійчук В.П.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ У 2012 РОЦІ

Аналізуються основні чинники, що провокують зростання ризиків фінансовій безпеці України в 2012 році: зростання дефіциту платіжного балансу, збільшення дефіциту бюджету та зростання боргового навантаження, недостатність капіталу у банківському секторі для кредитування економіки. Пропонується низка рекомендацій щодо попередження розгортання зазначених ризиків.

Ризики, на які нині наштовхується фінансова система України і які гальмують її розвиток, можна поділяти на три групи. Перша – зростання дефіциту платіжного балансу, що несе загрозу повторення кризи 2008 року. Друга – збільшення дефіциту бюджету, що загрожує зростанням боргового навантаження. І третя – недостатність капіталу у банківському секторі для кредитування економіки.

Говорячи про загрозу повторення кризи 2008 року, варто констатувати, що зростання дефіциту платіжного балансу продовжується. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами у 2011 році збільшилося на 4,86 млрд. доларів, або на 52,1%, – до 14,2 млрд. доларів. У I кварталі 2012 року від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами 2919,1 млн. дол. США. Очевидно, що це наслідок збереження небезпечної тенденції до перевищення обсягів імпорту товарів над експортом (коєфіцієнт покриття експортом імпорту товарів за I кв. 2012р склав 0,85)

Відомо, що традиційним джерелом компенсації дефіциту поточного рахунку є прямі іноземні інвестиції (ПІІ), проте темпи їхнього приросту залишаються низькими, а географія надходжень – надто вузька. У першому кварталі 2012 року понад 30% інвестицій в Україну надійшли з країн-офшорів – Кіпру та Британських Віргінських островів (13,6 млн. дол. США та 1,4 млн. дол. США відповідно) і мають фактично українське походження.

Ми бачимо, що в умовах згортання економічної активності у світі продовжується тенденція згортання діяльності іноземних банків на українському ринку. Це проявляється у зменшенні обсягів рекапіталізації дочірніх структур з боку європейських банків, що зазнали проблем внаслідок боргової кризи, і може мати наслідком суттєве зменшення притоку інвестицій у фінансовий сектор у 2012 році. Стримуючим фактором для інвестування будуть і парламентські вибори 2012 року, оскільки цей ризик традиційно закладається інвесторами як фактор нестабільності. Провокують згортання інвестицій іноземних компаній в економіку України і прояви штучної монополізації окремих галузей. Зокрема у сфері АПК внаслідок невчасного повернення ПДВ, мораторію на експорт зернових, а потім введення квот і вивізного мита, світові аграрні компанії знизили обсяг інвестицій у галузь.

Ризик збільшення дефіциту бюджету та зростання боргового навантаження. Державний та гарантований державою борг значно зріс у 2009-2011 роках і

має тенденцію до подальшого збільшення. За прогнозом Світового Банку у 2012 році він може сягнути 40% ВВП. За даними Міністерства фінансів на березня 2012 року, загальна сума державного та гарантованого державою боргу досягла 483,3 млрд. грн. (\$ 60,51 млрд.), що становить 32,2% ВВП. Це вдвічі менше ніж в середньому у світі (71%), проте з огляду на можливі джерела покриття боргу це не виглядає оптимістично.

Має певні ризики випуск ОВДП з прив'язкою до курсу долара США. З жовтня 2011 року для фінансування дефіциту бюджету випущені державні облигації з індексованою вартістю (з рівнем доходності близько 8,5% річних) терміном від трьох до десяти років і залучило близько 6,95 млрд. грн. Така практика є ризикованою і небажаною, оскільки посилює залежність бюджету від зміни валютного курсу. Зрозуміло, що у випадку девальвації національної валюти суттєво зростуть обсяги державного боргу. Піковими роками з погашення державних запозичень та інших боргових інструментів є 2011 та 2013 роки. При цьому в 2011 і 2012 роках основний обсяг виплат припадає на внутрішній борг, тоді як у 2013 і 2014 роках – на зовнішній, а в 2015 році виплати по них будуть майже рівні.

У поточному році дефіцит Державного бюджету сягне 25,1 млрд. грн. Разом із урахуванням покриття дефіциту НАК «Нафтогаз України» у сумі 12 млрд. грн. дефіцит сектору загального державного управління складе 2,5% від ВВП. У 2012 році необхідно забезпечити платежі з державного бюджету з обслуговування зовнішньої заборгованості у розмірі 3,9 млрд. дол. США. Окрім того у передвиборчий період слід очікувати збільшення соціальних видатків. Якщо врахувати і цей чинник, то для покриття дефіциту державного бюджету у 2012 році необхідно збільшення зовнішніх запозичень. При цьому страхування від дефолту суверенного ризику (CDS України) коштує близько 830,5 базисних пунктів (8%).

Недостатність капіталу у банківському секторі для кредитування економіки. Залишається актуальною проблема якості кредитних портфелів у банківській системі України. За даними НБУ, частка простроченої заборгованості за кредитами в Україні у квітні 2012 року становила майже 10% загальної суми виданих кредитів. Проте за методиками МВФ та міжнародного рейтингового агентства Moody's частка проблемних кредитів по системі складає близько 40%. За даними Moody's на «очищення» кредитних портфелів від проблемних позик українським банкам знадобиться близько 3-4 років за умови сприятливої та координованої політики Національного банку та Державної податкової служби. У цьому сегменті цілком ймовірно зниження обсягів кредитування від європейських банків.

Рекомендації щодо превентивних заходів з мінімізації впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на фінансову безпеку України:

– для поліпшення сальдо платіжного балансу пропонується вжити низку заходів: відновлення співпраці з МВФ та отримання чергових траншів за Програмою співробітництва у наступному році; відмовитися від «фіксації» валютного курсу шляхом запровадження помірно плаваючої ставки обмінного курсу іноземної валюти для контролю над девальваційними процесами; впровадження валютних деривативів з метою хеджування валютних ризиків. Доцільним є стимулювання експорту шляхом спрощення митних процедур; активізація приватизаційних процесів із залученням іноземних учасників конкурсів з метою збіль-

шення валютних надходжень до країни; стимулювання надходження іноземних інвестицій;

– для недопущення зростання дефіциту державного бюджету та нарощення обсягів державного та гарантованого державою боргів потрібне збалансування державних запозичень у національній та іноземній валюті, чіткий контроль за нарощенням грошової гривневої маси; обмеження зростання соціальних видатків понад встановлений Державним бюджетом України на 2012 рік рівень, що передбачає недопущення додаткового підвищення мінімальних зарплат і пенсій у передвиборчий період; перехід до режиму жорсткої економії видатків Державного бюджету, у тому числі за рахунок ретельного планування державних видатків, мінімізації зловживань в процедурах державних закупівель та впровадження системи електронних закупівель; зменшення дефіциту НАК «Нафтогаз України»;

– для нарощування обсягів банківського кредитування економіки необхідно обмеження штучного стримування грошової маси шляхом запровадження стимулювання операцій з викупом та продажем ОВДП та зниження вимог щодо резервування; «очищення» кредитних портфелів українських банків від проблемних позик за сприяння Національного банку та Державної податкової служби; активізація участі держави на вторинному ринку ОВДП за рахунок проведення активних операцій з державними зобов'язаннями (операції РЕПО).

Осінська Н.С.

студентка,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У даній статті розглядається питання, пов'язане з джерелами негативних дій, характером негативних впливів та загрозами, які значно відображаються на фінансово-економічній безпеці бізнесу.

У ринкових умовах господарювання підприємство, як відкрита система, функціонує у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Таке середовище змушує керівництво швидко адаптуватися до нових умов, потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища [4, с. 87].

Найважливішими факторами, що впливають на фінансово-економічну безпеку бізнесу, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна-безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції фінансово-економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам [1].

Специфіка національних ринкових відносин таїть в собі безліч небезпек для сумлінного підприємця, якому доводиться постійно діяти в умовах підвищеного ризику. Фінансово-економічна безпека бізнесу – це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих чинників, при якому забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності [7].

Для кожного бізнесу «зовнішні» і «внутрішні» загрози суто індивідуальні. Так, до зовнішніх загроз можна віднести протиправну діяльність кримінальних структур, конкурентів, фірм та приватних осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством, неспроможних ділових партнерів, раніше звільнених за різні проступки співробітників підприємства, а також правопорушення з боку корумпованих елементів з числа представників контролюючих та правоохоронних органів [2, 134-135].

До внутрішніх загроз відносяться дії або бездіяльність співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічних збитків компанії, витік або втрата інформаційних ресурсів (в тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю та/або конфіденційну інформацію), підрив її ділового іміджу в бізнес-колах, виникнення проблем у взаєминах з реальними і потенційними партнерами (аж до втрати важливих контрактів), конфліктних ситуацій з представниками криміналь-

ного середовища, конкурентами, контролюючими та правоохоронними органами, виробничий травматизм або загибель персоналу [3].

Джерелами негативних дій, спрямованих на фінансово-економічну безпеку бізнесу можуть бути:

- свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб та суб'єктів господарювання (органи державної влади, міжнародні організації, підприємства-конкуренти);
- збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури підприємства, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини).

В залежності від суб'єктивної обумовленості негативні впливи на фінансово-економічну безпеку бізнесу можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними слід вважати такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства або його працівників. Суб'єктивні впливи виникають внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передовсім керівників і функціональних менеджерів) [5, с. 235].

Потрібно зазначити, що на рівні підприємства в значній мірі проявляється залежність від суб'єктивних чинників, оскільки концепція достатньої безпеки конкретного бізнесу визначає його керівництво, виходячи зі свого уявлення про проблеми безпеки, наявності необхідних для її забезпечення ресурсів, стратегічних цілей діяльності. Саме тому оцінка загроз є обов'язковим для всіх видів господарської чи іншої діяльності при плануванні та прийнятті рішень на всіх рівнях в межах повноважень, закріплених законодавством [6].

Загрозу безпеки бізнесу можна трактувати як будь-який конфлікт цілей функціонування і розвитку підприємства з зовнішньої або внутрішньої середовищем, а якщо цілі збігаються – як відмінності у шляхах їх досягнення. Іншими словами, загроза для безпеки бізнесу – це сукупність умов та факторів, що створюють небезпеку для його життєво важливих інтересів [8].

Список використаної літератури

1. Абчук В. Путь к успеху, или курс бизнеса. – СПб: Мир и семья, 1998.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
3. Воронцовский А. В. Управление рисками: Учеб.пособие. – Спб., 2004.
4. Гриньов А. В. Організація та управління на підприємстві. – Харків: Вид. дім «ІНЖЕК», 2004. – 329 с.
5. Мінаєв Г.А., Безпека організації: навч. посіб. – К.: КНТ 2009 р. – 440 с.
6. Пономарьов В.П. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства /Східноукраїнський держ. ун-т – Луганськ, 2000 р. 27 с.
7. <http://bos.dn.ua>
8. <http://mysiholog.com>

Пазєєва Г.М.

старший викладач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЛОГІСТИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У роботі проведено порівняльний аналіз систем економічної безпеки при традиційному та екзогенному підходах. Розвиток системи представлено як механізм взаємодії окремих складових системи економічної безпеки та середовища її функціонування.

Проблемам дослідження стану економічної безпеки на різних рівнях економіки, присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як В. Алькема, О. Ареф'єва, О. Барановський, В. Бегма, З. Борисенко, І. Бінько, Б. Бузан, О. Власюк, Б. Грієр, М. Денисенко, М. Єрмошенко, Т. Ілген, М. Камлик, Т. Качала, О. Кириченко, В. Крутов, М. Куркін, С. Лаптев, Х. Маулль, Х. Моргензан, В. Мунтіян, О. Новикова, С. Пирожков, Г. Пастернак-Таранущенко, В. Пономаренко, В. Пономарьов, Д. Прейгер, П. Пригунов, В. Сенчагов, В. Сідак, А. Сухорурков, В. Терехов, В. Тимошенко, С. Шкарлет, В. Шлемко та інші.

Економічна безпека завжди була і залишається важливою складовою національної і державної безпеки України, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічній кон'юнктурі та правовому середовищі країни. На початку ХХІ століття на новий рівень виходить проблема управління економічною безпекою складних соціально – економічних систем. Особливого значення набуває необхідність безпечного функціонування та розвитку таких систем. Найголовнішими аспектами забезпечення яких є: якість соціального середовища, конкурентоспроможність та інноваційність економічної підсистеми та розвиток економічної безпеки. А найціннішим елементом держави є людина, нормальна життєдіяльність якої і забезпечує стабільність і надійну реалізацію системних зв'язків. [2 с.24] Економічна безпека як складне соціальне явище є об'єктом комплексного наукового дослідження. Перспективним є напрям дослідження економічної безпеки суб'єктів господарювання в межах системного підходу. Тобто економічна безпека економічного об'єкта розглядається як специфічна економічна система спрямована на забезпечення поточного стану та захист економічних інтересів суб'єктів управління. Однак розгляд економічної безпеки підприємства як певної системи економічної безпеки в більшості сучасних наукових публікацій розглядається ізольовано від середовища функціонування об'єкта. Априорі вважається, що межі цієї системи співпадають з межами економічної системи, а захист від загроз є перманентним і досліджується в межах ендогенного підходу до дослідження систем.

Однак такий підхід є обмеженим так як не враховує просторово-часову поведінку системи економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності. Крім того при ендогенному підході до дослідження системи економічної безпеки не вирішується проблема визначення функціональних та просторово-часових меж її

існування. В науковій літературі наявні поодинокі публікації щодо використання екзогенного підходу до дослідження систем економічної безпеки. Останнім часом такий підхід використовують В. Алькема, С. Васильчак, О. Ляшенко, О. Сумець, О. Кириченко, Л. Шемаєва, В. Шнипко та інші. Для реалізації екзогенного підходу в дослідженнях нами пропонується розгляд системи економічної безпеки в середовищі її функціонування. Для підприємств, які є комерційними посередниками, таким середовищем є логістичне, яке має ієрархічну структуру і складається з макрологістичного та мікрологістичного. Структурно модель такого середовища можна представити у вигляді складної, відкритої, ієрархічної, багаторівневої та багатофункціональної економічної системи з якою взаємодіє система економічної безпеки бізнес-одиниці. В залежності від характеру цієї взаємодії можливі різні варіанти інтеграції чи дезінтеграції елементів зазначеної системи і середовища. Система економічної безпеки в такому випадку може бути формалізовано представлена сукупністю складових: суб'єкти і об'єкти безпеки, політика безпеки та механізм забезпечення економічної безпеки; ця система на формальному рівні представлена входами, підсистемою управління, функціональною підсистемою, механізмом забезпечення і виходами; входи системи це ресурси, права і легітимність та загрози, а виходи економічно убезпечений стан та результати розвитку системи; підсистема управління включає: сукупність суб'єктів безпеки, їх права та економіко-правові відносини, економічні інтереси ключових суб'єктів (акціонери і топ-менеджери) та політику економічної безпеки, яка включає концепцію та стратегію (стратегічна мета, функції і завдання) економічної безпеки і ґрунтується на принципах безпеки; функціональна підсистема є комплекс складових функціональних підсистем економічної системи суб'єкта логістичної діяльності (логістичної, інформаційної маркетингової, операційної та фінансової); провідна роль в функціональній підсистемі належить логістичній системі, що є інтегративною, адаптивною та гнучкою, здатною самовдосконалюватись і реагування на зміни зовнішнього середовища; механізм забезпечення включає: нормативно-правове та організаційне забезпечення, мотиви та стимули, методи, технології і засоби забезпечення економічної безпеки.

Важливим для дослідження особливостей взаємодії системи економічної безпеки суб'єкта та середовища є макрологістичне середовище. До цього середовища ми відносимо ту частину макроекономічної системи держави, яка безпосередньо є простором функціонування національної логістичної системи та її інфраструктури. Основними складовими макрологістичного середовища є: економічне, природно-кліматичне та територіально-географічне. Економічне середовище включає інфраструктуру національного та галузевих рівнів, яке розвивається у відповідності з темпами та обмеженнями пов'язаними з специфікою та станом відповідних галузей, політикою інноваційно-інвестиційного розвитку, гнучкістю щодо реструктуризації, аспекти розвитку на територіальному (регіональному) рівні, які враховують розвиток окремих територіальних ринків, інвестиційною політикою щодо окремих регіонів. А також на рівні факторів виробництва (ринок праці, капіталу), фінансового ринку, банківської системи та спеціалізованих ринках.

Вітчизняне макрологістичне середовище перебуває на етапі формування та консолідації галузі. Це середовище поступається істотно логістичним сферам ін-

ших країн як за якістю, так і асортиментом послуг. Сьогодні за рівнем розвитку логістики Україна значно відстає від західноєвропейських країн і в першу чергу країн торговельних партнерів тобто Російської Федерації та республіки Польща. Не зважаючи на низьку якість інфраструктури і логістичних послуг, вітчизняне логістичне середовище має значний потенціал розвитку.

Важливим з точки зору ефективної взаємодії системи економічної безпеки суб'єкта господарювання та логістичного середовища є ступінь його структурування. В основі якого лежить логістична інтеграція окремих підприємств в канали, ланцюги та мережі постачань.

Таким чином, для комерційних підприємств логістичних посередників, система економічної безпеки є багатокомпонентною та поліструктурною і включає інтегровані елементи внутрішнього середовища та складові зовнішнього середовища, які належать бізнес-одинаціям каналів, ланцюгів та мереж поставок. Така система має значно вищий потенціал економічної безпеки ніж системи не інтегрованих до складу ланцюга фірм. Основною умовою забезпечення високого рівня економічної безпеки є наявність партнерського середовища, що ґрунтується на довірі та довготривалих прозорих ділових стосунках і готовності до розподілу ризику між учасниками.

Список використаної літератури

1. *Алькама В. Г.* Система економічної безпеки логістичних утворень: [монографія] / Алькема В. Г. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. – 378с.
2. *Кириченко А.А.* Экономическая безопасность логистического образования – это состояние его экономической системы / А.А. Кириченко // Логистика: проблемы и решения. – 2010. – № 5. – С. 30-33.
3. *Ляшенко О.М.* Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: [монографія] / Ляшенко О.М. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В Даля, 2011. – 400с.
4. *Сумець О.М.* Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека / О.М. Сумець, М.Б. Тумар. – К.: Хай-Тек Прес, 2008. – 400с.
5. *Шемаєва Л. Г.* Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією з суб'єктами зовнішнього середовища: [монографія] / Л. Г.Шемаєва / Рада нац. Безпеки і оборони України, Нац. Ін-т пробл. Міжнародної безпеки. – К.: НУПМБ, 2009. – 357с.

Півень С.М.

бакалавр,

ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК»

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ. ПОНЯТТЯ, ЦІЛІ, МЕТОДИЧНІ СПОСОБИ І ПРИЙОМИ КОНТРОЛЮ

Метою даної роботи є обґрунтування важливості аспекту контролю у сфері фінансово-економічної безпеки бізнесу.

Економічна безпека бізнесу пов'язана, як з внутрішніми, так і з зовнішніми проявами середовища функціонування, його станом і відповідністю встановленим нормам і правилам, що діють у країні на кожному певному етапі.

У процесі функціонування будь-якої системи, в тому числі економічної, необхідно постійно або періодично фіксувати її стан і зіставляти з встановленими (нормативними, плановими) показниками, регламентами, програмами щодо досягнення поставлених цілей тощо. У результаті виявляються і вимірюються відхилення від нормального (запроектованого) ходу процесу.

Як зазначено в дослідженнях вітчизняних економістів, широкому сенсі слова термін «контроль» має латинське походження, об'єднавши в собі два слова: *zola* – згорток паперу із записами, документ і *contra* – протиставлення, яке висувається проти тверджень, що знаходяться в документі.

Бутинец Ф.Ф. визначає контроль як «...систематичне спостереження і перевірку процесу функціонування відповідного об'єкта з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів».

Ліпкан В.А. трактує контроль у сфері національної безпеки як «сукупність дій контролюючих суб'єктів щодо підконтрольних об'єктів для досягнення цілей контролю з метою створення сприятливих умов для ефективного функціонування боротьби з корупцією за умови постійного впливу внутрішніх і зовнішніх чинників».

Слід зазначити, що контроль – не самоціль, а невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є розтин відхилень від прийнятих стандартів та порушень принципів законності, ефективності та економії з тим, щоб прийняти коригуючі заходи, притягти до відповідальності винних або запобігти або скоротити подібні порушення в майбутньому.

Генеральна мета контролю в системі фінансово-економічної безпеки бізнесу виражається в розвитку і реалізації всіх економічно виправданих заходів для попередження, профілактики та виявлення причин виникнення конфліктних ситуацій, що ведуть до порушення нормативних актів.

Дослідження організаційних аспектів контролю нерозривно пов'язане з його об'єктом. Так як фінансово-економічна безпека бізнесу визначається параметрами законності, доцільності, економічної ефективності процесів і явищ, що відбуваються в його діяльності, то предметом контролю будуть процеси і фінансові операції, що розглядаються з позиції:

- законності,
- доцільності та економічної ефективності,
- забезпечення збереження власності,
- правильності формування та використання фондів,
- достовірності обліку та звітності,
- їх повноти та відповідності встановленим нормативам.

Об'єктом економічного контролю в системі безпеки бізнесу є центри відповідальності (будь-яка господарююча одиниця в цілому, або її структурні одиниці, очолювані керівництвом, яке відповідає за її діяльність). Таким чином, центр господарської відповідальності – це об'єкт контролю, стан та поведінка якого вимірюється в грошовому вираженні, що дозволяє точно встановити відповідальність за результати господарювання.

Методичні способи і прийоми контролю за джерелами використовуваних даних при реалізації контрольних дій умовно поділяються на:

- способи документального контролю;
- способи фактичного контролю.

До способів документального контролю відносяться:

Статистичні розрахунки – прийоми одержання таких величин і кількісних характеристик, які не містяться в економічній інформації (динаміку виконання плану поставки товарів і т.д.).

Прийоми економічного аналізу – система прийомів у контролі для розкриття причинних зв'язків, які обумовлюють результати явищ і процесів. Застосовуються прийоми економічного аналізу при попередньому, поточному і заключному контролі виробничої і фінансово – господарської діяльності.

Інформаційне моделювання – це інформаційна сукупність, яка представляє контрольований об'єкт у вигляді моделі. При формуванні інформаційної моделі необхідно забезпечити повноту характеристики об'єкта контролю, вибір істотних змінних і подання їх у формі інформаційного образу. Мета моделювання в контролі – отримання необхідної інформації про об'єкт для вивчення його стану, виявлення відхилень, прийняття рішень з регулювання у межах заданих планових параметрів. При моделюванні використовується нормативно – правова, облікова, звітна та інша інформація про об'єкти.

Нормативно – правове регулювання – система прийомів, що використовуються у контролі для виявлення порушень нормативних і правових актів у процесі господарських і фінансових операцій.

Дослідження документів – прийоми документального контролю достовірності, доцільності, ефективності господарських операцій, відповідності їх законодавчим і нормативно – правовим актам.

До способів фактичного контролю відносяться:

Інвентаризація – перевірка наявності та стану об'єктів шляхом огляду, перерахунку, зважування, обміру. Інвентаризація є основним методичним прийомом фактичного контролю збереження товарно-матеріальних цінностей, а також стану розрахункової дисципліни. Інвентаризація є основним прийомом поточного контролю.

Вибіркове спостереження – прийом статистичного контролю якісних харак-

теристик господарських процесів і явищ. Вибіркове спостереження використовується в тому випадку, коли суцільний контроль технічно неможливий, наприклад, при визначенні дефектів товарів, які надійшли від постачальників.

Суцільне спостереження – прийом статистичного контролю фактичного стану досліджуваних об'єктів.

Службове розслідування – сукупність прийомів перевірки дотримання посадовими особами, а також робітниками і службовцями нормативно-правових актів, що регулюють виробничі відносини в різних сферах господарської діяльності. Застосовуються ці прийоми в основному при перевірці скарг трудящих, вивченні причин порушення чинного законодавства, виникненні матеріального збитку і т.д.

Експертизи різних видів – до них вдаються тоді, якщо документ викликає підозру в дійсності, наприклад, підпису.

Список використаної літератури:

1. http://lp.edu.ua/fileadmin/templates/epi/site_files/styudentski_robotu/Gyla.pdf – [Електронний ресурс]
2. <http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/2011.02.014528-9ba46.pdf> – [Електронний ресурс]
3. Стаття «ВВЕДЕННЯ в систему економічної безпеки»
4. Ліпкан В.А. «Теорія національної безпеки».

Пожар А.М.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ІНТЕРНЕТ-ПОРТАЛУ, ЯК СКЛАДОВОЇ БІЗНЕСУ ПІДПРИЄМСТВА

Поряд з іншим майном, Інтернет-портал може розглядатися як об'єкт цивільного обороту і, отже, мати вартість і бути об'єктом вартісної оцінки.

На сьогоднішній день сукупність знань в галузі оцінки виробила три основних підходи: дохідний, витратний та порівняльний. Ці підходи можна застосувати і в разі оцінки і даного типу майна.

Інтернет-портал – це великий багатоцільовий Інтернет-ресурс, на якому представлена велика кількість інформації по заданій тематиці. Портали можуть створюватися як для широких предметних областей, так і для певних груп користувачів, об'єднаних спільними інтересами. Для порталів характерна висока відвідуваність і наявність безлічі різних сервісів: опитування, голосування, розсилки і т.д. Як правило, користувачі порталу можуть самі публікувати контент (статті, публікації, графіка, музика), спілкуватися з адміністрацією та між собою. Портал містить безліч корисних посилань на інші ресурси, надає користувачеві можливість структурування інформації в найбільш зручному для нього вигляді.

На відміну від підприємства, офісу, магазину Інтернет-портал працює 24 години на добу, 7 днів на тиждень. Сьогодні Інтернет-портал для багатьох став найнадійнішим працівником. Портали володіють великими інформаційними ресурсами і можуть приймати величезну кількість відвідувачів на сайті. Тому, створення інтернет порталу є доцільним, якщо планується ділитися будь-якою інформацією з іншими людьми у великих обсягах.

З іншого боку, інтернет портал – це результат інтелектуальної (творчої) діяльності в який вкладаються гроші і який, як правило, створюється з метою отримання доходу.

Таким чином, поряд з іншим майном інтернет портал може розглядатися як об'єкт цивільного обороту і, отже, мати вартість і бути об'єктом вартісної оцінки.

На сьогоднішній день сукупність знань в галузі оцінки виробила три основних підходи: дохідний, витратний та порівняльний. Ці підходи можна застосувати в разі оцінки і даного типу майна.

Для визначення вартості інтернет порталу порівняльним підходом здійснюють збір, аналіз та систематизацію даних про пропозицію і умови укладених договорів продажу інтернет порталів. Дані беруться на міжнародному та внутрішньому ринках в залежності від роду діяльності та розмірів аудиторії. Необхідно врахувати, що визначення вартості інтернет порталу на основі наявних аналогів можливе лише при правильному зіставленні сфер в яких вони позиціонуються, складності, обсягів аудиторії та інших умов і характеристик оцінюваного об'єкта та аналогів. На сьогоднішній день ринок продажу інтернет-порталів в Україні та країнах СНД

поки що не отримав достатнього розвитку, тому підхід на основі порівняльного аналізу продажів має обмежене застосування в силу унікальності кожного об'єкта, різноманітності умов комерційних угод та конфіденційності відомостей по ним.

Застосування витратного підходу полягає в калькуляції всіх витрат на його створення і розкручування в поточних цінах. При оцінці слід врахувати всі суттєві витрати, такі як:

- підготовка наповнення сайту (текст сайту, таблиці і графіка сайту);
- витрати на розробку і налагодження, розраховуються виходячи з трудомісткості робіт;
- витрати на реєстрацію;
- витрати на підготовку та публікацію рекламних матеріалів;
- витрати на дизайн сайту;
- витрати на розкручування сайту в Інтернеті, залежить від рівня конкуренції серед сайтів подібної тематики, ступеня новизни експонованих товарів і послуг, а також від ступеня популярності фірми;
- витрати на супровід, підтримку та оновлення сайту;
- витрати на додаткові організаційно-технічні витрати необхідні для функціонування сайту (оновлення комп'ютерного парку, придбання нової оргтехніки, витрати на оплату хостингу, виділеної лінії, навчання персоналу тощо).

Витратний метод зазвичай використовується для цілей інвентаризації, балансового обліку, в судових процесах для визначення величини компенсації збитку, а також для визначення мінімальної ціни, нижче якої угода для власника стає не вигідною. Серед недоліків можна виділити те, що даний метод не показує корисність об'єкта для власника, крім того, фактичні витрати минулих періодів можуть бути непрезентативними. У рамках методу також можливим варіантом є аналіз витрат на інтернет портали, які мають подібну рейтингову оцінку.

При використанні дохідного підходу вартість інтернет порталу визначається на підставі його здатності приносити дохід у майбутньому покупцеві або інвесторові і прирівнюється до поточної вартості чистого доходу, який може бути отриманий від використання оцінюваного інтернет порталу за економічно обґрунтований термін служби.

Цей підхід є найбільш актуальним, так як більшість інтернет проектів створюється з комерційними цілями. Це підтверджують і фахівці компанії J`son & Partners Consulting, які стверджують, що ера безкоштовного Інтернету поступово закінчується і на зміну йому приходить комерційний веб. Відповідно до тенденцій, Інтернет портали сьогодні перестають бути просто рекламними майданчиками і починають надавати користувачам платні послуги. Бізнес-моделі з вилучення прибутку в Інтернеті можна розділити на три основні напрямки:

- платна – за доступ до інформації, користування послугами сервісу платить користувач
- рекламна – для користувачів сервіс залишається безплатним, демонстрація рекламних оголошень обов'язкове
- змішана – базовий функціонал порталу безкоштовний, додаткові слуги і можливості оплачуються користувачем, на ресурсі демонструються рекламні повідомлення

Рекламна модель в Інтернеті поширена досить давно – їй успішно користуються найстаріші українські та російські портали бізнес-тематики – РосБізнесКонсалтинг і FiNAM! RU, пошукові системи META, Rambler і Яндекс, багато регіональних порталів.

Повністю платну модель обирають інтернет-магазини, портали з продажу книг, програмного забезпечення і багатокористувацькі онлайн-рольові ігри (MMORPG), доступ до яких найчастіше надається за передплатою. У найбільших онлайн-іграх, які мають багато користувачів, знаком якості вважається відсутність реклами – дохід, крім передплати, вони отримують від продажу ігрових артефактів і додаткових можливостей для гравців і їх віртуальних героїв.

Однак більшість Інтернет-порталів вибирають змішану бізнес-модель. Наприклад, соціальні мережі, служби знайомств, відеохостинги поступово крім отримання доходу від демонстрації реклами відкривають для себе додаткові джерела прибутку – надання користувачам додаткових платних послуг. За певну плату користувачі отримують можливість піднятися в рейтингу, тимчасово розмістити свою анкету на головній сторінці ресурсу, розширити виділене дисковий простір для відео і фотоальбому, отримати додаткові кошти для спілкування, особливі оцінки, подарунки і т.п.

Головним обмеженням для подальшого розповсюдження платної бізнес-моделі є досить слабкий розвиток платіжних інструментів в Інтернеті на території країн СНД. На сьогоднішній день самим поширеними серед користувачів залишаються SMS-платежі, проте для самих Інтернет-ресурсів це досить спірний інструмент оплати. Так стільниковим операторам відраховується близько половини вартості SMS і внаслідок цього вартість сервісів підвищується. Що стосується електронних грошей та використання пластикових карт для розрахунків в Інтернеті, то їх використання у користувачів поки недостатньо популярно.

Всі ці бізнес моделі розраховані на генерування грошового потоку, який можна виділити як надходить дохід від Інтернет порталу. Далі, для отримання величини вартості Інтернет порталу необхідно отриману величину доходу скорегувати на величину витрат, пов'язаних з його обслуговуванням і використанням. Також, при визначенні вартості даними методом необхідно брати до уваги швидку мінливість і ризикованість даного виду діяльності.

Зараз вже існує велика кількість інтернет порталів і воно постійно зростає. Поступово розвивається і правове регулювання даної сфери. Все це стає передумовою для появи нового повноцінного ринку продавця і покупця даного товару. У зв'язку з цим у власників крім методів просування чимало питань виникає й про їх вартість.

Поскрипко Ю.А.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Наведено верхнерівневий опис з деталізацією ключового процесу управління економічною безпекою системи менеджменту персоналу підприємств.

Забезпечення організації та функціонування системи економічної безпеки управління персоналом підприємств є запорукою їх стабільного розвитку та складовою формування економічної безпеки держави [1, 2]. Разом з тим, основою досягнення високих ринкових результатів є оптимізація процесів та стандартизація операційної діяльності суб'єктів господарювання, зокрема при визначенні стратегії управління персоналом [3].

Ключовим процесом формування економічної безпеки в системі управління персоналом є бізнес-процес «Управління економічною безпекою в системі менеджменту персоналу», який можна декомпонувати на 5 основних підпроцесів із властивими їм функціями:

1. Визначення місії та стратегії економічної безпеки в управлінні персоналом – це ключова функція базового бізнес-процесу економічної безпеки в системі управління персоналом підприємства, вихід якої безпосереднім чином визначає всі подальші процедури в процесі формування кадрової безпеки.

На вході даної функції представлена інформація щодо стратегії, місії, цілей і задач розвитку компанії як загалом на ринку, так і в основних функціональних сферах. Така інформація формується на рівні топ-менеджменту компанії і загалом виступає у якості цільового орієнтиру для розвитку усіх сфер діяльності підприємства.

На виході даної функції знаходяться сформульовані та формалізовані стратегія безпеки управління персоналом та кадрової безпеки, визначені конкретні цілі, задачі, методи її досягнення.

2. Ідентифікація ключових ризиків в системі управління персоналом. В межах даної функції передбачено провести діагностику основних сфер формування безпеки в системі управління персоналом, на підставі чого будуть ідентифіковані ключові ризики та загрози економічній безпеці.

Цей підпроцес має 2 входи: по-перше – формалізовані цілі та задачі безпеки системи управління персоналом підприємства, що є результатом попереднього підпроцесу; по-друге – інформація про стан розвитку формалізованих процесів управління, основні показники використання трудових ресурсів, про основні проблемні зони в системі управління персоналом підприємства, інформація про стан ринку трудових ресурсів та його регулювання, моніторинг даних про організацію управління персоналом у основних конкурентів і т.п. Тобто, дана інформація

виступає у якості базової, на основі якої топ-менеджмент компанії має можливість ідентифікувати основні внутрішні та зовнішні небезпеки в системі управління персоналом.

На виході підпроцесу формуються основні індикатори безпеки управління персоналом та кадрової безпеки та їх критичні значення, що будуть використовуватись при здійсненні моніторингу та контролю.

3. Розробка заходів по формуванню системи кадрової безпеки підприємства. На вході третього підпроцесу знаходиться сукупність ключових індикаторів безпеки управління персоналом та кадрової безпеки та їх цільові значення, що є результатом попереднього підпроцесу. Основна мета виконання даної функції – розробити та запропонувати до впровадження комплекс організаційно-економічних заходів, спрямованих на усунення існуючих ризиків та загроз безпеці управління персоналом та кадровій безпеці та на досягнення цільового рівня її індикаторів.

На виході підпроцесу формується інформаційний документ «Політика компанії у сфері формування безпеки управління персоналом та кадрової безпеки», в якому чітко сформульовані основні положення формування системи економічної безпеки управління персоналом: ціль і завдання; основні ризики та небезпеки; цільовий рівень кадрової безпеки та його індикатори; конкретний перелік організаційних, економічних і управлінських заходів, спрямованих на досягнення цільового рівня безпеки у сфері управління персоналом.

4. Організаційно-технічне та інформаційне забезпечення управління безпекою менеджменту персоналу та кадровою безпекою. Основна мета реалізації цього підпроцесу – створити на підприємстві відповідну інфраструктуру забезпечення безпеки управління персоналом. На вході даної функції бізнес-процеси представлені: інформація про заходи щодо формування економічної безпеки в системі управління персоналом (в рамках загальної «Політики управління кадровою безпекою»), що є результатом підпроцесу «Розробка заходів по формуванню кадрової безпеки підприємства»; по-друге – інформація щодо існуючої організаційної структури управління підприємством. Постачальниками даної інформації виступають внутрішні структурні підрозділи підприємства – адміністративна та фінансова служба. На виході підпроцесу формується Положення про структуру управління кадровою безпекою підприємства.

5. Моніторинг стану кадрової безпеки, контроль її рівня. Під час реалізації функцій цього підпроцесу здійснюється оцінка та аналіз цільових та фактичних показників – індикаторів стану безпеки системи управління персоналом, при цьому основна увага зосереджується на аналізі 3-х груп показників – що характеризують стан функціональної підсистеми прийому персоналу на роботу; що характеризують стан розвитку функціональної підсистеми мотивації, стимулювання та формування лояльності персоналу до компанії; що характеризують стан розвитку функціональної підсистеми оцінки, атестації та розвитку працівників. На виході підпроцесу, на підставі аналітичних оцінок фактичних показників кадрової безпеки та їх порівняння із цільовим рівнем індикаторів проводиться гар-аналіз та виявляються основні стратегічні розвиви між цільовим та фактично-досягнутим рівнем економічної безпеки системи управління персоналом.

Наведені результати передаються до підпроцесу «Ідентифікація ключових ри-

зиків в системі управління персоналом», де проводиться виявлення нових ключових ризиків і загроз економічній безпеці в системі менеджменту персоналу, та відповідно визначаються основні індикатори безпеки та їх критичні значення.

Таким чином, нами визначено та наведено верхнерівневий опис та інформаційні, організаційні і управлінські компоненти процесу управління економічною безпекою системи менеджменту персоналу підприємств.

Список використаної літератури:

1. Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І. Управління фінансово-економічною безпекою: Навч. посіб. / За ред. чл.-кор. АПН України, проф. Сідака В.С. – К.: Дорадо-Друк, 2010. – 480 с.

2. Кириченко О.А., Сідак В.С., Лаптев С.М. та ін. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: [монографія] / К.: УЕП «Крок», 2008. – 401 с.

3. Хачатурян А.А. Управление человеческими ресурсами в бизнес-организации. Стратегические основы: [монография] / Международный НИИ проблем управления / С.В. Емельянов (предисл.), А.П. Кулешов (предисл.). — М. : URSS. ЛКИ, 2008. – 270 с.

Ромашко О.М.

доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

КОМПЛЕКСНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто важливість комплексного управління витратами як одного із основних факторів в забезпеченні фінансової безпеки підприємства.

Основною метою створення будь-якого суб'єкта господарювання є отримання прибутку. На цей показник найбільший вплив мають такі категорії як доходи і витрати.

Найбільш значущий етап забезпечення фінансової безпеки підприємства є планування [7]. На основі системи планів здійснюється надалі діяльність підприємства [6]. Важливими серед системи планів є бюджети різних видів витрат. А це, в свою чергу, вимагає комплексного управління витратами.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств комплексного управління витратами, яке спрямоване в першу чергу не на стримування зростання витрат, а на їх скорочення [4]. Донедавна, підприємства використовували традиційні системи управління витратами, які побудовані на порівнянні фактичних витрат з плановими, бюджетними, нормативними, а також виявленні відхилень та їх причин і винуватців, здійсненні коригуючих дій, які забезпечують відповідність фактичних результатів попередньо встановленим. Основна увага при цьому зосереджувалась на недопущенні перевитрат, а не на скороченні витрат.

Традиційні системи управління витратами базуються на обліковому підході, а багато підходів, що використовуються при комплексному управлінні витратами не передбачають використання облікових підходів.

На сучасному етапі розвитку при комплексному управлінні витратами використовують такі відомі підходи як калькулювання витрат за час життєвого циклу продукту, цільове калькулювання, калькулювання витрат за системою кайзен, системою «якраз вчасно» та іншими. [1]

Калькулювання життєвого циклу продукту оцінює і обліковує витрати за весь період життя продукту з метою визначення, чи забезпечують прибутки, одержані від нього на етапі виробництва, відшкодування витрат на до виробничій та після виробничій стадіях. Така калькуляція допомагає менеджерам зрозуміти доцільність розробки і виготовлення продукції та виявити ділянки, на яких зменшення витрат може бути найбільш ефективним. За результатами аналізу визначено, що приблизно 75-80% витрат на продукт визначаються на етапі планування і проектування, тому і більшість цих витрат буде понесено на етапі виробництва. Тому, комплексне управління витратами на етапі планування є більш ефективним, так як уже на етапі виробництва основна увага приділяється попередженню перевитрат, а не зменшенню.

Цільове калькулювання – це стратегія, за якою підприємство спочатку виз-

начає можливу прийнятну ціну нового виробу та його граничну собівартість, а після цього тільки проектує сам виріб, визначає вихідні матеріали і технологію виробництва, це метод, орієнтований на споживача. Визначення прийнятної ціни базується на результатах маркетингових досліджень ринку відповідної продукції, після цього визначають бажану норму прибутку та цільову норму собівартості. Цільову собівартість порівнюють з прогнозною собівартістю нової продукції і визначають шляхи доведення прогнозованої собівартості до рівня не вищого за цільову собівартість.

Основною рисою цільового калькулювання є застосування командного підходу до досягнення цільової собівартості. Для досягнення цільових витрат застосовують ітеративний підхід, інженерний аналіз та аналіз вартості.

Система комплексного управління витратами «кайзен» широко використовується японськими компаніями і передбачає калькулювання для безперервного удосконалення. Система застосовують на етапі виробництва продукції, основна увага приділяється виробничим процесам, підвищенню їх ефективності, більш широкі повноваження при виготовленні продукції надаються робітникам та керівникам нижчого рівня управління. Тобто, найважливішою характеристикою системи «кайзен» є те, що робітники стають відповідальними за покращання процесів та зменшення витрат.

Комплексне управління витратами тісно пов'язане з комплексним управлінням якістю.[3] Для того, щоб успішно конкурувати на ринку, підприємствам необхідно постійно орієнтуватися на потреби споживача. У таких умовах якість продукції стає одним із ключових конкурентних показників, що вимагає дослідження інформації про витрати на якість та їх ефективність.

Для контролю та оцінки витрат на якість необхідно мати інформацію про такі витрати:

а) витрати на планово-попереджувальне технічне обслуговування обладнання. Планування якості, підготовку персоналу, додаткові витрати на придбання більш якісних матеріалів;

б) утримання працівників, що здійснюють контроль якості, проведення аудитів якості, досліджують думку споживача;

в) витрати, пов'язані з усуненням браку продукції;

г) витрати пов'язані з гарантійним ремонтом, поверненням і заміною товару.

Таку інформацію відображають спеціальні звіти, які самостійно розробляються підприємством, складаються і надаються відповідальним особам для прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури:

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. – Д. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.
2. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навчальний посібник / Камлик М.І. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.
3. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика сучасного стану підприємства: навчальний посібник / Т.Д. Костенко. Є.О.Підгора, В.С.Рижиков. – Київ: ДДМА, 2010 р. – 410 с.

4. Козаченко А.В. Корпоративне управління: підручник для вищих навчальних закладів / А.В.Козаченко, А.В.Воронкова.– К.: Лібра, 2004. – 368 с

5. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: [монографія] / О.А.Кириченко, В.С.Сідак та ін. – К.: УЕП «КРОК», 2008. – 403 с.

6. 1. Управління фінансово-економічною безпекою: навчальний посібник. / [Кириченко О.А., Лаптев С.М., Пригунов П.Я., Захаров О.І. та ін] ; за ред. чл.-кор. АПН України, к.юр.н, д.іст.н, професора Сідака В.С. – К.: Дорадо-Друк, 2010. – 480 с.

7. Управління системою фінансової безпеки підприємства: автореф.дис.канд. екон.наук: 21.04.02 [Електронний ресурс] / Ю.Г. Кім; Вищ.навч.закл. «Університет економіки та права «КРОК». – К.: 2009. – 21 с. – укр. – Режим доступу: [http^//www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua).

Руснак Л.Р.

старший викладач кафедри економічної теорії,
Чернівецький торговельний інститут КНТЕУ

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ НЕБЕЗПЕК ТА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядаються фактори негативного впливу на діяльність підприємств в сучасних умовах, а також пропонується модель стратегічного аналізу небезпек та загроз його економічної безпеки.

Трансформаційні соціально-економічні процеси які відбуваються у національній економіці потребують посилення уваги керівників підприємств до тих сфер де формуються небезпеки та загрози економічної безпеки. Високий рівень небезпек і загроз є специфічними рисами саме нестабільних економічних систем. На діяльність та стан економічної безпеки підприємств в умовах нестабільної економіки впливають у першу чергу зовнішні фактори небезпек та загроз. А саме:

- Кризовий стан вітчизняної економіки.
- Негативні процеси, що відбуваються у світовій економіці.
- Високий рівень конкуренції, в тому числі і міжнародної.
- Демографічна ситуація.
- Природно – кліматичні катаклізми.
- Організована злочинність в сфері економіки
- Загрози міжнародного тероризму.
- .Енергетична криза.
- Недосконале законодавство та правовий нігілізм.
- Зниження рівня життя більшості населення країни.
- Високий рівень корупції.
- Зниження рівня науки та освіти.

Разом із зовнішніми факторами на економічну безпеку підприємства серйозно впливають і внутрішні фактори. Особливістю їх є те, що вони з одного боку теж несуть загрозу економічній безпеці, а з іншого є основним потенціалом активної, цілеспрямованої та керованої протидії всім існуючим та можливим потенційним небезпекам та загрозам стабільної роботи та стану економічної безпеки підприємств. Основними внутрішніми джерелами загроз економічній безпеці можуть бути [3]:

- Персонал підприємства.
- Організаційна структура підприємства.
- Рівень ефективності менеджменту та маркетингу.
- Політика розвитку.
- Технології продажу.
- Активність впровадження інновацій.
- Рівень криміногенної безпеки.
- Фінансова діяльність.

- Правове забезпечення діяльності підприємств.
- Якість обслуговування клієнтів.
- Рівень захисту комп'ютерних мереж.
- Рівень захисту комерційної таємниці.
- Недостатня ефективність роботи служби економічної безпеки та інші.

Значна кількість різних факторів, що являють собою реальну або потенційну загрозу успішній діяльності підприємства потребує комплексного вирішення проблеми економічної безпеки.

Економічна безпека торговельного підприємства – це його захищеність від несприятливих факторів зовнішнього та внутрішнього його середовища шляхом ефективного використання усіх існуючих власних ресурсів щодо активної протидії всім реальним і потенційним небезпекам та загрозам його економічної діяльності.

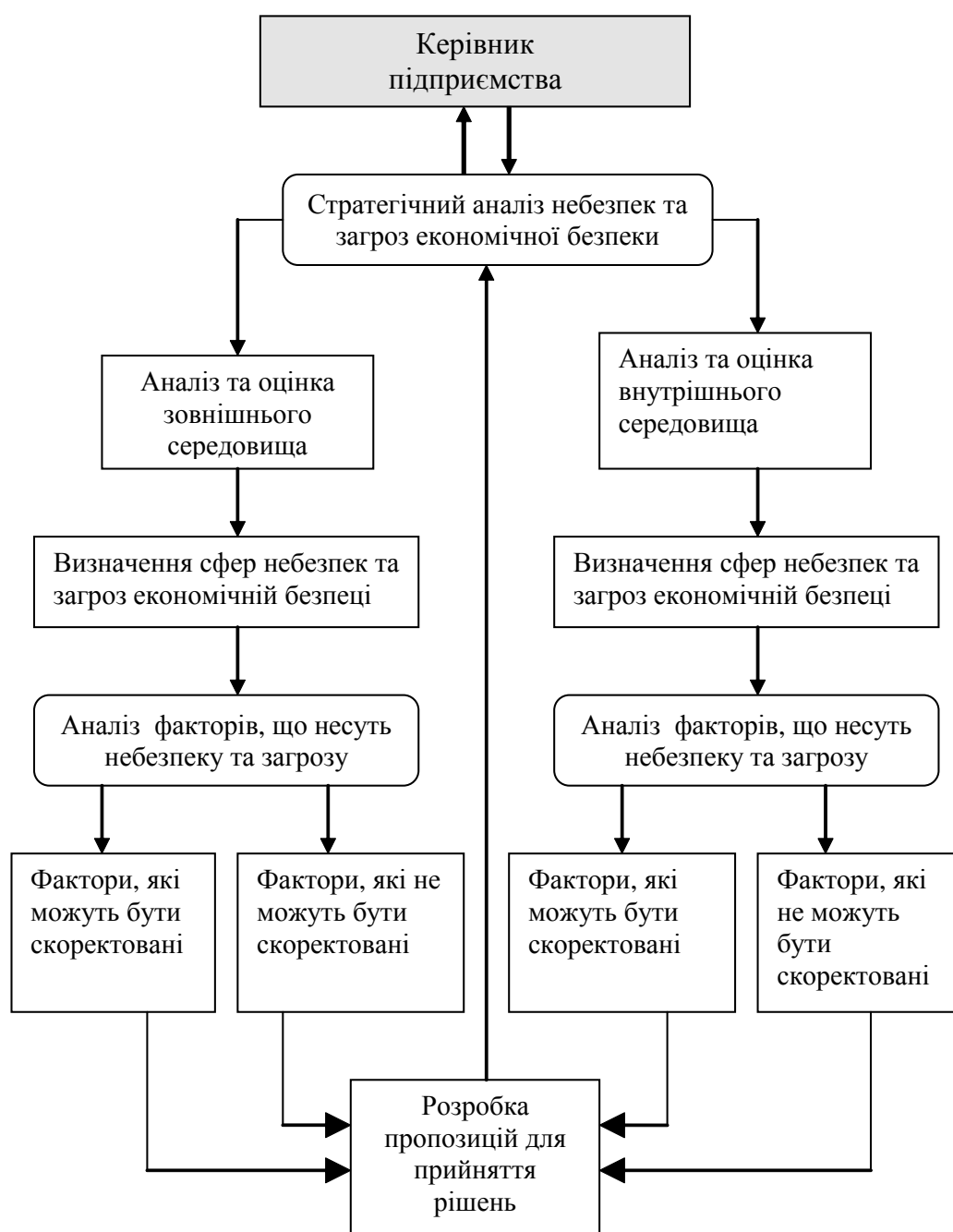

Рис. 1. Модель стратегічного аналізу небезпек та загроз економічної безпеки підприємства

Успішне рішення проблеми економічної безпеки, на наш погляд, в першу чергу залежить від рівня стратегічного управління, яке повинно базуватись на постійному аналізі ситуацій у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. На рисунку 1 надано модель стратегічного аналізу небезпек та загроз економічної безпеки підприємства.

В результаті проведення стратегічного аналізу визначається системна модель підприємства і середовища в якому воно функціонує. Це дозволяє визначити ефективну стратегію і своєчасно вносити в неї корективи для протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Трансформаційні соціально-економічні процеси які відбуваються у національній економіці потребують посилення уваги керівників підприємств в першу чергу до тих сфер зовнішнього і внутрішнього середовища де формуються небезпеки та загрози економічної безпеки.

Для успішного вирішення складних проблем забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах високого рівня небезпек та загроз у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємств необхідно здійснювати стратегічний аналіз процесі що відбуваються у вітчизняній та світової економіки

Список використаної літератури

1. *В.М. Геєц.* Концепція економічної безпеки України. – К: «Лагос», 1999. – 56 с.
2. *Соснин А.С., Пригунов П.Я.* Менеджмент безопасности предпринимательства. Учебное пособие. – К.: Издательство Европейского университета, 2002. – 504 с.
3. *В.В. Шлыков.* Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – СПб: «Алетейя» 1999.-144 с.
4. *Артемюв В.Ю.* Основи менеджменту для інформаційних аналітиків : Курс лекцій / В. Ю. Артемюв. – К. : КНТ, 2007. – 272 с

Сергієнко В.В.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЗАГРОЗИ ТА ЗАСОБИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядається сутність та основні складові економічної безпеки. Виявлено загрози економічної безпеки підприємства та їх чинники. Зазначено шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства.

На сучасному етапі розвитку підприємств України надзвичайно актуальним є питання організації процесу управління підприємством щодо попередження та нейтралізації небезпек і загроз, а також актуалізації потенційних можливостей підприємства щодо забезпечення економічної безпеки, підвищення ефективності його функціонування.

Науковці виокремлюють два основних підходи до визначення економічної безпеки. Перший підхід базується на використанні поняття загрози. Другий підхід, запобігаючи використанню поняття загрози у визначенні безпеки, ґрунтується на економічних поняттях досягнення мети функціонування підприємства.

«Економічна безпека підприємства — це стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам та забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому» [5]. Доволі цікаве визначення, в яке входить важко визначувана величина — ефективність використання корпоративних ресурсів. Безумовно, використання корпоративних ресурсів, як причина чи як наслідок, може характеризувати ступінь економічної безпеки підприємства. У визначенні не згадано можливості використання некорпоративних ресурсів економічного убезпечення, наприклад державних правоохоронних органів. Також не зовсім зрозуміло, чи входить швидкий, динамічний розвиток підприємства в поняття стабільного функціонування.

«Економічна безпека промислового підприємства — це неперервний процес забезпечення на промисловому підприємстві, яке знаходиться у визначеному зовнішньому середовищі, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги та регулярного отримання прибутку, а також можливості виконання поставлених цілей та завдань, можливості до подальшого розвитку та вдосконаленню на різноманітних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі визначення конкурентних ринкових стратегій» [6]. У цьому визначенні враховано всі можливі аспекти життєдіяльності підприємств. На думку автора, визначення «економічна безпека» — це не стан підприємства, а неперервний процес. Так, справді, процес економічного убезпечення підприємства має бути неперервним, але сама економічна безпека підприємства — це, швидше, стан підприємства, чи властивість, характеристика, а не процес. Важливим позитивним моментом у цьому визначенні є те, що автор оперує винятково економічними категоріями.

Різні автори виокремлюють різні складові економічної безпеки підприємства,

найчастіше такі: фінансові; інтелектуальні і кадрові; техніко-технологічні; політико-правові; інформаційні; екологічні; силові. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що попри різноманітні підходи до трактування поняття «економічної безпеки» та виокремлення різних її складових, усі автори однозначно звертаються до фінансової складової як однієї з основних у системі економічної безпеки як держави в цілому, так і окремого суб'єкта господарювання. Стабільність фінансово економічного стану підприємства визначає його здатність до гнучкого реагування на зовнішню дію і постійність саме успішного функціонування економічної системи.

Головною причиною необхідності забезпечення економічної безпеки підприємства є завдання досягнення стабільності свого функціонування і створення перспектив зростання для виконання цілей бізнесу, що стоїть перед кожним підприємством відповідно до філософії бізнесу.

Для забезпечення своєї економічної безпеки підприємство використовує сукупність корпоративних ресурсів. Корпоративні ресурси — фактори бізнесу, які використовуються власниками і менеджерами підприємства для виконання цілей бізнесу. Серед них можна виокремити: ресурс капіталу, ресурс персоналу, ресурс інформації і технології, ресурс техніки й устаткування, ресурс прав.

Ресурс капіталу. Дає можливість придбавати й підтримувати інші корпоративні ресурси, які спочатку відсутні у власників цього підприємства, — це акціонерний капітал підприємства в поєднанні з позиковими фінансовими ресурсами.

Ресурс персоналу. Менеджери підприємства, виробничий персонал і службовці, які застосовують свої знання, досвід і навички для досягнення цілей бізнесу.

Ресурс інформації і технології. Саме інформація допомагає підприємству адекватно реагувати на будь які зміни зовнішнього середовища бізнесу, ефективно планувати і здійснювати свою господарську діяльність.

Ресурс техніки й устаткування. На основі наявних фінансових, інформаційно-технологічних і кадрових можливостей підприємство придбає устаткування, необхідне (на думку менеджерів підприємства) і доступне (виходячи з наявних ресурсів).

Ресурс прав. Включає права на використання патентів, ліцензії і квоти на використання природних ресурсів, а також експортної квоти, права на користування землею. Це дає змогу підприємству долучитися до передових технологічних розробок, не проводячи власних дорогих наукових досліджень, а також отримати доступ до не загальнодоступних можливостей розвитку бізнесу.

Метою економічної безпеки підприємства є гарантія його стабільного та максимально ефективного функціонування на сьогодні і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки.

Загальна схема процесу організації економічної безпеки включає такі дії (заходи), що здійснюються послідовно або одночасно:

1) формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав інформації, технології та устаткування);

2) загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;

- 3) стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- 4) загально-тактичне планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- 5) тактичне планування фінансово господарської діяльності підприємства;
- 6) оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- 7) здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки;
- 8) загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки [2].

Забезпечення економічної безпеки підприємства означає: досягнення високих фінансових результатів діяльності і фінансової стійкості, забезпечення технологічної незалежності та високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, високу ефективність системи управління, оптимальність та ефективність організаційної структури, високий рівень екологічності, якісну правову захищеність усіх аспектів діяльності, захист інформаційного середовища, безпеку персоналу, його капіталу, майна та комерційних інтересів.

Проведені дослідження свідчать, що збитки від внутрішніх факторів у багато разів перевищують збитки від зовнішніх, що свідчить про погане фінансування інформаційної служби підприємства, нечітке формулювання цілей та погане співробітництво підрозділів. Тільки запровадивши в необхідному обсязі зазначені заходи, можна буде досягти належного рівня економічної безпеки підприємства.

Список використаної літератури:

1. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. — СПб.: Питер, 2006. — 160 с.
2. Ілляшенко С. М. Економічний ризик: Навч. посіб. — 2 ге вид., допов. і перероб. — К.: Центр навч. л ри, 2008. — 220 с.
3. Олейников Е. А. Основы экономической безопасности / Е. А. Олейников. — М., 1999. — 233 с.
4. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. Л. Олейникова. — М.: Интел Синтез, 2007. — 138 с.
5. Половнев К.С. Механизм обеспечения экономической безопасности промышленного предприятия: Дисс. ... канд. экон. наук. — Екатеринбург, 2009. — 177 с.
6. Стратегии бизнеса: справочник / Под ред. Г. Б. Клейнера. — М.: КОНСЭ-КО. 2008. — 288 с.
7. Судоплатов А. П. Безопасность предпринимательской деятельности / А. П. Судоплатов, С. В. Лекарев. — М.: ОЛМА ПРЕСС, 2011. — 382 с.

Стеценко І.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У роботі розкрито зв'язок бухгалтерського обліку, а саме її облікової політики, з економічною безпекою підприємства.

У країнах з ринковою економікою реалізовується увесь спектр зв'язків між бухгалтерським обліком та управлінням економічною безпекою підприємства. Адже кожне підприємство має загрози та ризики, протидіяти яким можливо лише володіючи достовірною і точною інформацією (інформаційна функція бухгалтерського обліку). Спираючись на яку підприємство обирає партнерів, встановлює взаємовідносини і визначає форму розрахунків з клієнтами і постачальниками, вирішує питання про інвестування своїх засобів.

Другою, не менш важливою, функцією бухгалтерського обліку є контрольна, яка забезпечує контроль за нормами та нормативами витрат матеріальних, трудових та фінансових ресурсів та забезпечення їх збереженості від крадіжок, нестач та псування, тобто невід'ємно пов'язана з внутрішніми загрозами діяльності та економічної безпеки підприємства.

Між бухгалтерським обліком та оподаткуванням існує нерозривний зв'язок – вплив податкових правил на систему обліку. У зв'язку з цим податкова безпека залежить від правильної організації бази оподаткування, зв'язків податкового і бухгалтерського обліку, податкових розрахунків. Отже, податкова безпека забезпечується податковою функцією бухгалтерського обліку, а також спеціально організованими обліково-аналітичними даними, які необхідні для розрахунку оподаткованого прибутку.

Аналітична функція бухгалтерського обліку пов'язана з вибором оптимального варіанту рішення з можливо доступних альтернатив та визначення рівня економічної безпеки підприємства.

Існуючий зв'язок функцій бухгалтерського обліку з економічною безпекою повинен знайти своє відображення в обліковій політиці підприємства.

Термін «облікова політика» виник на початку 90-х років ХХ століття, а його законодавче закріплення й офіційне введення до бухгалтерської термінології відбулося з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. (далі – Закону про бухоблік) [1]. Згідно зі ст. 1 Закону про бухоблік та п. 3 П(с)БО 1 облікова політика є сукупністю принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та надання фінансової звітності [1; 2].

Зведення сутності облікової політики тільки до складання та надання фінансової звітності є абсурдним. Адже система бухгалтерського обліку є багатофункціональною та охоплює всі елементи діяльності підприємства та мають бути відображені в його обліковій політиці.

Основними елементами облікової політики, як виділяють В.С. Лень та В.В. Гливенко [3, с. 539] є:

- облікова політика щодо фінансової звітності;
- облікова політика щодо податкових відносин;
- облікова політика щодо отримання даних управлінського обліку;
- облікова політика щодо організації бухгалтерського обліку.

З цією класифікацією неможливо не погодитися, адже всі ці складові забезпечують економічну безпеку підприємства (рис. 1).

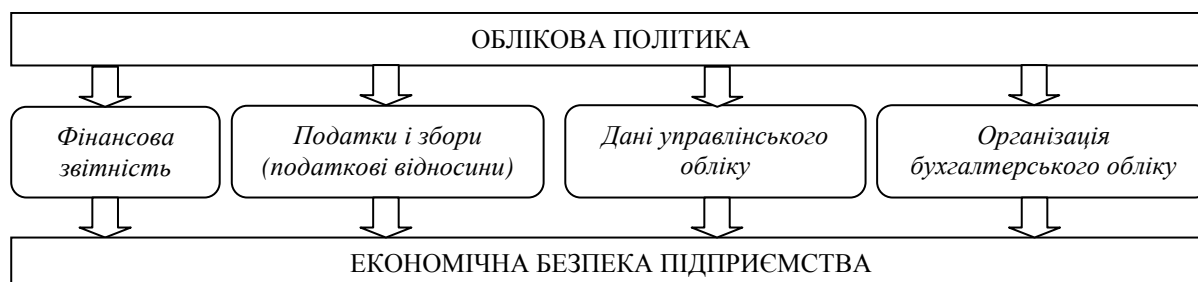

Рис. 1. Складові облікової політики

Джерело: розроблено автором на основі [3, с. 539].

Розглянемо детальніше кожну з них. Облікова політика щодо фінансової звітності визначається виходячи з вимог стандартів бухгалтерського обліку і передбачає обрання дозволених альтернативних способів відображення в обліку і звітності доходів і витрат та оцінки статей балансу [3, с. 539]. Облікова політика щодо податків і зборів (податкових відносин) визначається виключно Податковим кодексом України [4] і передбачає вибір альтернативних методів оподаткування, відображення у податковій звітності доходів і витрат. Облікова політика щодо отримання даних управлінського обліку – це політика щодо отримання внутрішньої інформації для оперативного, поточного та стратегічного управління підприємством. Згідно ст. 5 Закону про бухоблік [1] підприємство самостійно розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій. Облікова політика щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві носить внутрішній характер та належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів (п. 2 ст. 8 Закону про бухоблік [1]). Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації, правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, здійснює контроль господарських операцій тощо.

Саме в розрізі елементів облікової політики мають знайти своє відображення заходи, методи та способи забезпечення захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Отже, бухгалтерський облік є невід’ємною складовою, що забезпечує управління підприємством, а його облікова політика – це ствердження позиції та обґрунтованість сукупності принципів, методів і процедур, які використовуються для захисту інтересів та забезпечення економічної безпеки підприємства.

На основі проведеного дослідження виявлено, що між бухгалтерським обліком та економічною безпекою існує нерозривний зв’язок, який потребує подальшого дослідження на конкретних підприємствах різних галузей економіки.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 22.05.1997 р. № 283/97 – ВР, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>;
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>;
3. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи і практика: 3-тє видання. Навч. посіб. / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 608 с.;
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 – VI. – Офіц. вид. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010 – 336 с.

Фролов Є.Ю.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОЦІНКА ВПЛИВУ РИЗИК ФАКТОРІВ НА СТРАТЕГІЮ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У виступі представлені альтернативні методики оцінки економічного стану суб'єктів господарської діяльності. Запропоновані методи діагностики та оцінки дозволяють ідентифікувати критичні відхилення цільових показників та управляти ендогенними ризик-факторами.

Питання діагностики економічного стану підприємства розвиваються досить активно, як в західній науці так і у вітчизняній. Дослідженням вищезазначеної проблематики, з позицій управління економічної безпеки, присвячені праці західних економістів: П. Дойля [1], Ж. Ламбена [2], М. Дональда [3], Т. Саати [4]. Вітчизняними сучасниками також приділено багату увагу зазначеній проблематиці, слід відлити авторів: Г.О. Швиданенко [5], Ю.М. Воробйов, [6], Т.А. Тищук [7], О.С. Коцюба [8], П.Я. Пригунов [9].

Попри існування на даний момент значної кількості наукових праць у галузі кількісної оцінки економічного стану підприємства, проблематика потребує подальшого дослідження. Ця теза жодним чином не зменшує здобутки чисельних економістів-дослідників, проте лише вказує на широту досліджуваного питання.

Традиційно оцінка економічного стану підприємств базувалась, здебільшого, на аналізі фінансових показників стандартної фінансової звітності. Розуміння необхідності враховувати впливи зовнішнього середовища, виявило потребу в якісно нових показниках економічного стану. Такі показники були запропоновані західними аналітиками консалтингових компаній (PWC, McKinsey & Co). Їх основною спільною рисою стало застосування категорії «ринкова вартість», введення якої, певним чином, змінило існуючий погляд на питання. Нові показники органічно доповнили існуючу теоретичну базу. Основним елементом аналізу все ще залишалися фінансові показники проте, вони вже вираховувались з урахуванням ризиків. Таким чином категорія «ризик» безпосередньо стала відображатись на управлінській стратегії та посіла невід'ємну частину системи економічної безпеки підприємства.

Абсолютними поточними показниками оцінки економічного стану традиційно є: економічний прибуток, грошовий потік або зростання вартості інвестованого капіталу. Для адекватної оцінки рівня стратегічного управління та досягнення ефективності з точку стратегічного управління чи ризиків, доцільно застосовувати порівняльний аналіз з використанням відносних показників. Іншим словами порівнювати отримані данні з аналогічними результатами інших підприємств. Такими показниками можуть бути: EVA – індекси додаткової вартості; CFROI – прибутковість інвестицій на основі грошового потоку; TBR – сукупна прибутковість бізнесу; MVA – додаткова ринкова вартість; SVA – модель Альфреда Рапапорта.

Зазначені вище показники економічного стану підприємства можуть використовуватись для завдань моніторингу в системах організації економічної безпеки підприємств. Їх використання можливе за умов доповнення граничними показниками, які, в свою чергу, відображають збільшення рівня стратегічних ризиків. В якості таких показників рекомендується використовувати максимально допустиме відхилення обраного показника ефективності, який розраховується як середнє між показниками аналогічних між собою підприємств.

Методологія запровадження вказаних механізмів передбачає безпосереднє виконання наступного алгоритму: вибір показників для порівняльної оцінки → формування вибірки підприємств для відбору статистичного матеріалу → визначення припустимого та критичного рівнів відхилення від цільових показників → складання та оформлення питань для діагностичного тестування, систематизація їх на основі концептуальної моделі факторів ризиків маркетингу.

Визначення мінімально допустимого рівня відхилення цільових показників ефективності, на нашу думку, слід базувати з урахуванням порівняння з підприємствами, що мають схожі параметри функціонування в ринковому середовищі. Якщо для порівняння можуть бути використані відносні показники, то в якості допустимого рівня для обраних показників, за якими проводиться моніторинг, пропонується використовувати середні відхилення відносних показників.

Інтерпретація отриманого відхилення проходить наступним чином: якщо негативне відхилення показника не перевищує допустимий середній рівень можна припустити відсутність значних стратегічних змін в найближчій перспективі; перевищення негативного відхилення над цільовим середнім рівнем слід розцінювати, як перевищення критичного рівня сукупного ризику з подальшою обов'язковою функціональною діагностикою, яка зорієнтує менеджмент в проведенні змін стратегічного характеру.

На рисунку 1 графічно зображена схема дії механізму управління ендогенними ризик-факторами стратегічного маркетингу та необхідні аналітичні складові для застосування граничних значень відхилення в моніторингу

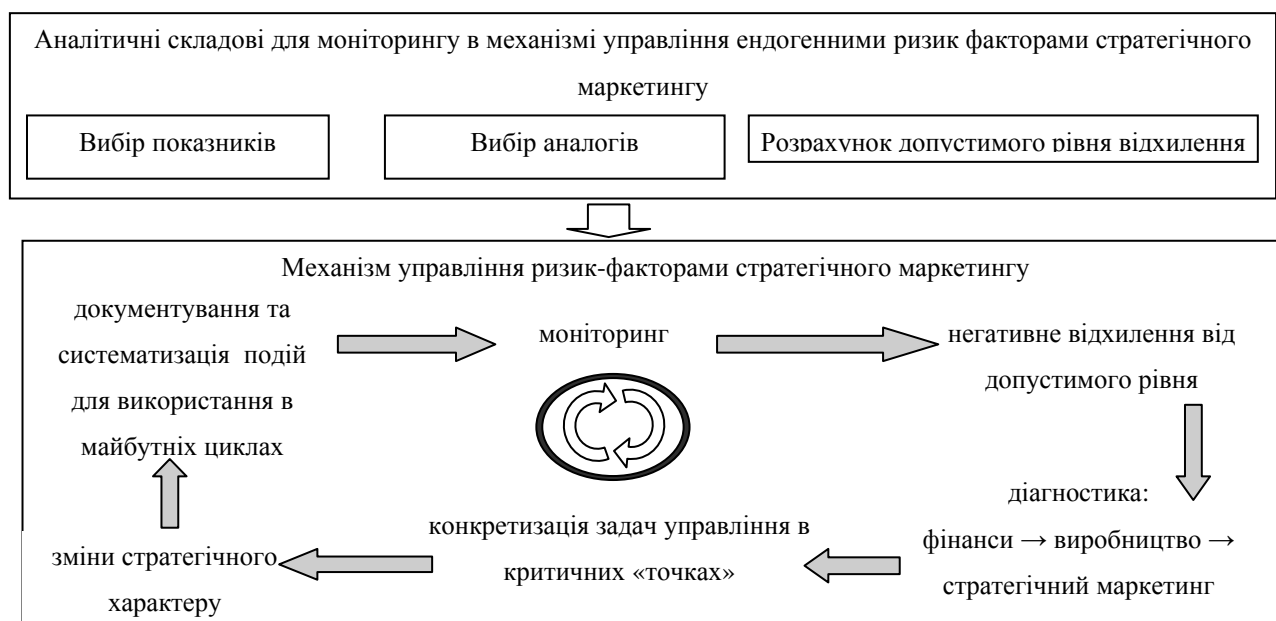

Рис.1. Механізм управління ризик-факторами стратегічного маркетингу

Круговий напрямок руху механізму обумовлює безперервність управління; підставою проходження етапів діагностики та впливів на маркетинг-фактори є результати регулярного моніторингу. Негативні відхилення вимагають розслідування причин зниження ефективності, що передбачає аналіз фінансових операцій організації та змін у виробничій діяльності, а також діагностику стратегічного маркетингу.

Зміна економічної ефективності організації (ступень відхилення фактичних показників від запланованих) відображає зміну рівня сукупного ризику. Серед таких показників окремо слід зазначити фінансові, як можуть використовуватися індикаторами стану ризик-факторів, в тому числі ендогенними. Застосування подібного моніторингу являє собою елемент ризик-контролінгу, який призначений регулювати рівень ризиків, що супроводжують бізнес-процеси підприємства.

За рахунок визначення умов формування ефективного маркетингу з'являється можливість ранжувати, управлінські завдання, конкретизуючи, їх у вигляді алгоритму ризик-менеджменту в області усунення негативних факторів, що знижують ефективність системи маркетингу на підприємстві. Результати діагностики маркетингу лягають в основу процесу ранжирування управлінських завдань в даному напрямку.

Механізм управління ендогенними ризик-факторами стратегічного маркетингу являє собою цикл з постійним моніторингом відхилення показників ефективності підприємства в ринковому середовищі і рейтинговими оцінками компанії відносно цільових показників серед підприємств – аналогів або компаній-конкурентів. Відхилення служать мірою сукупного ризику компанії, і при від'ємних значеннях потребують проведення комплексного дослідження за трьома складовими: фінанси, виробництво та наукові дослідження, маркетинг. Звіти з виробництва та дані фінансового аналізу дозволяють оцінити вплив змін факторів цих складових. В разі, якщо зміни в виробництві та фінансової діяльності не могли викликати виявлені відхилення – необхідна комплексна діагностика стратегічного маркетингу та безпосередній аудит стратегій, як передбачуваної зони генерації негативних відхилень.

Отже, перспективою подальших досліджень даної теми, на нашу думку, є дослідження альтернативних методик оцінки рівня економічної безпеки підприємства та механізмів моніторингу існуючого стану підприємства в розрізі досягнення стратегічних цілей .

Список використаної літератури:

1. Дойль П. Менеджмент: стратегия и тактика / П. Дойль. – СПб.: Питер, 1999. – 560 с.
2. Ламбен Ж.Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок. Стратегический и операционный маркетинг / Ж.Ж. Ламбен. – СПб.: Питер, 2008. – 800 с.
3. Дональд М. Стратегическое планирование маркетинга / М. Дональд. – СПб.: Питер, 2000. – 320 с.
4. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс. – М: «Радио и связь», 1991. – 224 с.
5. Швиданенко Г.О. Управління капіталом підприємства / Г. О. Швиданенко, Н.В. Шевчук. – К.: КНЕУ, 2006. – 440 с.

6. *Воробьев Ю.Н.* Управление финансовыми ресурсами аграрных предприятий / Ю.Н. Воробьев. – Симферополь: НАПКС, 2009. – 137 с.

7. *Тищук Т.А.* Економіко-математичне моделювання процесів управління проектами на основі теорії нечітких множин: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.03.02 / Т.А. Тищук. – Д., 2001. – 160 с.

8. *Коцюба О.С.* Діагностика привабливості реальних інвестицій за використання нечітко-множинних описів / О.С. Коцюба // Стратегія економічного розвитку України: наук. зб. – К.: КНЕУ, 2007. – №20–21. – С. 56–57.

9. *Соснин А.С.* Менеджмент безопасности предпринимательства / А.С. Соснин, П.Я. Прыгунов. – К., 2004. – 357 с.

Хаванов А.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Викладені матеріали присвячені визначенню та аналізу зовнішніх загроз національним інтересам України та їх впливу на стан національної безпеки держави

Світова економічна криза та її наслідки, насамперед – скорочення попиту на традиційну продукцію українського експорту, а також скорочення можливості залучення зовнішніх запозичень являють собою суттєву загрозу економічній безпеці України.

Залежність української фінансової системи від зовнішніх світових ринків та іноземного капіталу робить її надзвичайно вразливою, в тому числі для спекулятивних атак.

Деякі глобальні світові гравці намагаються вирішити свої проблеми, що виникли під час світової фінансово-економічної кризи за рахунок економіки України.

Посилюється прагнення зовнішніх суб'єктів впливати на внутрішню політику України, обмежити її економічний суверенітет.

Вивіз капіталу, який відчутно перевищив притік іноземних інвестицій та перехід України до категорії країн з особливо високим ризиком для інвестицій суттєво загрожують економічній безпеці України. В свою чергу це призводить до відсутності прямих крупних високотехнологічних іноземних інвестицій; погіршенню відносин з одним із стратегічних партнерів України – Російською Федерацією; формується негативний міжнародний імідж країни-транзиту енергоресурсів; виникнення конфліктів між Україною та Румунією у зв'язку із розмежування континентального шельфу та виключних економічних зон у Чорному морі.

До того ж, небезпека посилюється тим, що активи іноземних банків в Україні складають майже половину національного банківського капіталу; українська економіка має експортноорієнтований характер; українська економіка надмірно залежить від імпорту(насамперед енергоносіїв та споживчих товарів); українська влада готова йти на поступки іноземним суб'єктам заради певних преференцій, заподіюючи при цьому шкоду національним інтересам.

Залежність від єдиного джерела газопостачання порушує баланс енергетичної безпеки та ставить економіку України у надмірну залежність від тенденцій зовнішньоекономічної політики Росії. Одним з факторів катастрофічного стану паливно-енергетичного комплексу є надмірне споживання енергоносіїв на одиницю виробництва ВВП: Україна споживає в 2,6 разів більше ніж країни Західної Європи та світу. Україну вважають однією з найбільш енерговитратних країн світу: рівень витрат складає 2,2% від світової частки первинної енергії, в той час коли чисельність населення не досягає навіть 1% від світового.

Такий стан в енергопостачанні посилює кризові явища та вимагає швидкої

перебудови (диверсифікації джерел та видів палива, насамперед відновлюваних), інакше, у випадку бездіяльності існує ризик повної втрати конкурентоспроможності.

У цілому, залежність від ситуації на світових ринках розглядається як загроза економічній безпеці України. Якби не її «відкритість», вона б менш сильно відчула світову фінансово-економічну кризу. Останнім часом фінансова система України стала настільки залежною від зовнішнього середовища, що рівень залежності можна визначити як високий, а рівень безпеки – як низький. Проте, зрозуміло, що про забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах шляхом впровадження політики «ізоляціонізму», не може й бути мови.

Самозабезпечення не завжди є безпекою. Жодна країна не має можливості забезпечити себе за рахунок власних ресурсів. А якщо і є країни, що розвиваються за рахунок власних ресурсів, то це скоріше є виключенням з правил. Крім того, вони прямо або опосередковано спираються на чужі ресурси.

В умовах глобалізації одним з важливих факторів забезпечення економічної безпеки стає високий інноваційний рівень економіки, можливість виробляти високотехнологічну продукцію. В цьому випадку, залежність від поставок сировинних ресурсів компенсується здатністю створювати та привласнювати високу норму доданої вартості.

Висока норма доданої вартості дає можливість успішно вирішувати проблему залежності від сировинного експорту, зокрема забезпечити диверсифікацію цих поставок (створюючи, за необхідності, додаткові канали поставок за завищеної ціни).

Суверенність, здатність керувати національними ресурсами та контролювати їх, надзвичайно важлива для країн з низьким рівнем розвитку (якою, на жаль, на сьогодні залишається Україна).

Висока інноваційність економіки створює особливий захист національних інтересів, який у поєднанні з валютно-курсовою політикою створює таке економічне середовище, за якого широка зовнішньоекономічна експансія нерезидентів ускладнюється або і в загалі нівелюється.

До зовнішніх передумов, які можуть загрожувати економічній безпеці слід віднести:

- посилення імпортової експансії і, як наслідок, розорення неконкурентоспроможних галузей та підприємств;
- зменшення надходжень у бюджет та необхідність підвищення податків в результаті відміни експортного мита;
- посилення тиску на Україну з метою підвищення тарифів на енергію до світового рівня, яке призведе до втрати цінових конкурентних переваг у всіх галузях національної економіки;
- переорієнтація іноземних виробників з ввезення готової продукції на переміщення до України нових виробництв та захоплення її внутрішнього ринку в зв'язку з лібералізацією імпорту;
- масштабні соціальні видатки (закриття підприємств, скорочення чисельності працюючих, міграція та ін.), які викликані лібералізацією доступу до українського ринку та витіснення з нього вітчизняних виробників;

- невизначеність геополітичного вектору та геоекономічної стратегії держави;
- загострення політичних та економічних відносин з сусідніми країнами (як наслідок – підвищення рівня цін на енергоносії);
- активізація сепаратистських настроїв у південному та східному регіонах держави, посилення «євроєгоїзму» (враховуючи останні події в газовому конфлікті та пов'язані із вступом України до СОТ, не слід сподіватися на підтримку ЄС в стратегічно важливих питаннях для України, якщо вони йдуть в розріз інтересам Росії).

Шлях до забезпечення економічної безпеки України пролягає через відмову від нав'язуваних моделей розвитку, від політичного та економічного примушення, через вибір власного шляху, через виховання поваги до всіх форм власності та інтересів всіх суб'єктів системи, через відмову від конфронтаційності, орієнтації на миттєвий прибуток.

Список використаної літератури:

1. Кириченко О.А. Концепція економічної безпеки антикризового управління економікою України / Кириченко О. А., Кінах А. К., Крутов В. В., Геєць В. М., Сідак В. С. Експертно-аналітична доповідь. – К.: УЕП «КРОК», 2009. – 59 с.
2. Дорошенко І.В. Причини і наслідки кризи Єврозони: уроки для України// Фінанси України № 12. 2010 р.
3. Дмитренко М.А. Структурні трансформації та політичні аспекти загроз національній безпеці України: Монографія / М.А.Дмитренко. – К.: Знання України, 2006. – 348 с.
4. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я.А. Жаліло, О.С. Бабанін, Я.В.Белінська та ін.; за аг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2009. – 142 с.

Цюцюпа С.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БІЗНЕСУ

Розглянуто особливості використання соціальних мереж для забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу в умовах зростання кількості українських користувачів міжнародними соціальними сервісами.

Соціальні мережі є потужним засобом обміну інформацією. Останніми роками використання цього інструмента лише в цілях розваг почало відігравати не основне призначення, оскільки значна частина підприємницьких організацій застосовує можливості просування своєї фірми та товарів чи послуг на ринок за рахунок створення у соціальних мережах сторінок, аккаунтів, груп тощо, що сприяє підвищенню іміджу бізнесу, нарощуванню обсягів продажів, розширенню можливостей присутності в глобальній мережі Інтернет.

Проте соціальна мережа є джерелом загроз для фінансово-економічної безпеки бізнесу, оскільки контент в соціальних мережах передбачає достатньо високий рівень відкритості, доступності з боку власників соціальної мережі. Таким чином, є імовірність, всі без виключення сторінки користувачів можна зламати, отримати доступ до персональної інформації, можливо навіть конфіденційної, в результаті чого може спричинитись непоправна шкода бізнесу. Але не зважаючи на це, роль соціальних мереж у сучасному бізнесі зростає.

Статистика свідчить (табл. 1), що найбільш активні мережі на початок 2012 р. це linkedin.com, habrahabr.ru і wikipedia.org. Найбільше зменшення відвідування зафіксовано у таких відомих ресурсах, як limpa.ru, icq.com і myspace.com. В свою чергу, як свідчать дані регулярного дослідження ринку телекомунікаційних послуг, яке здійснює GfK Ukraine. На кінець 2011 року кількість регулярних користувачів Інтернету в Україні досягла 33%, 77% домашніх комп'ютерів мали підключення до мережі і їх кількість постійно зростає. Кількість затраченого часу на користування Інтернетом збільшується, в тому числі й на ведення бізнесу в мережі Інтернет з використанням соціальних мереж. На початку 2012 року кількість зареєстрованих українців лише у мережі Facebook пододала позначку у 2 млн. користувачів.

Швидкий ріст користування Інтернетом у віковій групі 30-49 років (найбільш активна в бізнесі категорія) призвів до збільшення популярності соціальних мереж – з 24 до 29% користувачів. Основними соціальними мережами є Facebook і національні мережі (в Рунеті це ВКонтакте та Однокласники, в Німеччині – VZ тощо). Набагато меншу популярність здобув Twitter, який читають лише 7% молодих людей, і лише 4% пишуть тут хоча б короткі новинні повідомлення в 140 знаків. Можна побачити, що за таких умов поширюється роль соціальних мереж у бізнесі. При цьому використання соціальних мереж для фінансово-економічної

Динаміка змін відвідування популярних соціальних мереж у 2011 році порівняно з 2010 роком

№ з/п	Соціальна мережа	Відхилення (+/-) динаміки змін відвідування, %	Місце мережі за динамікою змін відвідування	
			в Україні	у світі
1.	linkedin.com	+79,7	234	39
2.	habrahabr.ru	+58,0	95	1875
3.	wikipedia.org	+26,0	9	6
4.	facebook.com	+25,2	28	2
5.	twitter.com	+22,3	55	14
6.	skype.com	+21,8	212	296
7.	youtube.com	+17,6	8	4
8.	beon.ru	+17,0	67	2075
9. *	blogs.mail.ru	+15,7	3	32
10. *	my.mail.ru	+15,7	3	32
11.	Livejournal.com	+15,3	10	81
12.	autokadabra.ru	+13,0	1686	53948
13.	vkontakte.ru	+12,8	2	35
14.	odnoklassniki.ru	+10,9	5	94
15.	photobucket.com	+8,9	133	47
16.	mirtesen.ru	+5,0	115	2459
17.	myspace.com	-6,6	86	12
18.	apeha.ru	-8,0	148	4195
19.	icq.com	-13,6	41	349
20.	limpa.ru	-38,0	6454	41399

* – показник для основного сайту, домену другого рівня.

За даними: mmr.net.ua.

безпеки бізнесу має як позитивні, так і негативні сторони. Позитивний вплив соціальних мереж на фінансово-економічну безпеку розцінюється з точки зору зростання поширеності бізнесу, підвищення зацікавленості споживачів до товарів та послуг компаній, збільшення кількості постійних клієнтів, поширення брендів та торгових марок, що забезпечує ріст доходів та прибутків, а також ринкової вартості підприємства. Використовуючи сервіси, які підтримуються соціальними мережами, працівники навчаються працювати з новітньою технікою та інформаційними ресурсами, що підвищує їх комп'ютерну грамотність і дозволяє заощаджувати на навчанні персоналу. Для цього керівникам підприємств потрібно розглянути можливості вільного доступу певних категорій працівників до соціальних мереж, які з використанням їх можуть поширювати інформацію про компанію та її продукцію і тим самим формувати підґрунтя до зростання рівня фінансово-економічної безпеки. Такі дії реалізуються шляхом створення робочих місць з можливістю доступу до соціальних мереж у потрібний час з ідентифікацією користувачів. По можливості потрібно забезпечувати доступ працівників до соціальних мереж у домашніх умовах, оскільки таким чином бізнес компанії буде просуватись у неробочий час, відбуватиметься інформаційний розвиток працівників та вирішуватиметься проблема відсутності доступу до мережі Інтернет.

Негативний вплив соціальних мереж на фінансово-економічну безпеку може спостерігатись внаслідок несанкціонованого доступу до сторінок та аккаунтів користувачів і використання конфіденційної інформації проти інтересів її власника. Для запобігання цьому підприємницьким структурам потрібно формувати сторінки в соціальних мережах без використання конфіденційного інформаційного контенту.

Крім того використання соціальних мереж має опосередкований вплив на фінансово-економічну безпеку бізнесу. Це пояснюється тим, що використовуючи соціальні мережі співробітники компаній навчаються використовувати мережу Інтернет для дослідження інформаційного контенту та використання його у бізнесі. Такі дії сприяють інформаційному розвитку більш старших працівників і дають можливість розвивати бізнес з використанням соціальних мереж. Використання віртуального середовища дозволяє здобувати досвід спілкування з потенційними клієнтами, споживачами та бізнес-партнерами і закладає передумови до нарощування фінансово-економічної безпеки підприємств.

У соціальних мережах існує певний набір сервісів, за рахунок яких реалізуються можливості до просування бізнесу (табл. 2).

Таблиця 2

Сервіси соціальних мереж та їх використання у бізнесі

Сервіси соціальних мереж	Можливості, які надають соціальні мережі	Інформація, необхідна для бізнесу
Комунікація	Канали комунікації та типи мережевої взаємодії	Нові моделі споживчої поведінки
Реклама	Інтерактивні банери, вірусна реклама, HD-відео	Наповнення інформаційного контенту з соціальних мереж
Он-лайн робота	Підтримка зв'язку в он-лайн режимі	Отримання миттєвих повідомлень про зміни у бізнес-середовищі
Мобільний доступ	Використання соціальних мереж без доступу до ПК	Отримання миттєвих повідомлень про зміни у бізнес-середовищі
Віртуальний офіс	Персональна Інтернет-сторінка	Он-лайн-інструменти командної роботи над проектами, зберігання та обміну інформацією
Концентрація уваги	Персональні новини, персоналізований пошук, попередження та рекомендації для покупки	Персоніфікований контент для специфічного бізнесу

Таким чином, використання соціальних мереж для забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу є важливим інструментом у менеджменті сучасних компаній. Соціальні мережі можуть загрожувати традиційній односторонній моделі спілкування бренду зі своїми цільовими аудиторіями. Проте для компаній, відкритих до змін та готових вступати в діалог зі споживачами, соціальні мережі відкривають нові можливості та канали просування бізнесу серед найрізноманітніших цільових груп.

Список використаної літератури:

1. Каталог сайтів соціальних мереж [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://communities.org.ua/catalog>.
2. Інтернет-тренди: що вони змінять для бізнесу? [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.aonline.ua/news/nternet-trendi-csho-voni-zmnjat-dlja-bznesu/>

Яременко С.М.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту банківської діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

В умовах фінансової кризи для банків все більше актуалізується проблема пошуку нових рішень у сфері забезпечення економічної безпеки взагалі і фінансової зокрема, оскільки фінансова безпека є складовою економічної безпеки банку. Саме фінансова безпека визначає рівень стійкості та живучості банку на ринку. Різні автори безліч разів з різних точок зору розглядали фінансову безпеку держави, суб'єкта господарювання, у тому числі і банку, обґрунтовуючи шляхи та способи її ефективного забезпечення. Разом з тим слід зазначити, що, незважаючи на те, що банк є суто фінансовою установою, його фінансова безпека не може розглядатися відокремлено як така тільки, від якої залежить платоспроможність та ліквідність банку. Знову ж таки посилаючись на комплексний характер умов, в яких здійснюють свою діяльність банки, та різноманітність загроз, що супроводжують банківську діяльність, ототожнювати фінансову безпеку банку з економічною неможливо. Фінансова безпека банку може розглядатися тільки в комплексі всіх видів безпеки банку і бути одним із елементів його економічної безпеки.

Виходячи з вищенаведеного та враховуючи точки зору фахівців і науковців, автор бачить фінансову безпеку банків як елемент їх економічної безпеки, який визначає стан фінансових ресурсів банків, що забезпечує ефективну (прибуткову) їхню діяльність, надійний захист коштів і здатність зберігати свої фінансові можливості на відповідному рівні під впливом різного роду небезпек і загроз. Метою ж фінансової безпеки за таких умов буде забезпечення фінансової стійкості і фінансової незалежності банків, недопущення втрати та неефективного використання ними своїх фінансових ресурсів.

Основними завданнями фінансової безпеки банку є:

- моніторинг і прогнозування факторів, що визначають загрози фінансовій безпеці банку;
- формування оптимальної структури боргових (дебіторських та кредиторських) зобов'язань банку;
- протидія злочинним посяганням на фінансові ресурси банку та уражаючим факторам надзвичайних ситуацій;
- визначення повноважень і функцій посадових осіб банку в його фінансово-господарській діяльності;
- моніторинг індикаторів фінансової безпеки банку;
- визначення пріоритетів і оптимізація використання фінансових ресурсів;
- збереження і нарощування фінансових ресурсів банку;
- забезпечення балансу доходів і витрат у діяльності банку;
- забезпечення ліквідності та платоспроможності банку;
- формування умов для швидкого відновлення платоспроможності та ліквід-

ності банку, адекватних обставинці фінансового стану у випадках негативного впливу на нього екстремальних ситуацій.

До об'єктів фінансової безпеки банку слід віднести:

- кошти (готівкові і безготівкові);
- фінансові розрахунки;
- фінансові документи;
- фінансові інструменти (акції, векселі, облігації, страхові поліси);
- дорогоцінні метали та коштовне каміння;
- фінансові відносини.

Особливий характер банківської діяльності заснований на різних прийомах використання коштів зумовлює і відповідні специфічні підходи до забезпечення фінансової безпеки банків.

Специфічність заходів фінансової безпеки полягає в тому, що вони мають поділятися на дві категорії — заходи загального та заходи спеціального характеру.

Заходами загального характеру фінансової безпеки банку є:

- планування використання фінансових ресурсів банку;
- забезпечення умов для надійного зберігання готівки, цінностей, цінних паперів та фінансових документів;
- дотримання встановлених норм і правил фінансової діяльності;
- здійснення витрат відповідно до навчених фінансових можливостей;
- захист банківських операцій;
- оптимізація умов формування фінансових ресурсів банку;
- своєчасне і повне виконання своїх фінансових зобов'язань;
- цільове використання коштів;
- розподіл фінансових повноважень посадових осіб банку;
- облік та контроль використання фінансових ресурсів;
- формування сприятливих умов для ефективного використання фінансових ресурсів банку;
- диверсифікація використання фінансових ресурсів;
- контроль роботи осіб, зайнятих у роботі з фінансами банку.

До заходів фінансової безпеки банку спеціального призначення слід віднести:

- заходи фінансової розвідки;
- заходи з протидії неконтрольованому витоку коштів;
- заходи з протидії втягуванню банку в незаконну фінансову діяльність.

Отже, поєднання вказаних вище заходів якраз і має забезпечити фінансову стійкість та фінансову незалежність банку на ринку банківських послуг, формування його здатності зберігати свої фінансові можливості на необхідному рівні під впливом різного роду небезпек і загроз.

Ураховуючи ж сучасну ситуацію та особливості вітчизняного ринку банківських послуг можна зазначити, що забезпечення фінансової безпеки банків має здійснюватися в умовах обмежених можливостей формування фінансових ресурсів. Іноземні інвестиції для банків майже недоступні, а внутрішні ресурси під великим питанням, з одного боку, через глобальну недовіру населення до банків, а з другого — через значне зниження активності діяльності суб'єктів господарювання. Залишається один єдиний механізм — надійне збереження та безпечно використан-

ня банками наявних ресурсів. Основним завданням фінансової безпеки за таких умов буде забезпечення фінансового виживання банків та утримання хоча б на мінімальному рівні процесу відтворення фінансових ресурсів (рис. 1).

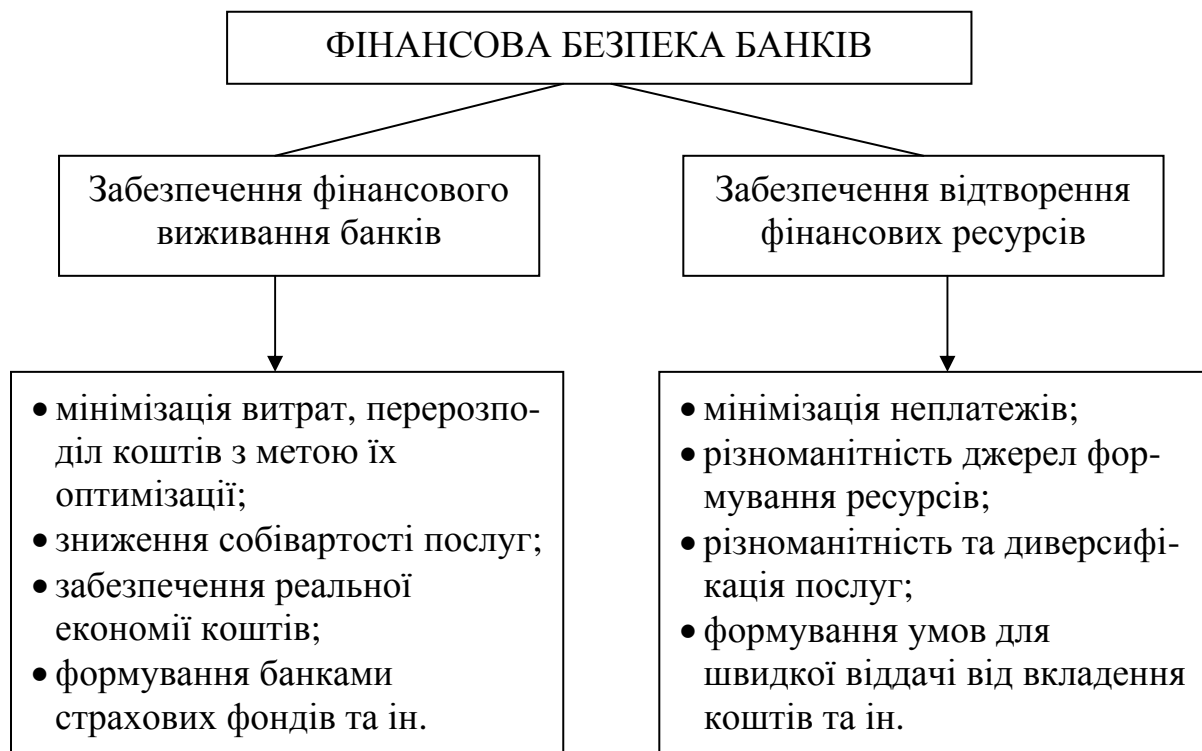

Рис. 1. Завдання фінансової безпеки банків в умовах дії негативних факторів світової фінансової кризи

Таким чином, тільки цілеспрямована діяльність банків щодо захисту своїх фінансових ресурсів в усіх видах та умовах їх діяльності може давати їм можливість забезпечувати свою фінансову стійкість та незалежність.

Секція 2

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Корсакевич В.В.

старший викладач кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИКЛАДАЦЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ВНЗ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА І ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ

У роботі наведено особливості суб'єктивного сприйняття конкуренції викладацьким персоналом ВНЗ приватної форми власності, виокремлено вимушено-пасивний та розвивально-активний тип сприйняття конкуренції персоналом вищого навчального закладу приватної форми власності.

Виокремлено змістовні характеристики в структурі теоретичної моделі розвитку конкурентоспроможності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності, які будуть емпірично аналізуватися і піддаватися, в результаті формуючого експерименту, розвитку: соціально зумовлена підструктура спрямованості особистості та підструктура досвіду.

Діяльність ВНЗ приватної форми власності на ринку освітніх послуг відбувається в умовах високої конкуренції сучасності. Саме таке положення вимагає забезпечення високої конкурентоспроможності викладацького персоналу, який безпосередньо надає клієнтам освітні послуги. Для її розвитку слід визначити структуру і зміст конкурентоздатності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності.

Метою роботи є аналіз теоретико-методологічних основ моделі конкурентоздатності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності та представлення результатів експериментального дослідження особливостей суб'єктивного сприйняття викладацьким персоналом ВНЗ конкуренції та значущості психологічних характеристик конкурентоздатності.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Аналіз теоретико-методологічних основ побудови теоретичної моделі розвитку конкурентоспроможності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності (для визначення структури моделі).

I. За теоретичну основу побудови структури теоретичної моделі конкурентоспроможності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності взята *функціональна динамічна структура особистості К. Платонова (1986)*, який виділив у структурі особистості чотири основних підструктури:

- 1) соціально зумовлена (спрямованість, відносини, моральні якості особистості) – головний структурний елемент особистості,
- 2) підструктура досвіду (знання, навички, вміння, звички),
- 3) індивідуальні особливості психічних процесів,
- 4) біологічно зумовлена (статеві, вікові типологічні властивості – темперамент, задатки, інстинкти, найпростіші потреби).

II. Проблеми конкуренції і конкурентоспроможності досліджуються на базі психологічного підходу (О.А. Філь, 2009). Конкуренція розуміється як *психологічне взаємодія суб'єктів* (особистість, група, організація, країна, континент ...) *в процесі досягнення однаково / одночасно значущої для них мети / задоволенні власних потреб* (фізіологічні, у безпеці і захисті, соціальні, в повазі, самовираженні та ін.) *з використанням різних стратегій конкуренції* (деструктивною, конструктивною, ігнорування конкуренції та ін.)

Конкурентоспроможність викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності – комплекс психологічних характеристик, які забезпечують його ефективну конкуренцію, в порівнянні з аналогічними / іншими суб'єктами на сучасному ринку праці, товарів і послуг.

Методика та організація дослідження. З метою визначення змісту структурних компонентів теоретичної моделі конкурентоспроможності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності нами було проведено спеціальне пілотне дослідження особливостей суб'єктивного сприйняття викладацьким персоналом ВНЗ приватної форми власності конкуренції та значущості психологічних характеристик для забезпечення власне конкурентоспроможності в одному з приватних університетів м. Києва серед 167 представників науково-педагогічного складу. Для вивчення суб'єктивного сприйняття «конкуренції» випробовувані продовжували пропозиція *«Конкуренція для мене – це ...»*, для визначення суб'єктивного сприйняття значущості психологічних характеристик конкурентоздатності учасники ранжували значущість різних психологічних характеристик (від 1 до 3 балів). Обробка даних здійснювалася якісним (контент-аналіз) і кількісним методами.

Результати дослідження.

1. Аналіз результатів експериментального дослідження особливостей суб'єктивного сприйняття конкуренції викладацьким персоналом ВНЗ приватної форми власності. На основі аналізу даних виділено наступні типи сприйняття конкуренції персоналом ВНЗ приватної форми власності:

1) ***Вимушено пасивний тип*** (*пасивний суб'єкт*), для якого характерно, в основному, сприйняття конкуренції як невід'ємного факту і як об'єктивного обставини життя людини, організації, товариства на наступних рівнях:

а) *конкуренція проявляється на рівні суспільства* («боротьба за життя в нелегкому світі», «людина – людині вовк»);

б) *на рівні організації* («протиборство, яке знищує ефективність спілкування та взаємодії в ході вирішення професійних завдань», «... тоді, коли в присутності кількох успішних людей хвалять тільки їх, а на мою роботу зовсім не звертають уваги»);

в) *на особистісному рівні* («напруження, битва амбіцій, боротьба за першість», «трата часу», «головний біль», «стрес»).

Домінування негативних аспектів сприйняття конкуренції може свідчити про певний, не завжди позитивний досвід конкурентної взаємодії, «небажаність» і, можливо, недостатню готовність особистості до ситуації конкуренції. Тому, при глобальності конкуренції та її наявності в різних сферах життєдіяльності сучасної особистості, *необхідно здійснювати психологічну підготовку викладачів ВНЗ до конкуренції і пошуку адекватних, конструктивних підходів до задоволення потреб її учасників.*

2) *Розвиваючі-активний тип* (активний суб'єкт) характеризується сприйняттям особистості як активного суб'єкта конкуренції та виявлення її активності на наступних рівнях:

а) *конкуренція сприяє розвитку суспільства* («розвиток економіки», «стимул для вдосконалення», «рівняння на кращих», «драйв»);

б) *конкуренція сприяє розвитку організації* («розумний професійний підхід до підвищення якості освіти», «професійна діяльність, в якій успіхів досягає кращий», «змагання між підрозділами і працівниками з метою кращого виконання поставлених завдань»);

в) *конкуренція сприяє власним розвитку суб'єкта* («досягнення успіху в житті», «спосіб показати, на що здатний ти сам», «стан, коли успіхи одного суб'єкта провакують іншого на досягнення такого ж або більш високого рівня успіху», «здатність проявити себе на всі 100%», «можливість підвищити свій професійний рівень», «бажання взяти краще від конкурентів», «стимул вчитися більше, працювати продуктивніше, бути креативним», «двигун роботи над собою», «стимул для змін, розвитку, але в межах людяності з боку конкурента»).

Слід зазначити, що домінування у персоналу ВНЗ саме другого типу сприйняття конкуренції *може сприяти* посиленню розвивального чинника конкуренції як можливої основи формування позитивного ставлення до неї та напрямки мотивів діяльності її учасників у конструктивне професійне русло. Формування та підтримка в особистості «+» установок до конкуренції, не як виключно ворожої, агресивної боротьби, а як цивілізованої психологічної взаємодії, вважаємо, може сприяти збереженню здоров'я всіх учасників, налагодженню конструктивної професійної діяльності персоналу організації і, в результаті – підвищенню продуктивної конкурентоспроможності всієї організації в цілому. Такі результати також вказують на важливість спеціальної підготовки всіх категорій персоналу ВНЗ приватної форми власності до ситуації конкуренції та здійснення професійного управління процесом конкуренції в ВУЗі.

2. Аналіз результатів особливостей суб'єктивного сприйняття викладацьким персоналом ВНЗ приватної форми власності значимості психологічних характеристик їх конкурентоздатності.

Виділено наступні *рівні* в оцінці значущих психологічних характеристик конкурентоспроможності персоналом ВНЗ:

1) *високий рівень значущості характеристик конкурентоспроможності*: надійність при виконанні завдань, відповідальність (95% опитаних), компетентність у своїй галузі (майже 88%), фізичне і психологічне здоров'я (близько 75%), високий рівень загальної / управлінської культури (67%),

2) *середній рівень значимості*: врівноваженість, збалансованість (73,1%), чесність (70,1%), уміння знаходити необхідну інформацію та обробляти її, вимогливість до себе (майже 63%), адекватна самооцінка, справедливість, дисциплінованість і організованість (62%), працездатність і витривалість, відданість своїй справі, вміння швидко і ефективно приймати рішення, вміння працювати в команді, комунікабельність (близько 56%),

3) *низький рівень оцінки* отримали вагомими, вважаємо, у формуванні конкурентоспроможності персоналу характеристики: скромність (34,3%), неупередженість

і безкорисливість, високий рівень домагань (близько 21%), міжнародний кругозір, орієнтація на заробіток (16,4%), лідерський потенціал (близько 10%). Отримані дані звертають увагу на необхідність посилення ролі характеристики «міжнародне світогляд», що є суттєвою для персоналу організації з активною міжнародною політикою, особливо в умовах високої конкуренції.

Синтез теоретико-методологічних підходів і низки результатів пілотного експерименту дає можливість визначити конкретні змістовні характеристики в структурі теоретичної моделі розвитку конкурентоспроможності викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності, які будуть емпірично аналізуватися і піддаватися, в результаті формуючого експерименту, розвитку:

1) *соціально зумовлена підструктура*: особистісна спрямованість (на себе, на відносини, на справу, на працю, на заробіток), совісність (ступінь ставлення до соціальних норм і етичним вимогам), маніпулятивний ставлення, задоволеність базових потреб, цілеспрямованість, ціннісні орієнтири, парціальна спрямованості педагога, психологічна гнучкість і соціально-психологічна адаптивність та ін.);

2) *підструктура досвіду* (оцінка якості життя, стратегія поведінки у конфлікті, тип психологічного захисту, психологічна культура конкуренції (тип ставлення до конкуренції і конкурентам, суб'єктивний статус конкурентоздатності, стратегії конкуренції та ін.).

Венглинский А.В.

студент,

ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»

ЛОЯЛЬНОСТЬ ПЕРСОНАЛА ИНСТРУМЕНТЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ

Надежный персонал компании основа эффективной деятельности, развития и конкурентной стойкости предприятия. Необходимость подбора и воспитания надежных кадров, по настоящему преданных компании – задача владельца (руководителя) компании, который хочет максимально эффективно развития своего бизнеса.

*«Отпустите меня с Антоном Семеновичем, –
пусть накажет, как знает.»*

А.С. Макаренко. Педагогическая поэма

При воспитании своих колонистов Антон Семенович в своей системе делал упор не на «локализованную систему медико-педагогического воздействия на личность ребенка», которая «дифференцируется...» (и т.д.), а на такие человеческие понятия, как долг, честь, надежность, дисциплина, взаимовыручка и на осознание того, что:

а) каждый хозяин и скульптор своей жизни;

б) только от самого индивидуума зависит будущее и настоящее колонии, он здесь – хозяин, не сделаешь ТЫ – подведешь как других, так и себя.

Прежде чем проводить диагностику лояльности, определимся с этим понятием. **Лояльность** (от англ. «loyal» – верный) – это социально-психологическая установка на корректное, уважительное отношение к руководству, коллегам и компании в целом, соблюдение принятых в ней правил.

Как определить лояльных сотрудников? Предприятия, оказывающие консалтинговые услуги, предлагают, например, использовать полиграф: он позволяет с большой долей вероятности выявить тех, кто склонен к нелояльному поведению. Однако, тестируя человека на таком аппарате, компания тем самым выказывает ему свое недоверие, что, возможно, повлечет неприятие ценностей организации. Да и этическая сторона использования этого прибора вызывает много споров. Альтернативный вариант – опросники и проективные методики профессиональных психологов. Достоверность их результатов достаточно высока, но они, скорее, выявляют людей, предрасположенных к неблагонадежному поведению. Также следует помнить, что в случае как с полиграфом, так и с опросниками и проективными методиками – достоверность результатов зависит от квалификации специалистов, которые обрабатывают первичный материал.

Многоуровневая лояльность

В принципе, выявить лояльность в сотруднике не составляет особого труда. Сложнее определить ее степень, от которой зависит значимость поручаемых задач. Менеджеры по персоналу выделяют несколько уровней лояльности:

1. Атрибутивная лояльность. Это начальный уровень верности делу или организации. Прослеживается лишь по внешним признакам – визуальным атрибутам. Например, на различных выставках, презентациях часто вручают сувениры с символикой компаний: всевозможные кепки, футболки, ручки, пакеты. Пока человек использует такой предмет с логотипом организации, он, безусловно, проявляет свою лояльность. Однако ее можно считать исчерпанной, как только он забывает о подарке.

2. Поведенческая лояльность. В каждой компании есть свои уставы – как официальный, так и «неписаный», которые должны соблюдаться сотрудниками. Но не все с одинаковой готовностью следуют внутренним правилам: одни их безоговорочно выполняют, другие делают это без энтузиазма, хотя не демонстрируют недовольства, третьи воспринимают регламенты как тяжкую повинность, а четвертые открыто их игнорируют. Психологические методики выявляют людей, склонных, скорее, к неблагонадежному поведению, чем к лояльному

Поведенческая лояльность может быть обусловлена зарплатой: пока она устраивает человека, он следует уставу. Такая ситуация потенциально опасна, если доверять сотруднику, который хорошо себя зарекомендовал, не предполагая, что он уже «перекуплен» конкурентами за большие деньги.

Не стоит ожидать трудовых подвигов от человека, проявляющего поведенческую лояльность. Тем не менее данный ее уровень вполне подходит для персонала, не занимающего ведущие позиции в компании.

3. Стереотипная лояльность. Тесно связана со способностями человека, его опытом и умениями. Если у сотрудника есть «навык верности», то работодателю не нужно прикладывать усилий, чтобы завоевать или воспитать лояльность, правда, и непосредственного влияния на ее уровень он оказать не может.

Такая приверженность компании настолько прочна, что способна противостоять давлению группы, поэтому работники с подобным отношением к организации могут осуществлять различные контролирующие функции.

4. Идеальная лояльность. Для большинства людей этот уровень лояльности – предельный, он основывается на их жизненных убеждениях и ценностях. Такая лояльность характерна для членов политических партий, общественных организаций, религиозных общин и очень ценна для бизнес-структур. Человек с этим уровнем лояльности проявляет настойчивость и инициативность в работе. Любой руководитель мечтает об идейно-лояльных сотрудниках. Однако много таких людей не бывает, и, как правило, они занимают должности топ-менеджеров. Лояльность характеризуется корректным, уважительным отношением к руководству, сотрудникам и компании в целом

5. Идентификационная лояльность. Она не зависит от денег, настроения окружающих и других факторов, обычно влияющих на преданность делу, идее или другому человеку. В современных условиях подобная верность компании встречается у небольшого числа людей. К примеру, такую лояльность сегодня проявляют японцы, чему способствует система пожизненного найма персонала, когда сотрудник не мыслит себя вне своего рабочего места. Самый простой пример такой лояльности – отношение к компании ее владельцев, высших руководителей.

Инструменты воздействия

Формирование лояльности – одна из ключевых задач службы персонала и руководства компании.

Основные используемые при этом инструменты:

- информирование и вовлечение;
- командообразующие мероприятия;
- разработка объективной и прозрачной системы материального и нематериального стимулирования;
- регулярный мониторинг удовлетворенности трудом;
- улучшение условий работы;
- учет возможной нелояльности при подборе персонала.

Лояльность сотрудника легко «убить» и очень трудно восстановить. Чаще всего на ее уровень влияет применение нескольких инструментов сразу.

Поведенческая лояльность может быть обусловлена зарплатой: пока она устраивает сотрудника, он следует уставу

Для крупных предприятий вопрос лояльности довольно сложен из-за большого числа сотрудников и разветвленности структуры. Однако если организация имеет собственную историю и традиции, то внутренний и внешний PR вместе с непотребительским и внимательным отношением к людям позволят создать благоприятный микроклимат. Кроме этого, компания может существенно повысить лояльность, создав индивидуально-ориентированные социальные пакеты, которые будут представлять ценность для сотрудника. Важно, чтобы эти пакеты отличали предприятие от других в данной отрасли.

Таким образом, формирование лояльности – непростая задача, решение которой требует не столько глобальных капиталовложений, сколько проявления внимания к персоналу со стороны компании и креативного подхода к проблеме.

Как показывает опыт, корпоративная культура не возникает сама собой – «вдруг», ее нужно постоянно возвращать, культивировать и развивать. В основе этого лежит ясность целей декларируемых руководством компании, уровень информированности работников, осознание каждым своего места и роли в компании, и главное – справедливая система поощрений и наказаний, а также единения коллектива, предоставление ему конкретных полномочий, направленных на развитие компании в плане повышения ответственности за результаты своего труда.

Список использованной литературы:

1. Харский К. Благонадежность и лояльность персонала. – СПб.: Питер, 2008.
2. Кибанов А.Я. Основы управления персоналом. – ИНФРА-М, 2007.
3. Крупский А. Экспресс-диагностика лояльности персонала. www.kadrovik.ru/modules/php

Коновчук Н.С.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТРЕСІВ ЯК ОДНА ІЗ УМОВ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядається проблема подолання професійних стресів як елемент кадрової безпеки підприємства, що є одним зі складників економічного розвитку. Також наводяться методи антистресового захисту, які потрібно вживати для організації цієї безпеки.

На сучасному етапі еволюції методів управління в організаціях на перший план дедалі частіше виходить людина (персонал), як найголовніший інструмент ефективної діяльності підприємств. Персонал організації впливає на всі аспекти її життєдіяльності, зокрема й на кадрову безпеку. Проблема забезпечення кадрової безпеки, а також економічної безпеки підприємств в Україні, є на сьогодні як у теоретичному, так і у практичному плані малодослідженою.

Кадрова безпека є одним із важливих аспектів економічної безпеки. Складність процесу управління кадровою безпекою організації обумовлюється її багатогранністю, значною кількістю складових безпеки, відсутністю можливості достовірної оцінки прояву факторів небезпеки.

Вагомий внесок у вивчення проблем теорії і практики кадрової безпеки зробили представники вітчизняної та сучасної зарубіжної науки: Геєць В., Клебанова Т., Черняк О., Іващенко Г., Кібанов А., Шаваєв А., Томаневич Л. та інші. Причини виникнення й методи подолання професійних стресів в організаціях досліджували такі науковці, як: Бодров В., Грехем Дж., Зелінська Я., Леонова А., Кузнецова А., Муращенко Т., Щербатих Ю. та інші.

Кадрова безпека, як і кадрова політика, відіграє провідну роль у системі безпеки компанії, оскільки це робота з кадровим потенціалом, котрий у будь-якій організації є найважливішим ресурсом і має бути під пильною увагою керівництва. Таким чином, кадрова безпека, як домінуючий елемент системи економічної безпеки організації, побудована на трудових та етичних взаєминах інтелектуального потенціалу, які забезпечують стабільну і прибуткову роботу підприємства, запобігаючи як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам. Тому важливим стає питання високої ефективності та працездатності персоналу організації [4, С.191-92].

Для того, щоб підтримувати високу ефективність та працездатність працівників, необхідно впроваджувати діагностику (для того, щоб знати сутність стресу та його основні детермінанти виникнення) та профілактику професійних стресів, вживати заходів щодо їх попередження та подолання, формувати стресостійкість у персоналу організації. Так, адекватна стресостійкість створює необхідні передумови для ефективної діяльності, забезпечуючи при цьому відповідну вимогам діяльності мобілізацію внутрішніх ресурсів.

Отже, бачимо, що надмірний стрес створює багато проблем як для працівни-

ків, так і для організацій в цілому. Стрес знижує ефективність роботи працівників, прямо та опосередковано збільшує затрати на досягнення цілей в організації, знижує якість життя для великої кількості співробітників, позначаючись на їхньому здоров'ї та самопочутті. Специфіка ж поняття «професійний стрес» полягає у тому, що воно відображає особливості стресового стану, який виникає при здійсненні різних видів професійної діяльності. Тому професійне середовище та професійні функціональні обов'язки в цілому є тими ключовими утвореннями, що спричиняють розвиток стресу у професійній діяльності. Важливим у цьому контексті є не лише вивчення організаційних форм і умов здійснення діяльності на конкретних робочих посадах, а й аналіз характерних рис проявів стресу залежно від змістовної специфіки професії [3, С.165-175].

Отже, розглянемо конкретні заходи, які можуть бути впроваджені в організації щодо попередження й подолання професійних стресів працівників.

Потрібно зазначити, що такі науковці як Леонова А. Б. та Кузнецова А. С. поділяють методи антистресового захисту (оптимізації функціональних станів) на організаційні та психопрофілактичні.

Перша група методів спрямована на зменшення ступеня екстремальності факторів виробничого середовища та їх більшої відповідності психофізіологічним особливостям працівника. Основними напрямками даного підходу є: 1) раціоналізація процесів праці шляхом складання оптимальних алгоритмів роботи, забезпечення зручних тимчасових лімітів і т. д.; 2) удосконалення знарядь і засобів праці відповідно до психофізіологічних особливостей людини; 3) розробка оптимальних режимів праці та відпочинку, які б не призводили до передчасного виснаження ресурсів працівника; 4) раціональна організація робочих місць і формування оптимальної робочої пози; 5) створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі; 6) підвищення моральної та матеріальної зацікавленості в результаті праці [2].

Зелінська Я.Ц., досліджуючи методи подолання стресового процесу в працівників, розглядає їх з точки зору ресурсного підходу. Дослідниця виділяє особистісні та інформаційно-інструментальні ресурси [1, с.36-39].

До найбільш вивчених *особистісних ресурсів* подолання стресу Зелінська Я.Ц. зараховує наступні: 1) активна мотивація подолання, ставлення до стресу, як до можливості набуття досвіду і можливості особистісного зростання; 2) сила Я-концепції, самоповага, самооцінка, власна значимість, самодостатність; 3) активна життєва установка; 4) позитивність і раціональність мислення; 5) емоційно-вольові якості; 6) фізичні ресурси: стан здоров'я й ставлення до нього, як до цінності.

До *інформаційних й інструментальних ресурсів* зараховують наступні: 1) здатність контролювати ситуацію: адекватна оцінка рівня впливу ситуації на людину; 2) професійні ресурси: уміння, майстерність, компетентність, технології освоєння нових знань і навичок; 3) соціальні ресурси: збереження значимих міжособистісних зв'язків, наявність підтримки, моральної допомоги, співучасті, взаємоспівчуття, солідарності колективу; 4) інформаційна активність і робота із перетворення ситуації взаємодії особистості й стрес-ситуації; 5) здатність до когнітивної структуризації й осмислення ситуації; 6) матеріальні ресурси: високий рівень матеріального доходу й матеріальних умов, що дають змогу відновити первинні фізіологічні потреби; 7) безпека життя й стабільність оплати праці.

Висновки. У сучасних ринкових умовах складовою частиною комплексу заходів кожного підприємства має стати програма конкретних дій, спрямована на попередження та подолання професійних стресів, формування стресостійкості працівників організації як складової кадрової безпеки. Потрібно зазначити, що чим вищий рівень підготовки працівників до протидії професійним стресам, тим менший ступінь ризику, а отже, і більша безпека організації як системи. Тому дана проблема залишається актуальною й потребує подальших розробок та досліджень.

Список використаної літератури:

1. Зелінська Я.Ц. Ресурсний підхід до аналізу стратегій подолання стресу / Я.Ц. Зелінська // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 4. – С. 36 -39.
2. Леонова А. Б. Психопрофілактика неблагоприятних функціональних состояний человека / А.Б. Леонова, А.С.Кузнецова. – М., 1987, С. 5-53.
3. Муращенко Т.В. Специфіка організаційного стресу та емоційного вигорання у менеджерів / Т.В. Муращенко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія. – Харків: ХНПУ, 2009. – Вип. 32. – С. 165-175.
4. Томаневич Л.М. Кадрова безпека підприємства як об'єкт теоретичного дослідження / Л.М. Томаневич // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Львів, 2009. – Вип.1. – С.185-193.

Кутас М.С.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ

Питання про розвиток професійно важливих якостей і формування підсистем професійно важливих якостей є одним з основних у проблематиці системогенезу діяльності. У своїй роботі ми розглядаємо поняття «професійно важливі якості» та намагаємось визначити ряд професійно важливих якостей особистості, яка працює у сфері управління проектами.

В умовах розвитку сучасного суспільства професійному розвитку особистості відводиться чи не найголовніша роль. Сфера управління проектами охоплює різні області людської діяльності і вимагає комплексного підходу до відбору професіоналів, які прагнуть досягнення стабільних позитивних результатів і володіють усіма необхідними для цього вміннями та навичками. Керівник проектної команди несе відповідальність не лише за досягнення поставлених цілей, а й за створення сприятливого соціально-психологічного клімату, налагодження безперервної трудової діяльності.

Професійно важливі якості – це якості людини, що впливають на ефективність здійснення її праці. За словами А.К.Маркової, професійно важливі якості – психологічні характеристики, необхідні конкретній людині для засвоєння й ефективного виконання праці [2]. До них належать: спрямованість особистості, мотиви і цілі включення людини у певну трудову діяльність, потреби у творчості в процесі праці, професійні домагання, задоволеність працею, а також професійна самосвідомість, необхідні для здійснення праці професійні здібності, професійний тип мислення.

У процесі засвоєння професії відбувається зміна домінуючих якостей, тобто на різних етапах професіоналізації різні якості мають максимальний (мінімальний) рівень розвитку. У ході професіоналізації змінюється компонентний склад структури професійно важливих якостей, підвищується ступінь тісноти зв'язків окремих професійно важливих якостей у структурі, збільшується кількість професійно важливих якостей, що входять до структури [6, с.69-70].

Л.М. Мітіна вважає, що кожна інтегральна характеристика може включати в себе різні комбінації професійно значущих особистих якостей, суттєвих для успішної діяльності в рамках конкретної професії. На думку Л.М. Мітіної, фундаментальною умовою розвитку інтегральних характеристик особистості професіонала є усвідомлення ним необхідності зміни, перетворення свого внутрішнього світу і пошук нових можливостей самореалізації у професійній праці [3].

Приступаючи до засвоєння діяльності, суб'єкт володіє певними психічними властивостями, низка з яких є професійно важливими. Ці професійно важливі якості характеризуються певним рівнем розвитку функціональних і операційних

механізмів, які не пристосовані до конкретної діяльності. У процесі становлення психологічної системи діяльності відбувається перебудова операційних механізмів психічних властивостей відповідно до вимог діяльності. Цей процес називається перебудовою операційних механізмів в оперативні і складає суть процесу переходу від психологічної властивості до професійно важливої якості [4, с.187-188].

Кожна професія висуває свої вимоги до професійно важливих якостей, які впливають на вибір завдань, на хід виконання діяльності, на впевненість у собі. Модель особистості фахівця описує якості і властивості, необхідні для забезпечення успішного виконання завдань. Бажано підбирати, розробляти особистісні якості для кожного виду професійної діяльності.

Професію бажано підбирати не до окремих професійно важливих якостей людини, а до цілісної особистості. З іншого боку, доцільно орієнтувати особистість на досить широкий спектр спеціальностей усередині професії, що полегшує взаємозамінюваність фахівців, можливу перекваліфікацію, професійну компенсацію. Загальними механізмами компенсації є взаємозамінюваність, заміщення недорозвинутих психічних якостей іншими, розвиненішими, або перебудова частково придатних якостей, залучення нових психічних якостей [4, с.193].

Одним із найважливіших психологічних чинників становлення професіоналізму керівника проекту є його професійне самовдосконалення. Поняття «професійне самовдосконалення» складається з таких елементів: самоосвіта (отримання знань, умінь, навичок), самовиховання (формування світогляду, мотивів і досвіду діяльності, якості особистості) та саморозвиток (вдосконалення психічних процесів і здібностей) [5, с.30]. Процес самовдосконалення включає різні дії (у тому числі і випадкові, інтуїтивні), результатом яких виступає реальне збагачення, підвищення професійних можливостей керівника. На жаль, далеко не для усіх сучасних керівників цілеспрямована та планомірна робота над собою стала невід'ємною частиною діяльності, що б сприяло якісному зростанню рівня фаховості.

Важливим психологічним чинником становлення професіоналізму керівника є його асертивність або впевненість у собі. Термін «асертивна поведінка» або «самостверджуюча поведінка» у літературі з психології управління з'явився порівняно недавно. Дослідники у цій сфері визначають самостверджуючу характеристику керівника як уміння змінювати свою поведінку, не змінюючи при цьому особистості [1]. І керівнику проекту впевненість у собі та своїх діях допоможе не лише набутти авторитету в очах підлеглих, а й відстояти інтереси усієї команди перед спонсором та замовником проекту.

Серед особистісних якостей керівника, які високо цінуються, виділяють розум, енергійність, наполегливість при досягненні цілей, принциповість, рішучість, чесність, справедливість, високу вимогливість до себе та інших, вміння поважати підлеглих і враховувати їх думку, відчуття обов'язку та відповідальності. І оскільки робота у команді передбачає тісну співпрацю та вимагає об'єднання зусиль для досягнення поставленої мети, керівник проекту повинен володіти усіма переліченими якостями.

Отже, професійно важливі якості становлять невід'ємну частину успішної діяльності фахівця, є основою визначення професійної придатності особистості та, як головні суб'єктні детермінанти, виступають головною умовою ефективного реалізації професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Быков А.В. Качества личности руководителя и успех деятельности. – М.: Изд-во УРАО, 2001. – 112с.
2. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М.: 2001. – 360 с.
3. Митина Л.М. Психологическое сопровождение выбора профессии [Электронный ресурс] / Л.М. Митина. – М., 2003. – 184 с. – Режим доступа: <http://ihtika.net/?qwe=viewfile&filein=78186>.
4. Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – 2009. – Випуск 6. – Частина 1. – С.187.
5. Психологія праці та управління: Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції / Відп. ред. О.В. Киричук; упорядники: О.В.Киричук, В.Ф.Колесникова, І.І.Шелест, Л.І.Матвієнко, О.П.Смирнова, Я.Ц.Зелінська. – Ч. 2. – К. : ІПК ДСЗУ, 2009. – 202 с.
6. Шадриков В.Д. Психология деятельности и способности человека / В.Д. Шадриков. – [2-е изд.]. – М.: Логос, 1996. – 320 с.

Минько А.О.

студент магістерської програми,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Початком господарської діяльності завжди було планування. Невід'ємною його частиною є планування поведінкового реєстру, який регулює правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності. Поведінковий реєстр, або стандарт, який регулює психологічний еталон правового захисту, формується низкою стандартів, які встановлюються нормативним забезпеченням на рівні підприємства чи держави.

Розглянемо схему, за якою формується психологічне забезпечення. У залежності від форми господарської діяльності, можливо вирізнити такі структури:

Одиниця опрацювання кадрів (відділ, департамент чи підрозділ), відповідає за якісну психологічну підготовку. Тобто, проведення тренінгів, відбір первинний, відбір вторинний (після випробного часу) та підвищення кваліфікації.

Одиниця виробничого спрямування (цех, відділ з роботами клієнтів чи інше спрямування виробничого характеру) має у розпорядженні внутрішні та зовнішні акти та інструкції для забезпечення поведінкових нормативів безпеки на виробництві.

Одиниця охорони праці (структура по забезпеченню безпеки праці на підприємстві) проводить на рівні з одиницею кадровиків, але для забезпечення безпечного виробництва.

Це основні одиниці впливу на внутрішній захист безпеки господарської діяльності.

Основою даної роботи є скорегувати та пояснити загрози, які впливають на безпеку суб'єктів господарської діяльності; сформулювати психологічний захист та профілактику від загроз, які впливають на правовий захист суб'єкта господарювання.

Отже, є три рівні впливу на нормативіку психологічного захисту:

1. Рівень співробітника.
2. Рівень керівника.
3. Зовнішньо-факторинговий рівень.

Детально за кожним. Співробітник має вплив з двох сторін, але має значно меншу відповідальність, на відміну від керівника, що полегшує тиск при операційній діяльності під час роботи. Першим та основним правовим стимулом безпеки є офіційне оформлення та трудовий договір з умовами операційної діяльності. Головною метою є регулювання відповідальності та обов'язків, що несуть психологічний захист інтересів та власні рамки можливостей.

За сучасними темпами розвитку трудової безпеки, тенденції зобов'язують відмінити стандарт бачення захисту інтересів при даному етапі безпеки. Отже, першим кроком у досягненні психологічного захисту є не примусове, але стандарти-

зоване та чітко сплановане регулювання нормативіки при первинному забезпеченні реєстрації співробітників.

Іншим фактором є вплив зовнішньофакторингового рівня. Деякі підприємства використовують певний ряд нормативного забезпечення психологічної підготовки. Але фактори розуміння безпеки формують загальний розвиток у безпекознавстві даного підрозділу чи групи. Є певний перелік правил чи документів, які декларують вихід з певних ситуацій. Тобто, перелік загроз чи проблем та можливі шляхи їх рішення, але психологічного контролю ситуації не висвітлюють. Тому співробітники формують психологічні якості з урахуванням досвіду чи спеціалізованих курсів, які йдуть за власним бажанням, чи як тренінги з кваліфікаційного підвищення.

Рівень керівника є більш важким, хоча впливає на нього один рівень, але відповідальність несе за два рівні. Загалом, співробітник не несе відповідальності за виробничі процеси перед зовнішнім фактором, яка покладається на керівника. Керівник регулює діяльність чи відмовляється від проекту під свою відповідальність. Тобто це є великим корегуванням психологічної дестабілізації, що впливає на правове забезпечення.

Конкретикою виступає ще так зване регулювання нормативами підприємства, чи власне самим керівником.

Основною метою діяльності підприємства є прибуток. Від нього залежить схема регулювання, яка формує психологічні загрози та захист інтересів підприємства.

Насамкінець розглянемо зовнішньофакторинговий рівень. Захист попереджує загрози отже і є основним впливом.

Перший вплив є від держави. Держава регулює законопроектами, кодексами та актами. А також реєстром поведінкових норм, які повинні відповідати при формуванні господарської діяльності.

Другий вплив – від споживачів даної діяльності. Навіть державою передбачено певні споживчі стандарти.

Критеріями впливу на психологічний захист є якість, стандарт, контроль, менеджмент та планування (передбачення).

Розглянувши усе попереднє, ми робимо висновок, що, маючи певний пакет (документований чи запланований), ми регулюємо психологічний поведінковий та реакційний пакет.

Конкретним прикладом можемо розглянути нормативний захист у банківській сфері. Основною діяльністю банків є обслуговування клієнтів, від яких залежить певний правовий захист. Психологічний стан стабілізації кореляційно впливає на прибуткову діяльність.

Також, розглядаючи психологічний фактор, потрібно зазначити, що відносно впливає на контроль та ефективність. Головною задачею керівного рівня є пошук рівнів та порогів даного фокусу. Результатом їх дотримання є стабільний захист, який вже не амбіційно, а реально впливає не тільки на стабілізацію підприємства, але і на розвиток.

На додаток хочу зауважити, що зручні умови праці не замінять рівень заробітної плати. Він прямолінійно впливає на психологічний захист. Тому він повинен бути морально та документально затверджений.

Назарук С.Л.

аспірант,

ВНЗ «Університету економіки та права «КРОК»

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СКОЄННЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ

Проблематика питання щодо психологічних детермінант скоєння неповнолітніми корисливих злочинів цілком закономірно є однією із найбільш головних, складних, суперечливих та найменш досліджених в юридичній психології. Незважаючи на те, що ріст підліткової злочинності за останні роки дещо знизився, статистичні дані вказують на високий рівень криміналізації у дитячому середовищі. Зокрема, у порівнянні з 1993 роком, тобто за 19 років, кількість засуджених неповнолітніх збільшилась на третину (37,8 %). Серед найбільш поширених злочинів, які вчиняються неповнолітніми в останні роки є корисливі злочини, а саме, крадіжки та грабежі.

Корислива злочинність – це сукупність кримінально караних діянь осіб, обумовлених усвідомленим прагненням останніх до отримання безоплатної протиправної майнової вигоди (користі). Корисливі злочини (злочини проти власності: крадіжка, грабїж, розбій, вимагання та ін.). Під користю розуміється вигода, матеріальна користь. У кримінальному праві категорія користі використовується як усвідомлене прагнення до отримання безоплатної протиправної майнової вигоди (корислива зацікавленість, корислива мета).

Враховуючи багатоаспектність даного дослідження постає нагальна потреба у вивченні психологічних детермінант, які зумовлюють скоєння корисливих злочинів неповнолітніми та пошуку і впровадження нових підходів до формування життєво-важливих якостей підлітків, необхідних для запобігання та профілактики суспільно-небезпечних діянь, головними чинниками яких повинні стати особливості розвитку особистості, формування її здібностей, мотиваційно-ціннісної сфери тощо.

На сьогодні вже створена певна теоретико-методологічна база для розв'язання відповідних завдань. Зокрема, вивчаються науково-психологічні основи формування особистості (М.І. Дідора, З.С. Карпенко, А.Б. Коваленко, В.В. Клименко, В.П. Москалець, С.Д. Максименко, І.Д. Пасічник, І.М. Романишин, М.В.Савчин, М.К. Тушкіна, Т.М. Титаренко, М.М. Фіцула, Н.В. Чепелева, Ю.М. Швалб), вікові психологічні особливості неповнолітніх (М.М. Бабаєв, М.І. Буянов, Т.С. Гурлева, В.І.Ілійчук, О.М. Коропецька, В.А. Худик), вплив сімейних конфліктів на формування відхилень у поведінці підлітків (Л.С. Алексєєва, Н.М. Апетик, І.А. Белінська, А.К. Дмитренко, П.Є. Мармазинська, Г.М. Міньковський, В.М. Радчук, А.Д. Шестаков), соціально-психологічні аспекти морального становлення неповнолітніх (Н.В.Абдюкова, В.В.Баранов, С.О. Белічева, О.Б. Бовть, П.В. Вівчар, І.М. Гоян, І.І. Карпець, Л.Е. Орбан-Лембрик, А.М.Яковлев) психологічні аспекти профілактики асоціальної поведінки підлітків (Л.В.Дзюбко, І.В. Козубовська, Н.Ю. Максимова, С.В. Толстоухова, Л.Н. Прокопенко, Г.М.Федоришин, С.Г. Шебанова).

Обґрунтована пріоритетність структури якостей неповнолітніх перед впливом зовнішніх чинників та низьку ефективність традиційних форм і методів до даної категорії злочинців та обґрунтована необхідність впровадження кардинально нових підходів на шляху до зниження корисливих злочинів, скоєних неповнолітніми (О.М. Литвак, В.І. Шакун, Н.П. Осипова, О.В. Ставицька О.В., А.П. Тузова, Г.М. Миньковський, А.Я. Процик, І.П. Васильківська, Б.М. Головкіна).

Незважаючи на значну кількість психологічних досліджень, зазначена проблема не дістала достатнього науково-методичного вирішення. Зокрема, потребують подальшого уточнення теоретико-методологічні засади впровадження гуманістичного, зокрема особистісно орієнтованого підходу до особистості неповнолітніх правопорушників. Таким чином, соціальна значущість якісного впливу та зниження росту вчинення неповнолітніми корисливих злочинів полягає у необхідності визначення психологічних детермінант реалізації орієнтованого підходу до їх впровадження.

Недостатнє вивчення означеної проблематики потребує детального розбору та визначення психологічних детермінант скоєння неповнолітніми корисливих злочинів, що можливо лише за умов визначення шляхів їх запобігання та профілактики, здійсненні теоретичного аналізу науково-методичних праць вітчизняних та зарубіжних авторів, нормативно-правової документації щодо проблематики скоєння злочинів неповнолітніми, з'ясуванні психологічних передумов виникнення та формування психологічних детермінант корисливих злочинів неповнолітніх правопорушників, проведенні експериментальних досліджень зовнішніх і внутрішніх детермінацій корисливих злочинів неповнолітніх правопорушників (з метою виявити їх конкретні форми, специфіку та типи), дослідженні специфіки взаємодії індивідуальних і соціальних детермінант та особливостей корисливих злочинів, скоєних неповнолітніми, визначенні та обґрунтуванні шляхів запобігання та профілактики скоєння неповнолітніми корисливих злочинів.

Таким чином, розкриття психологічної детермінації й виокремлення психологічних складових скоєння неповнолітніми корисливих злочинів, визначення психологічного змісту та структури злочинної поведінки неповнолітніх, доведення взаємозв'язку між індивідуально-психологічними особливостями неповнолітніх і механізмами зовнішньої регуляції; виокремлення типів злочинної поведінки неповнолітніх і дослідження своєрідності їх вияву; розроблення прогностичної моделі подолання зазначеного феномена у неповнолітніх, важливими елементами якої є психологічна корекція та психологічна профілактика злочинної поведінки підлітків і обумовлює актуальність даної наукової роботи.

Список використаної літератури:

1. Литвак О.М. Злочинність, її причини та профілактика. – К.: Україна, 1997. – 167 с.
2. Шакун В.І. Злочинність неповнолітніх – нові виклики для України// Питання боротьби зі злочинністю: Збірник наукових праць.– Харків: «Право».-2004.– №8. - С.8-14.
3. Осипова Н.П. Підлітково-молодіжні співтовариства делінквентної спрямованості в механізмі криміногенної соціалізації неповнолітніх// Питання бо-

ротьби зі злочинністю: Збірник наукових праць.-Харків: «Право».- 2004. - № 8.- С. 93-95.

4. Ставицька О.В. Анормний стан особистості як фактор злочинної поведінки підлітка//Питання боротьби зі злочинністю: Збірник наукових праць.-Харків: «Право».- 2004.- № 8.– С.82-84 .

5. Тузов А.П. Мотивация противоправного поведения несовершеннолетних- К.: Головное издательство издательского объединения «Вища школа», 1982.- 182 с.

6. Миньковський Г.М., Тузов А.П. Профілактика правонарушень среди несовершеннолетних.– К.: Политиздат Украины, 1987.– 215 с.

7. Процик А.Я. Кримінологічний аналіз особистісних особливостей неповнолітніх агресивних злочинців та основних класифікацій їх типів// Наше право-2004-№ 2-С.88-92.

8. Васильківська І.П. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти // Право України.– 2004.- № 1. - С. 95-98.

9. Шаун В.І. Суспільство і злочинність.– К.: Атіка, 2003.– 784 с.

10. Головкін Б.М. Крадіжка як найтипівіший злочин неповнолітніх // Часопис Київського університету прав.- 2004.- № 1.- С.82-88.

Омельченко Н.О.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

У статті підкреслюється, що оптимізація системи управління та розвиток управлінської компетентності менеджера слугують важливими факторами забезпечення стабільного розвитку та безпеки організації.

У сучасному суспільстві, в умовах невизначеності ринкової ситуації та зростаючої конкуренції, стрімко підвищується складність та непередбаченість управлінських та соціально-психологічних проблем. Сучасний соціально-економічний простір характеризується зростанням невизначеності і некерованості середовища, наростанням кризових явищ, виникненням несподіваних викликів та появою нових загроз, небезпек і ризиків. Водночас ринкове середовище та функціонування організацій характеризуються зростанням значимістю людського фактора та ролі кваліфікованих управлінців, талановитих менеджерів і фахівців. Сьогодні саме людина стає як провідним суб'єктом забезпечення безпеки організацій, так й головним джерелом її небезпек і загроз. В умовах складності і непередбачуваності зовнішнього і внутрішнього середовища організацій однією з головних небезпек для компаній та організацій є відсутність в них кваліфікованого управління, добре організованої системи менеджменту, яка б відповідала сучасним умовам, а також недостатній рівень управлінської компетентності провідних менеджерів, їхнє невіміння продуктивно вирішувати різноманітні конфлікти, а також приймати самостійні рішення в умовах невизначеності.

Зміна та якісне ускладнення управлінських процесів веде до необхідності підготовки та формування менеджерів нового типу, які би володіли не тільки професійною компетентністю, розвинутими управлінськими навичками та вміннями, але й здатністю творчо та продуктивно розв'язувати нові та неочікувані управлінські проблеми та конфлікти. Саме управлінські кадри забезпечують будь-якій корпоративній структурі стабільне функціонування та динамічний розвиток, який дозволяє успішно адаптуватись до зовнішніх умов, визначати нові цілі й шляхи їх досягнення.

Сучасна система безпеки організації характеризується комплексністю та системністю і включає в себе правові, психологічні, економічні, управлінські та технічні підструктури і фактори. Особливо необхідно відзначити зростання гуманітарних та психологічних чинників забезпечення безпеки організацій, збільшення ролі соціальних і управлінських факторів, пов'язаних з оптимізацією системи управління та активізацією людських ресурсів. В даному розумінні безпека розуміється як сукупність заходів щодо збереження цілісності, самостійності і стійкості існуючої системи, як оптимізація системи управління, що забезпечує успішне функціонування організації [4, 5, 6].

Найбільш адекватною відповіддю на сучасні виклики і зростання складності і непередбачуваності ринкового середовища є вдосконалення системи менеджменту, оптимізація основних функцій управління організаціями, формування організаційної культури та розвиток управлінських здібностей менеджерів [2].

У зв'язку з цим сучасні менеджери повинні володіти не тільки стійкими знаннями, вміннями і навичками, але й сформованою управлінською компетентністю, яка дозволить успішно адаптуватися до мінливого соціально-економічного середовища, успішно вирішувати управлінські проблеми та приймати самостійні управлінські рішення в умовах невизначеності. Управлінська компетентність, являє собою цілісне, інтегративне і багатокomпонентне утворення, яке інтегрує глибинні універсальні якості особистості, її здібності, вміння, знання та досвід [1, 3].

Водночас управлінська компетентність розуміється як цілісна особистісна структура яка містить систему глибинних особистісних якостей та вмінь, стійку здатність та готовність до управлінської діяльності, що визначає успішну поведінку менеджера в безлічі різноманітних виробничих ситуацій. Вона включає в себе: а) базові, універсальні компетенції, які ґрунтуються на особистісних, ціннісних, інтелектуальних, комунікативних, емоційних і вольових якостях людини, б) професійно-функціональні компетенції, що пов'язані із знаннями і вміннями в галузі управлінської діяльності, в) спеціальні компетенції – уміння і навички, які пов'язані з конкретною сферою виробництва і бізнесу, з областю спеціалізації підприємства і з особливостями професійної діяльності.

Особливо важливими особистісними якостями менеджера, які суттєво впливають на забезпечення стабільного функціонування та розвитку організації, а значить й її безпеки, є: вміння самостійно приймати рішення в екстремальних ситуаціях та в стані невизначеності, вміння продуктивно вирішувати структурні, організаційні та міжособистісні конфлікти, здатність до адаптації, гнучкість, вміння та бажання навчатися, вміння формувати команду та здатність до співпраці, а також аналітичні, комунікативні та організаційні властивості особистості, що виражаються у здатності успішно реалізовувати основні функції управління: планування, організацію, мотивацію, координацію та контроль.

Сучасний менеджер повинен синтезувати та розвивати всі види найбільш важливих управлінських компетенцій, формуючи в собі такі інтегральні якості професіонала як творчий підхід до справи, здатність до продуктивного вирішення практичних проблем, лідерські якості, які й слугують запорукою забезпечення стабільного безпечного функціонування та розвитку організації.

Список використаної літератури:

1. Байденко В.И., Оскарссон Б. Базовые навыки (ключевые компетенции) как интегрирующий фактор образовательного процесса // Профессиональное образование и формирование личности специалиста. – М., 2002. С. 22-46.
2. Друкер, П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке/ П.Ф. Друкер; Пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. – 272 с.
3. Лукашенко, М. А. Профессиональные компетенции руководителя как фактор конкурентоспособности компании / М. А. Лукашенко // Современная конкуренция. – 2009. – N 6 (18). – С. 96-105

4. Минаев, Г.А. Безопасность организации/ Г.А. Минаев. – М.: Университетская книга; Логос, 2008. – 368 с.
5. Рыбалкин, Н.Н. Философия безопасности: учебное пособие/ Н.Н. Рыбалкин. – М.: МПСИ, 2006. – 296 с.
6. Чмыхало, А.Ю. Социальная безопасность: учебное пособие/ А.Ю.Чмыхало. –Томск: Изд-во ТПУ, 2007. – 168 с.

Севастьянова Ж.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА УСПІХУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Автором здійснено дослідження з визначення мотиваційної спрямованості викладача; проаналізовано результати анкетування з визначення мотиваційної спрямованості на успіх та уникання невдачі.

Професія викладача передбачає освоєння конкретних мотивів, цілей, дій і операцій педагогічної діяльності. Професійна придатність до педагогічної діяльності визначається не лише рівнем розвитку здібностей, але і рядом інших особливостей і, передусім, характером мотиваційної сфери. Тобто, змістом мотивів, їх спрямованістю і мірою активності педагога.

Під професійною мотивацією розуміють процес вибору і обґрунтування способу участі в професійній діяльності. Структурними компонентами мотивації професійної діяльності є потреби та мотиви, що спонукають до діяльності, а також цілі, на досягнення яких спрямована діяльність [1].

Багатовекторність та складність проблеми мотивації обумовлена множинністю підходів до розуміння мотивації, як чинника активності, та одночасно – як системи спонукань будь-якої діяльності фахівця. У сучасній психологічній науці існує два *підходи* до вивчення мотивації поведінки і діяльності людей: змістовно-ієрархічний та процесуально-динамічний [2].

В межах змістовно-ієрархічного підходу мотивація розглядається як сукупність факторів або мотивів. Підхід дозволяє відповісти на запитання, що саме, які змістовні чинники мотивують особистість, або що спонукає людину до дій.

Процесуально – динамічний підхід розглядає мотивацію як внутрішнє спонукання особистості до того чи іншого виду діяльності, яка пов'язана із задоволенням певної потреби. Тут дається відповідь на питання, як саме відбувається спонукання людини, як саме відбувається стимулювання, спрямування та закінчення дії.

Вивчаючи психологічні особливості професійної мотивації викладачів вищих навчальних закладів, ми звернулися до тріади Д.Макклелланда. Центральним питанням в його дослідженнях є питання мотивації влади, аффіліації та досягнень. На нашу думку, ці важливі питання відіграють особливу роль і у професійній діяльності викладача, об'єктом праці якого є людина. В літературі ця теорія розглядається, як змістовно-ієрархічний підхід до вивчення мотивації. Але, слід зауважити, що до концепції мотивації досягнень існує досить критичне ставлення через розмитість предметної області. Зокрема, Л. фон Розенштіль ставить під сумнів віднесення теорії мотивації досягнень до змістовно-ієрархічного підходу. Автор зазначає, що «... в основі досліджень мотивації досягнень стоїть питання про

«рівень домагань» або його зміну, а не про те, до чого він відноситься» [3, с.75]. Рівень домагань людини, як відображення її вимог до особистої здатності до роботи, – це функція попереднього досвіду, пов'язаного з переживанням успіху або невдач у роботі. В результаті цього досвіду з'являються дві поведінкові реакції – «сподівання на успіх» та «страх перед невдачею». Отже, мотиваційна спрямованість людини залежить від поведінкової реакції, яка переважає. Таким чином, можна охарактеризувати особистість, як «мотивовану на успіх», або – як «мотивовану на уникнення невдачі» .

Для діагностування мотиваційної спрямованості викладачів вищих навчальних закладів нами було проведено опитування за допомогою методики А.А.Реана «Мотивація успіху та страх перед невдачею». Цільова група(50 осіб) – це професійно активні викладачі з різних регіонів України, що підвищують свою кваліфікацію, регулярно відвідуючи професійні заходи та тренінги. Передбачалось, що максимальна кількість опитуваних матиме мотиваційну спрямованість на успіх, а саме, – позитивну мотивацію, при якій викладач прагне задовольнити потребу в досягненні і розраховує на конструктивний результат.

Отримані дані показали, що у 80% респондентів основою активності є сподівання на успіх та потреба в досягненні. Це свідчить про те, що 4/5 опитаних викладачів проявляють підвищену зацікавленість у роботі та наполегливість у досягненні цілей. Їх відрізняє впевненість в собі та ініціативність. Викладачі, мотивовані на успіх, отримують задоволення від своєї професійної діяльності. Ця психологічна особливість впливає на те, що люди залишаються вмотивованими, а саме, прагнуть нових досягнень.

Згідно з результатами опитування, у 18% викладачів виявлено певну тенденцію на мотивацію успіху, і лише 2% респондентів можна охарактеризувати, як «мотивованих на уникнення невдачі».

Слушно зауважити, що діапазон отриманих позитивних результатів неоднорідний. Показники коливаються в межах 14 – 20 балів, де 17– 20 балів – це самий високий результат. Він складає 36% від загального числа, тоді як показники в межах 14-16 балів мають 44% від загального числа респондентів. Вік, досвід роботи та географічне положення опитаних викладачів не вплинули на отримані результати. Таким чином, можна зробити припущення, що сила мотивації досягнення залежить від інших психологічних особливостей педагога або інших факторів.

Підсумовуючи дослідження, слід зазначити, що в процесі професійної діяльності відбувається зміна мотиваційної сфери, яка виражається в появі нових і інволюції ряду старих мотивів, в зміні абсолютної і відносної значущості окремих мотивів, в зміні структури мотивів [4]. Таким чином існує необхідність якомога глибше дослідити психологічні особливості викладача вищого навчального закладу, що впливають на формування його мотиваційної спрямованості впродовж професійної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Организационная психология / под. ред. Г. В. Суходольского. – Харьков: Изд-во Гуманитарный Центр, 2004. – 256 с.

2. *Сыч В.М.* Психологические проблемы развития мотивации профессионального совершенствования специалистов (инспекторов) отделов образования // Материалы международной научно – практической конференции, 19-20 апр.2002 г.: В 2 ч. Мн., БГПУ. Ч.1. – С.161-162

3. *Дитер Геберт, Лутц фон Розенитиль* Организационная психология. Человек и организация. / Пер. с нем. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр / О.А. Шипилова. 2006, –624 с.

4. *Шадриков В.Д.* Психология деятельности и способности человека: Учебное пособие, – 2-е изд, перераб. и доп. – М.; Издательская корпорация «Логос», 1996, – 320 с.

Секція 3

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРОЕКТНООРІЄНТОВАНОГО БІЗНЕСУ

Романів Т.В.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ЗА ДОПОМОГОЮ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРОЄКТУ

У статті наведено характеристику теорій цінностей та потреб. Розглянуто основні рівні формування та розвитку працівників. Представлено особливості формування та розвитку організації в залежності від рівня розвитку потреб працівників.

Для аналізу різних поглядів про яку саме безпеку йде мова в проєктах, розглянемо декілька теорій, які це пояснюють. Теорія мотивації з погляду потреб – всім відома ієрархія потреб А. Маслоу [1], індивідуальна збалансована система показників Х'юберта К. Рамперсада [2] і теорія Спіральної Динаміки К. Грейвза [3].

Абрахам Маслоу визнавав, що люди мають безліч різних потреб, але також вважав, що ці потреби можна розділити на п'ять основних категорій, а саме: фізіологічні, безпеки і впевненості, соціальні, тобто потреби відчувати себе членом якої-небудь спільноти, потреби поваги, потреби самореалізації, самовираження. Тобто, автор виділяє, що після забезпечення фізіологічних потреб, особистість одразу задумується над потребою безпеки і впевненості. Оскільки, проєкти реалізують усі зацікавлені сторони, щодо нього то, до тих пір, поки всі вони не відчуватимуть безпеки (фізичного і психологічного плану), важко буде говорити про успіх реалізованого проєкту.

Індивідуальна збалансована система показників Х'юберта К. Рамперсада показує, як будь-який керівник компанії, розуміє що успіх його організації залежить від того наскільки успішні його співробітники. Одним із головних факторів успіху – це можливість самореалізації на робочому місці. В постійній битві за виживання та забезпеченні особистої безпеки – це одна з нелегких задач. Перемагає той, хто чітко знає свої цілі, має чіткий план дій та розвитку. Тому дана система з однієї сторони пропонує інструмент саморозвитку, оскільки за допомогою нього людина формує своє особисте спрямування, свою місію, бачення та ключові ролі, а з іншої сторони – це засіб до інтеграції особистості в діяльність компанії. Знаючи цілі організації та оцінивши свої можливості, співробітник обирає ключові фактори успіху, на основі яких він ставить перед собою конкретні цілі. А ми знаємо, що головна задача проєктів це вирішувати конкретні проблеми, що виникають на підприємстві, при цьому чітко задаючи параметри цілей та результатів, які підприємство бажає досягнути в заданий проміжок часу.

Рисунок 1 показує, що людина яка відчуває себе у безпеці, може спокійно задумуватись над різними процесами свого життя, планувати свій розвиток та працювати над самовдосконаленням, адже всі компанії світу прагнуть бачити у своїх командах професіоналів, а це люди, що кожного дня працюють над аналізом особистої поведінки та особистих устремлінь. Тому так важливо для кожного праців-

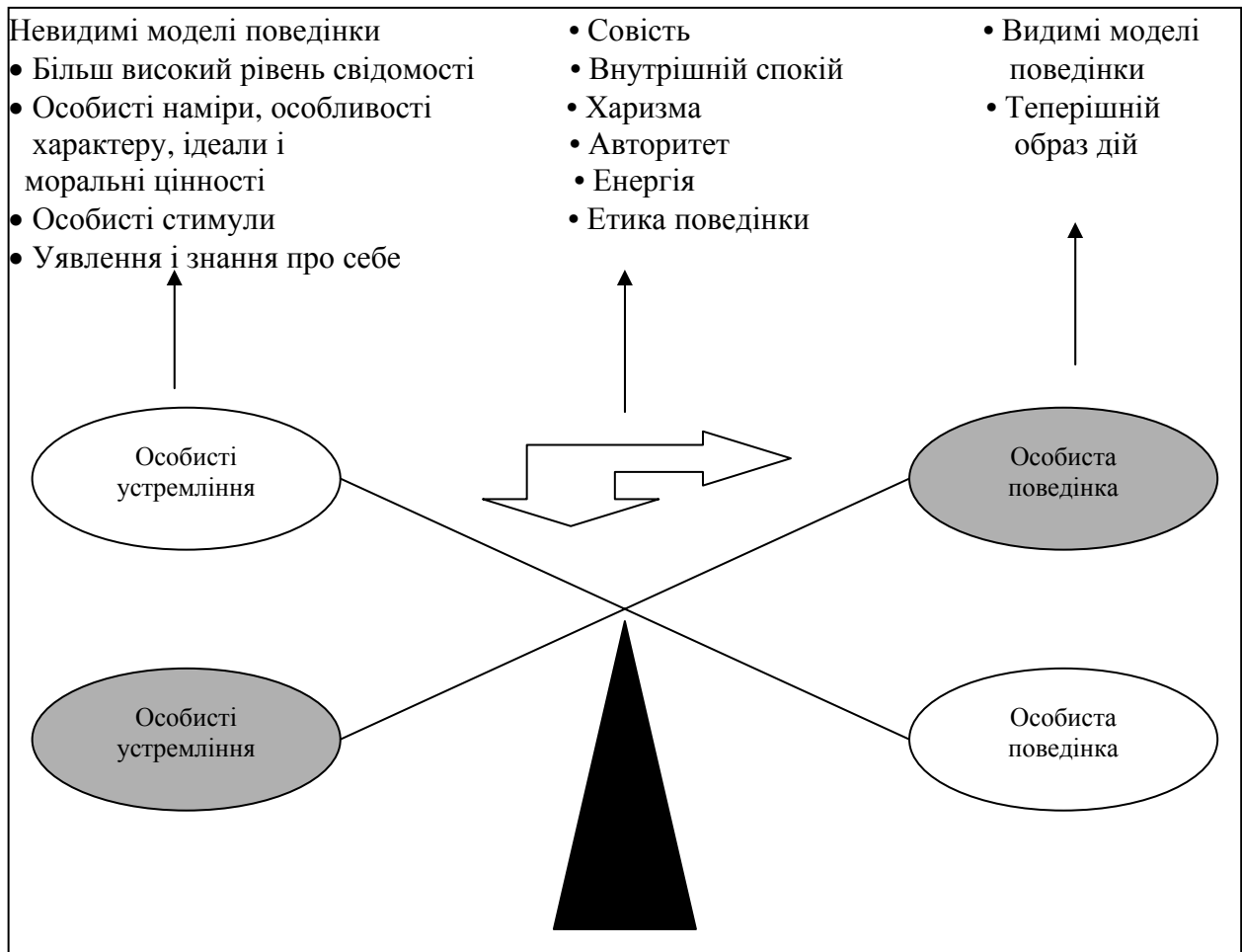

Рис. 1 Ув'язка своєї поведінки зі своїми особистими устремліннями

ника, віднайти той баланс, який існує між тими більш високими рівнями розвитку свідомості і теперішнім образом дій.

Рівні розвитку свідомості особистості, працівника, організацій і країн в цілому пояснює теорія Спиральної Динаміки К. Грейвза. Теорія допомагає ідентифікувати принципи людських процесів, таких як зміна, організація, розвиток свідомості, вибір, створення стратегії і спілкування.

На сьогоднішній день досліджено 7 рівнів Спиральної Динаміки. Перший рівень «Бежевий» – показує забезпечення:

- 1) виживання на самому базовому рівні;
- 2) задоволення фізіологічних потреб;
- 3) створення груп для захисту і підтримки;
- 4) існування у вигляді біологічної одиниці;
- 5) життя в даний момент.

Розглянуті всі вище зазначені теорії дають право стверджувати, що поки особистість (робітник, зацікавлена сторона проекту) не зможе чітко стверджувати, що всі його фізіологічні потреби та потреби в безпеці не задоволені настільки, що він про них і не згадує кожного дня, а цілковито може себе присвятити розвитку та досягненню цілей більш вищого рівня, лише тоді можна буде стверджувати про гармонійний розвиток робітників та досягнення цілей проектів.

Список використаної літератури:

1. Томпсон, А.А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации: учебник для вузов / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд; пер. с 9-го англ. Изд. – М.: ИНФРА-М, 2000. – XX, 412 с.
2. Рамперсад Хьюберт К. Индивидуальная сбалансированная система показателей. / Пер. С.англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 176 с.
3. Бек, Д. Спиральная динамика управляя ценностями, лидерством и изменениями / Д. Бек, К.Кован; пер. с англ. – Санкт – Петербург, 2010. – 415 с.

Секція 4

ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Тарасова І.В.

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З ОБМЕЖЕННЯМ ПРАВА НА ПЕРЕСУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Історія нормативного закріплення запобіжних заходів, які обмежують право особи, яка підозрюється або обвинувачується у здійсненні злочину, на свободу пересування в кримінальному процесі України.

Не зважаючи на те, що ст. 33 Конституції України гарантує кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України. Підписка про невиїзд як запобіжний захід, передбачений ст. 151 Кримінально-процесуального кодексу України від 1960 р, обмежує дане конституційне право особи. Водночас положення цієї статті містять лише загальні норми, що регулюють порядок її застосування. В новому КПК України від 2012 р. у ст. 173 у переліку запобіжних заходів не передбачена підписка про невиїзд, а унормовано домашній арешт та особисте зобов'язання, які також містять обмеження права особи на пересування.

Складність у застосуванні запобіжних заходів обумовлена їх превентивним характером, тем не менш наші дослідження показали, що соціальна характеристика особи в значній мірі характеризується тими злочинами, які вона вчинила, її способом життя, поведінкою. Запобіжні заходи, які не пов'язані з обмеженням волі але обмежують право особи на пересування є досі ефективними при провадженні розслідування по кримінальній справі, навіть в разі, якщо особа підозрюється чи обвинувачується у здійсненні тяжкого злочину.

На сьогодні аналітичні матеріали ГУ МВС України (2009-2011 рр.) щодо застосування підписки про невиїзд показали, що у 2009р. запобіжні заходи застосовувалися органами дізнання та слідства МВС до 173772 осіб, з них до 135052 осіб (77%) – підписка про невиїзд. У 2011 році запобіжні заходи вживалися у 178207 випадках, з них підписка про невиїзд – до 140587 осіб (74%). В тому числі в Києві в 2009 р. запобіжні заходи застосовувалися органами дізнання та слідства до 5765 осіб (65%) в Севастополі в 2009 р. запобіжні заходи застосовувалися органами дізнання та слідства до 978 осіб (67%).

Аналіз статистичних даних також показав, що змінювалась підписка про невиїзд в середньому у 33% від кількості застосування, в тому числі на взяття під варту у 20%, на інший запобіжний захід, який не пов'язаний з позбавленням волі, близько у 4% від кількості застосування підписки про невиїзд, скасовувалася – у 7%. Серед випадків зміни підписки про невиїзд на взяття під ватру на першому місці (більш ніж у 60%) зміна в наслідок постановлення судом обвинувального вироку та призначення покарання у вигляді позбавлення волі. За наявними даними підписку про невиїзд порушували наступні категорії осіб: раніше судимі (10.3%),

не судимі (13%); чоловіки (15%), жінки (4.1%); неповнолітні (2%), в наслідок чого вона змінювалася у 25%.

Таки статистичні дані свідчать про дієвість даного запобіжного заходу, однак відсутність належного унормування підписки про невиїзд, беззаперечно, впливає на законність та обґрунтованість обмеження права особи на свободу вибору місця проживання та пересування, а також на забезпечення ефективної діяльності правоохоронних органів.

У Статутах кримінального судочинства від 1864 р. був закріплений запобіжний захід - підписка про явку до слідства та невідлучку з місця проживання. Даний запобіжний захід об'єднував два види примусу: зобов'язання про явку до слідства та зобов'язання про невідлучку з місця проживання. Вперше підписка про невиїзд була закріплена в законодавстві Української РСР у Кримінально-процесуальному кодексі в 1922 р. потім у кодексах 1927, 1960, а обов'язок з'являтися за викликом до слідчого та суду не вважався запобіжним заходом.

Новий Кримінально-процесуальний кодекс України прийнятий у 2012 р. також містить обмеження права особи на свободу пересування. У ст. 176 у переліку запобіжних заходів унормовано домашній арешт та особисте зобов'язання, яке згідно з ст. 179 полягає у покладенні на підозрюваного, обвинуваченого зобов'язання виконувати покладені на нього слідчим суддею, судом обов'язки, передбачені ст. 191 Кодексу, де у п.2 ч.5 зазначається обов'язок не відлучатися з населеного пункту де особа зареєстрована проживає чи перебуває без дозволу слідчого прокурора чи суду. Із змісту ст. 179, 181, 194 Нового КПК випливає, що особисте зобов'язання є більш широким за переліком обов'язків які покладені на особу ніж підписка про невиїзд. Воно обмежує свободу пересування населеним пунктом, що є тим самим запобіжним заходом, що і підписка про невиїзд. Крім цього п.9 ст. 194 Нового КПК обмежує свободу пересування особи шляхом відібрання документів, які надають можливість залишити Україну. Домашній арешт обмежує свободу пересування певним житлом, яке не можна залишати або постійно, або протягом певного часу визначеного судом.

Таким чином, розвиток кримінально-процесуального законодавства України привів до розширення переліку запобіжних заходів, які обмежують свободу пересування особи, що підозрюється або обвинувачується у здійсненні злочину, але є менш суворими ніж взяття під варту.

Аракелян Р.Ф.

магістрант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ ПОВ'ЯЗАНИХ З НАБУТТЯМ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ В УКРАЇНІ

Регулювання проблемних питань в адміністративному судочинстві за участю іноземців та біженців потребує негайного вирішення, з огляду на розвиток та демократизацію українського суспільства. Для подолання цих проблем, необхідно удосконалити законодавчу базу регулювання адміністративних справ за участю іноземців та біженців.

На сьогодні існує практика безпідставної відмови у визнанні іноземця або апатрида біженцем або особою, яка потребує надання притулку, а також, практика пов'язана із скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, що потребує надання притулку. Дана ситуація зумовлена нівелюванням положень міжнародно-правових стандартів в даній сфері регулювання в актах адміністративного законодавства та наявності значної кількості прогалин в нормах чинного національного законодавства, які спрямовані на недопущення іноземців та апатридів до системи надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту в Україні, в результаті чого вони змушені шукати захисту в іншій країні.

Дане питання є предметом уваги багатьох відомих вчених. Нині зазначені у статті проблеми знайшли своє часткове втілення у роботах В.Б. Авер'янова, М.В. Вітрука, Л.Д. Воєводіна, В.К. Гіжевського, Л.М. Галенської, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, О.Є. Єжової, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, В.І. Кисіля, Л.В. Ковалюка, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.О. Котюка, С.Ю. Кашкіна, П.А.Калініченка, С.О. Мосьондза, С.С. Саїва та інших дослідників.

Незважаючи на проаналізовані здобутки у досліджуваній проблематиці та науковій літературі, зокрема, у вітчизняних правників бракує як системних досліджень так і конкретних пропозицій щодо покращення адміністративного провадження за участю іноземців та біженців в Україні.

Метою даної статті є дослідження та висвітлення сучасних законодавчих новел в сфері адміністративного провадження пов'язаного з набуттям статусу біженця в Україні та надання конкретних законодавчих пропозицій щодо покращення адміністративного провадження в даній категорії справ.

Розгляд окремими адміністративними судами справ пов'язаних з оскарженням рішень органів міграційної служби, Державної міграційної служби України є різновидом юрисдикційного адміністративно-позовного провадження. Даний вид юрисдикційного провадження полягає у розгляді і розв'язанні юридичних справ, зумовлених позитивними обставинами. Щодо адміністративної юрисдикції такі спори виникають між сторонами суспільних відносин, що регулюються адміністративно-правовими нормами та набувають характеру адміністративно-право-

вих спорів. Даний вид провадження вимагає належного процесуально-правового регулювання.

Справи пов'язані з оскарженням рішень пов'язаних з визнанням біженцем або особою, що потребує додаткового захисту мають предметну, територіальну та інстанційну підсудність.

Цікавість викликає наявність прогалин у положеннях законодавчих актів, що у свою чергу призводить до нівелювання та порушення прав заявників, які оскаржують рішення органів міграційної служби в адміністративних судах. Так, Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2011 року № 649 затверджені «Правила розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту» (далі – Правила). Відповідно до цих правил орган міграційної служби вправі ухвалити рішення про відмову у прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту керуючись виключно підставами для такої відмови, які передбачені у Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [1]. У разі ухвалення такого рішення, уповноважена посадова особа органу міграційної служби видає заявнику письмове повідомлення про відмову в прийнятті заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, при цьому посадова особа органу міграційної служби зобов'язана під підпис ознайомити заявника з порядком оскарження прийнятого рішення та внести відповідні відомості до журналу реєстрації осіб. У разі використання заявником права на оскарження прийнятого рішення, орган міграційної служби відповідно до пункту 2.5 Правила зобов'язаний видати заявникові під підпис довідку про звернення за захистом в Україні [2]. Підставою для надання такої довідки є відповідне доручення Державної міграційної служби України, у випадку оскарження рішення в суді відмітка (штамп) суду про прийняття позовної заяви, оригінал чи належним чином завірена копія ухвали суду про відкриття провадження у справі. При цьому, дана довідка видається строком на два місяці з подальшим щомісячним продовженням її дії протягом усього часу розгляду скарги. Прогалиною у регулюванні порядку надання довідки про звернення за захистом в Україні є відсутність положення про строк подання доручення Державною міграційною службою, строк протягом якого суд зобов'язаний здійснити відмітку (штамп) про прийняття позовної заяви або прийняти ухвалу про відкриття провадження у справі. Практика свідчить, що, строки розгляду багатьох справ в адміністративних судах у ряді випадків становить понад два роки. Верховним Судом України було встановлено порушення окружними адміністративними судами та Вищим адміністративним судом України прав осіб, які беруть участь у справах з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, зокрема, у багатьох обліково-статистичних картках вказувалася не дата надходження скарги до зазначених судів, а дата передачі її судді, що призводило до суттєвого зниження строків розгляду справ [3, с. 492-494].

З огляду на вищезазначене, необхідним вбачається виключення положення ч. 5 статті 8 та заміна його положенням такого змісту: «Термін дії довідки про звернення за захистом в Україні є дійсним та не підлягає продовженню строку

його дії до прийняття рішення Державною міграційною службою України про визнання або відмову у визнанні особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту». Дане положення усуває необхідність детальної регламентації порядку продовження терміну дії довідки про звернення за захистом в Україні, що в свою чергу може призвести до затягування провадження у справі. Таке затягування може бути викликане необхідністю встановлення строків для прийняття доручення від Державної міграційної служби України та можливого пропущення встановлених строків. На думку автора цієї статті необхідність продовження терміну дії довідки про звернення за захистом в Україні є перешкодою для ефективної реалізації прав потенційних біженців та осіб, які потребують додаткового захисту у зв'язку з необхідністю проведення цієї процедури.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що на сьогодні, існує ціла низка прогалин у регулюванні порядку надання довідки про звернення за захистом в Україні, зокрема, відсутність положення про строк подання доручення Державною міграційною службою, строк протягом якого суд зобов'язаний здійснити відмітку (штамп) про прийняття позовної заяви або прийняти ухвалу про відкриття провадження у справі. Надані автором цієї статті пропозиції сприятимуть ефективній реалізації прав іноземців та біженців в Україні.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні» від 8 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 3671-VI. – Ст. 142. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил розгляду заяв та оформлення документів, необхідних для вирішення питання про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрату та позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту» від 07.09.2011 р. № 649 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 жовтня 2011 р. за № 1146/19884) // Офіційний вісник України. – 2011. – №8 . – С. 276. – Ст. 358.

3. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник у двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: Авер'янов В.Б.(голова) та ін. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.

Вітко О.Ю.
аспірант, викладач
ВНЗ «Національна академія управління»

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ: ОДИН ІЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

У даній роботі розглянуто один із аспектів кримінально-правового забезпечення безпеки бізнесу – об'єкт злочину і визначено поняття суспільних відносин як об'єкта злочину.

Запорукою нормальної підприємницької діяльності бізнес-структур в Україні та у всьому світі є надійна захищеність суспільних відносин, що існують між суб'єктами підприємницької діяльності, адже коли злочином не будуть порушені нормальні умови здійснення такої діяльності, що забезпечуються нормальними суспільними відносинами, коли в наслідок злочинного посягання не буде порушено нормальний порядок реалізації відповідної підприємницької діяльності, і даним, впорядкованим суспільним відносинам не буде завдано злочином істотної шкоди, сфера бізнесу та підприємницької діяльності буде повноцінно задовольняти економічні потреби як окремих осіб, так і суспільства в цілому. Тому, вирішення питання суті суспільних відносин як об'єкта злочину має в даному випадку досить суттєве значення в рамках з'ясування кримінально-правових аспектів забезпечення правової безпеки бізнесу.

З іншої сторони, в науці кримінального права останнім часом активізувалися дискусії щодо розуміння суті суспільних відносин як об'єкта злочину, адже без чіткого з'ясування, що слід розуміти під поняттям суспільні відносини неможливо в повній мірі вирішити проблему об'єкта злочину в цілому, та, зокрема, проблему визнання об'єктом злочину саме суспільних відносин.

Щодо поняття суспільних відносин, в науці кримінального права існує досить таки багато точок зору, проте базовими та фундаментальними розробками з приводу цих питань є вчення сформовані криміналістами – Б.С. Нікіфоровим, М.Й. Коржанським, В.К. Глистиним та В.Я. Тацієм, Є.А. Фроловим, а також радянським соціологом А.В. Дроздовим.

Так, Б.С. Нікіфоров відмічав, що суспільні відносини – це або визначене положення людей відносно один одного, або суспільна діяльність цих людей, відповідна їх положенню в суспільстві, або і те, і інше одночасно [1, 64-65]. Радянський соціолог А.В. Дроздов вів мову про те, що відносини – це зв'язок, а суспільні відносини є однією із форм всезагального зв'язку і взаємодії, вони притаманні лише людині, і соціальне життя є формою їх виразу [2, 23]. У свою чергу, видатний український вчений криміналіст В.Я. Тацій визначає, що суспільні відносини – це певні зв'язки між суб'єктами відносин, які утворюються в процесі їх матеріальної і духовної діяльності [3, 14]. Особливої уваги дослідженню суспільних відносин як об'єкта злочинів також було приділено М.Й. Коржанським, який відмічає, що

суспільні відносини як об'єкт правової охорони і предмет правового регулювання можна визначити як такі, що виникають і встановлюються на користь груп, класів, суспільства, урегульовуються суспільними нормами і примусовою силою суспільства, суспільні інститути поведінки [4, 34]. На наш погляд В.К. Глистин абсолютно обґрунтовано доходить висновку про те, що методологічно правильним є аналіз безпосереднього об'єкта через розкриття суб'єктів, змісту та предмета відносин [5, 14]. Виходячи з чого, автор визначає, що суспільні відносини являють собою певний зв'язок людей з приводу матеріальних, соціальних або ідеологічних цінностей [5, 24].

Підсумувавши вище викладені точки зору можна дійти висновку про те, що вказані автори в загальному визначають суспільні відносини або як суспільну діяльність (поведінку, стан) суб'єктів таких відносин, або як соціальний зв'язок між суб'єктами цих відносин. З іншої сторони, не можливо в повній мірі погодитися з точкою зору А.В. Дроздова, який вважав, що суспільні відносини це соціальні зв'язки лише між людьми, адже суспільні відносини не рідко виникають і між юридичними особами в процесі їх господарської та іншої суспільно значущої діяльності, органами державного апарату управління між собою та юридичними особами, в процесі реалізації функцій таких державних органів, а також між державами на усій міжнародній арені. Хоча варто відмітити, що в кінцевому випадку зв'язки між тими ж юридичними особами чи органами державної влади виражаються через фізичних осіб, які уособлюють волю даної юридичної особи (органу державної влади) та реалізують їх інтереси.

Крім того, слід зазначити, що суспільні відносини є різнопланове та об'ємне явище, яке, на нашу думку, одним твердженням визначити не можливо. Хоча для потреб кримінального права можливо дати визначення суспільних відносин, яке буде найбільш наближено задовольняти наші вимоги щодо розуміння суті об'єкта злочину.

Найперше відмітимо, що визначати поняття суспільних відносин як об'єкта злочину необхідно через їх особливі ознаки. Зокрема, однією з ознак суспільних відносин є їх носії, тобто учасники або суб'єкти (фізичні, юридичні особи, державні органи, держава, суспільні групи, класи тощо). Також ознакою суспільних відносин є наявність соціальних взаємозв'язків між такими суб'єктами, і дані зв'язки мають властивість виникати, існувати, змінюватися і припинятися під впливом різних суспільних факторів.

Отже, на нашу думку, суспільні відносини як об'єкт злочину – це взаємозв'язки (динамічні та/або статичні) суб'єктів таких відносин, що виникають, існують, змінюються і припиняються між цими суб'єктами, в процесі їх життя (існування) та суспільної діяльності. Дані взаємозв'язки можуть проявлятися як в статичній формі, тобто в якості взаємопов'язаних правових, соціальних, духовних та інших статусів, наявності прав та кореспондуючих обов'язків, правових, соціальних та інших становищ, тощо, так і в динамічній формі, тобто в якості взаємопов'язаної діяльності, в рамках якої задовольняються потреби та реалізуються інтереси як окремих осіб, так і певних суспільних груп чи усього суспільства в цілому.

Список використаної літератури:

1. Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву / Б.С. Никифоров – М.: Госюриздат, 1960. – 229 с.
2. Дроздов А.В. Человек и общественные отношения / А.В. Дроздов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1966. – 124 с.
3. Таций В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / В.Я. Таций – Харьков : Выща шк., 1988. – 198 с.
4. Коржанський М.Й. Об'єкт і предмет злочину: Монографія / М.Й. Коржанський. – Д.: Юрид. акад. МВС; Ліра ЛТД, 2005. – 252 с.
5. Глыстин В.К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений / В.К. Глыстин. Л.: Изд. Ленинградского университета, 1979 – 126 с.

Комлик В.В.

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СКЛАДУ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ТЕОРІЇ ПРАВА ТА В ТЕОРІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

Забезпечення належного рівня безпеки господарської діяльності суб'єкта господарювання (далі по тексту – СПД) неможливе без правильного розуміння дефініції «правопорушення». В цій частині загальна теорія права та теорія господарського права мають різні точки зору до сутті вище вказаного поняття, що на практиці породжує колізії та правове поле для зловживань.

Розбудова правової держави та інші соціальні процеси, що відбуваються сьогодні в Україні, обумовлюють необхідність інтенсивної розробки теоретичних проблем правового впливу на суспільні відносини, механізму правового регулювання, форм та засобів реалізації права, застосування правових норм і багатьох інших питань, які з ними пов'язані. Досягнення таких результатів є неможливим без застосування інституту юридичної відповідальності.

Інститут юридичної відповідальності є своєрідним гарантом того, що учасник суспільних відносин утримається від протиправної поведінки керуючись тим, що до нього в гіршому випадку буде застосовано державний примус.

Передумовою, необхідною для застосування юридичної відповідальності до суб'єкта правопорушення, слід визначити фіксацію та ідентифікацію складу такого порушення, його об'єктивної та суб'єктивної сторони.

Склад правопорушення, як зазначає О.Ф. Скакун – це система ознак протиправної поведінки, необхідних і достатніх для притягнення особи до юридичної відповідальності. Іншими словами, для притягнення правопорушника до юридичної відповідальності необхідно встановити всі ознаки протиправної поведінки: суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт та об'єктивна сторона. Якщо звернутися до кримінального права, то вище вказана сукупність ознак знаходить об'єктивне підтвердження та визнається як аксіома (ст. 11 Кримінального кодексу України) [1]. Такий же підхід властивий також і адміністративному праву. Та якщо за предмет аналізу взяти склад господарського чи цивільного правопорушення, стають очевидними розбіжності із класичним підходом, характерним для публічних галузей права. Наприклад, в постанові Пленуму Вищого господарського суду України №18 від 26.12.2011 вказано, що для застосування відповідальності до суб'єктів господарювання за порушення антимонопольного законодавства достатньо лише встановити факт події (об'єктивну сторону) [2]. Іншим словами, однозначна наявність об'єкта, суб'єкта та суб'єктивної сторони як підстави для притягнення суб'єкта господарювання до юридичної відповідальності може не вимагатися.

Таким чином, ми приходимо до висновку, що ті загальні умови, ознаки та властивості складу правопорушення, делікту, проступку та злочину (протиправної поведінки), що зафіксовані у теорії права (яка вважається теоретичною базою для

галузевих теорій), не у всіх випадках відтворюються у правовому масиві окремих галузей права та, відповідно, у тих теоретичних віддзеркаленнях правової дійсності, які формуються у галузевих теоріях.

На тлі змістовних досягнень теорії права в контексті опрацювання складу правопорушення досягнення галузевих теорій були та є істотно скромнішими. Зазвичай вони вибудовувались по алгоритму накладання складу правопорушення в теорії права на склади правопорушень у відповідних теоретичних схемах галузевих наук. Тобто на рівні галузевих теорій існує своєрідний вакуум, який заповнюється фрагментами з теорії права.

Крім того, дослідницький пошук часто набував розірваного та абстрактного вигляду, рухаючись від теорії права до фіксації потрібного та відсіювання чи ігнорування непотрібного правового елемента у тому чи іншому галузевому законодавчому масиві.

Отже, є підстави стверджувати, що у дослідженні такого об'єкту як правопорушення існує істотна деформація пізнавального процесу, викривлення його внутрішньої логіки у вигляді ототожнення результатів теоретичного пізнання на загальному рівні із результатами пізнавального дослідження правових об'єктів, наділених статусом особливих та окремих.

Теоретичні прогалини стосовно конкретизованого розуміння правової природи «складу правопорушення» створюють перешкоди для належної реалізації процесу застосування юридичної відповідальності та інших явищ, що з нею тісно пов'язані (покарання, відновлення порушеного права тощо). Прикладом можуть слугувати «мертвонароджені» правові норми, матеріалізовані у тих нормативно-правових актах, які не тільки не отримують свого запиту від практики в силу відірваності від реалій суспільних процесів, але й можуть істотно гальмувати чи деформувати хід останніх. Для прикладу ч.2 ст. 1118 Цивільного кодексу України, де зазначено, що договір комерційної концесії підлягає реєстрації органом, який здійснив державну реєстрацію правоволодільця. В нашому випадку таким органом є державний реєстратор виконавчого комітету міської ради обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації. Але ні Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», ні будь-яким іншим нормативно – правовим актом не передбачено механізму та порядку такої реєстрації, та й самі державні реєстратори не наважуються взяти на себе таку функцію.

Так, у теорії господарського права сформувався підхід стосовно такого розуміння «складу правопорушення», змістом якого є констатація відсутності всіх «загальновизнаних» елементів складу правопорушення та визнання при цьому достатності існування фрагментарних з точки зору теорії права ознак (елементів) господарських правопорушень для застосування заходів юридичної відповідальності.

За такого стану речей комплексне дослідження складу правопорушення як підстави для притягнення до юридичної відповідальності є необхідною передумовою для збагачення загальнотеоретичних постулатів, зокрема, у частині перегляду та доповнення «класичної» схеми складу правопорушення новим змістом. Здійснивши відповідний комплекс дій ми матимемо більш чітку та якіснішу картинку того,

які діяння (дія або бездіяльність) необхідно вважати протиправними та такими, що спрямовані на зовнішню та внутрішню безпеку підприємства.

Таким чином, відсутність розвитку загальнотеоретичних знань та їх інерція у частині вивчення складу правопорушення як однієї з підстав для застосування юридичної відповідальності є тим бар'єром, що стримує у розвитку галузеві знання та створює у цій сфері суперечності як наукового так і практичного змісту.

Як висновок, нам необхідно здійснити комплексне та систематичне дослідження складу правопорушення в галузевих теоріях через призму загальної теорії права для належної ідентифікації цього правового об'єкту як у галузевих теоріях, так і у теорії права.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 25-26, ст.131, – станом на 15.11.2011.
2. Постанова Пленуму Вищого Господарського суду України №18 від 26.12.2011.
3. Господарський кодекс// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144, – станом на 22.03.2012.
4. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, NN 40-44, ст.356, – станом на 21.02.2012.

Панчишный Д.Н.

студент,

ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»

ВИРТУАЛЬНОЕ ХИЩЕНИЕ В МАТЕРИАЛЬНОМ ВЫРАЖЕНИИ

Элементарные правила в «техники безопасности» в сети Интернет. Не знать этого сегодня нельзя так же, как не знать правил дорожного движения.

Сейчас в нашей стране десятки тысяч клиентов, сотни операторов – Интернет-сервис-провайдеров, объемы услуг на миллионы гривен. Указывать адрес электронной почты на визитке стало скорее правилом, чем исключением, а если фирма заинтересована в Интернет-рекламе своих товаров – то у нее есть и адрес Web-страницы. Появилось огромное количество ресурсов на русском и украинском языках. Открылись интернет-магазины.

Помимо прочего, Интернет – это еще и новые виды преступлений. Прежде всего финансовые, такие как воровство учетных записей для доступа к Интернету, получение чужой почты, несанкционированный доступ к коммерческой информации.

Коль так – значит следует говорить о «технике безопасности» при работе в Сети. Главное правило: беречь от посторонних учетные записи для входа в Интернет, полученные от провайдера. При попадании Ваших логина и пароля в руки злоумышленников можно лишиться не только информации, но и денег, если кто-то начнет активно потреблять услуги Интернет под Вашим именем. Это обусловлено тем, что провайдер идентифицирует пользователя по его учетным записям. Большинство операторов рынка Интернет предоставляют услуги на основе предоплаты. Похищенные данные, позволяющие осуществить несанкционированный вход в сеть Интернет, могут быть неоднократно перепроданы на «черном рынке» или подарены коллегам с «большой дороги». Это может закончиться счетом на сотни гривен и конфликтной ситуацией.

Причинами утечки информации являются:

Доступ к Вашему компьютеру посторонних.

Персонал мелких ИСП, где часто берет на работу случайных людей.

Недобросовестный персонал фирмы, чьи сотрудники пытаются получить доступ в Интернет во вне рабочее время с домашних компьютеров.

Отсутствие надлежащего контроля над расходами на Интернет.

Работа на офисном компьютере ночной охраны Вашего офиса.

Компьютерные вирусы, способные разослать Ваши данные для доступа в сеть в неизвестном направлении – в отсутствие централизованного контроля за содержимым компьютеров.

Признаки того, что кто-то использует Ваши параметры для входа в Интернет

1. Резкий рост затрат на доступ в сеть.
2. Выдача сообщения, что Вы уже в сети при попытке установить соединение с провайдером в случае ручного ввода логина (пароля либо непонятный

сбой при попытке войти в сеть Интернет при автоматическом вводе логина) пароля.

3. Отсутствие отправленной в Ваш адрес электронной почты.

Способы борьбы с несанкционированным доступом

1. Периодически изменять реквизиты доступа. Делать это при малейших подозрениях.

2. Вести контроль над использованием логина (пароля) в рамках организации.

3. Немедленно ставить в известность своего провайдера о возможной утечке информации, в случае предоставления такой возможности – контроль со стороны провайдера за телефонами с которых осуществлялся доступ в сети интернет.

4. Контроль над использованным временем при помощи биллинговой системы.

5. Хранить бумажные или магнитные носители, содержащие реквизиты, в недоступных для посторонних местах.

6. Обязательно установить и использовать на своем компьютере антивирусные программы, при этом обязательным условием для надежности защиты является контроль над обновлением антивирусных баз.

Как видим, начав речь о высоких информационных технологиях, мы закончили обсуждением проблемы борьбы с элементарным мошенничеством и воровством, хоть и совершается оно в таком прекрасном месте – сети Интернет. Все вышеприведенное мешает развитию всемирной сети в нашей стране.

Список использованной литературы:

1. Долгополов Ю.Б. Предпринимательство и безопасность. М.2010
2. Информационные технологии в бизнесе. СПб.: Питер, 2002.
3. Как обеспечить личную безопасность. Практические рекомендации. - М. 2003.
4. Бодров В.А. Информационный стресс. М.:ПЕР СЭ, 2010.

Пундор Ю.О.

здобувач,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ГОСПОДАРСЬКА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ТА РІВЕНЬ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

У тезах досліджено міру впливу господарської правосуб'єктності на рівень безпеки бізнесу, який розуміється як легітимна чи нелегітимна діяльність суб'єкта підприємницької діяльності з метою отримання доходу.

Поняття «бізнес» є одним із ключових у сучасній економічній і правовій науці. Під бізнесом часто розуміють будь-яку діяльність, спрямовану на отримання доходу, причому ця діяльність може бути як легітимною (здійснення підприємницької діяльності у порядку, що встановлений чинним законодавством) [1, с.55], так і протиправною, включаючи злочинну поведінку того чи іншого ступеню важкості, спрямовану на збагачення правопорушника.

Наявність протиправної бізнес-діяльності шкодить публічним інтересам у сфері суспільного виробництва, порушує економічну безпеку держави, збіднює бюджетні надходження, вражає права споживачів тощо. З цієї причини держава та інші суспільні регулятори скеровують свої зусилля на підвищення міри легітимності бізнесу шляхом здійснення публічного управління господарською діяльністю, зокрема, через господарське регулювання та наступний господарський нагляд. У випадку виявлення порушення встановлених нормативно-правових приписів регуляторами застосовуються адміністративно-господарські санкції, загальний перелік яких даний у главі 27 ГК України. Зокрема, у ч. 1 ст. 238 ГК України вказано, що за порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання можуть бути застосовані уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування адміністративно-господарські санкції, тобто заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення суб'єкта господарювання та ліквідацію його наслідків. Слід відзначити важливу деталь – найбільш разючими для бізнесу є не адміністративно-господарські штрафи чи інші адміністративні санкції майнового характеру, а організаційно-правові каральні заходи, які пов'язані із втратами суб'єктом підприємництва його господарської правосуб'єктності частково або повністю. Така ситуація пояснюється специфічною природою та значенням господарської правосуб'єктності як динамічної публічно-приватної сутності, структуру та зміст якої слід адекватно формувати, підтримувати та розвивати.

Господарська правосуб'єктність має особливий економіко-правовий зміст, який видозмінює її як правову форму та обумовлює істотну галузеву відмінність цієї правової сутності від подібних їй інститутів в інших галузях права. Зокрема, двоїста приватно-публічна природа господарської правосуб'єктності, що історично сформувалася, з необхідністю ускладнила її структуру. Первинно структура

приватної підприємницької правосуб'єктності включала правоздатність і дієздатність або ж прирівнювалася до правоздатності, а з трансформацією її у приватно-публічну господарську правосуб'єктність у неї виникла нова структура та нова основа, а саме господарська компетенція [2, с. 74-79]. Сучасна господарсько-правова наука розглядає господарську правосуб'єктність в якості кінцевого виразу господарської компетенції (остання на законодавчому рівні у ст. 55 ГК України ідентифікована як сукупність господарських прав та обов'язків учасника господарських відносин та суміщена із здатністю нести господарську майнову відповідальність, тобто із господарською деліктоздатністю). Слід відзначити, що у ГК України мова йде про господарську компетенцію не лише суб'єктів господарювання, але й про господарські повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування (ст. 2).

Особливість господарської правосуб'єктності полягає у тому, що вона збалансовує приватні і публічні інтереси у сфері суспільного виробництва та суспільного споживання. Такого висновку можна дійти, розглянувши у порівнянні специфіку цивільної, адміністративної та господарської правосуб'єктності. Зокрема, стабільна цивільна правосуб'єктність однакова для всіх суб'єктів цивільно-правових трансакцій, що відбуваються у полі приватного, а тому диспозитивного, вільного правового простору. Звідси – особливості цивільної деліктоздатності як елементу дієздатності цивільно-правового діяча (цивільно-правова відповідальність є майновою та в більшості випадків закон її не обмежує, встановлюється цивільно-правова відповідальність через вільне волевиявлення учасників відповідних правовідносин). На відміну від цивільної правосуб'єктності, яка є основою приватних відносин, адміністративна компетенція, що характерна для органів державної влади та місцевого самоврядування, які «затиснуті» конституційним імперативним принципом (ч. 2 ст. 19 Конституції України), відображає специфіку вертикальних (публічних відносин). Звідси особливості адміністративної деліктоздатності: не органи влади, а державні службовці та службовці місцевого самоврядування несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність; майнова шкода, навпаки, погашається державою, АРК чи органом місцевого самоврядування (ст. 1173, 1174, 1175 тощо ЦК України).

Господарська правосуб'єктність, зокрема, і підприємців, формується приватно-публічними засобами, чим вона і відрізняється від цивільної (приватної) та адміністративної (публічної) правосуб'єктності: її формування, використання та припинення відбувається з певною мірою свободи, межі якої, однак, задані законом (ст. 43 ГК України), тобто зовнішнім чином. Відповідно, майнові та організаційні господарсько-правові санкції, які застосовуються до суб'єкта підприємницької діяльності іншими учасниками відносин у сфері господарювання (глави 25 та 26 ГК України), з необхідністю доповнюються публічними адміністративними санкціями у сфері господарювання (глава 27 ГК України).

Характерно, що адресатом для застосування адміністративно-господарських санкцій є не працівник чи засновник суб'єкта підприємництва, а сам підприємець як оператор суспільно важливої господарської діяльності. Така ситуація породжує принаймні два важливих наслідки: 1) обмежений характер власне господарсько-правових санкцій, що співпадає із публічним інтересом на збереження суспіль-

ного виробництва та його операторів та 2) має місце співрозмірний вчиненому правопорушенню, але в кінцевому вимірі необмежений характер адміністративно-господарських санкцій, що кореспондується із потребою в максимальному захисті публічних інтересів.

Таким чином, залежність безпеки бізнесу від того, яким чином сформована та підтримується господарська правосуб'єктність підприємця, є надзвичайно високою. Ігнорування цієї залежності може бути фатальним для підприємницької організації чи фізичної особи – підприємця. Слід також відзначити значення особистої уваги та роботи фізичних осіб – підприємців, а також власників, засновників та посадових осіб господарських організацій до супроводження зазначеної проблеми. Адже органи державної влади та місцевого самоврядування лише створюють правові можливості для вступу суб'єкта у підприємництво як легітимний бізнес (шляхом державної реєстрації підприємця) та періодично контролюють міру правомірності його бізнес-активності шляхом здійснення господарського нагляду. Однак обов'язок дотримання вимог законодавства стосовно формування та підтримання необхідного обсягу правосуб'єктності підприємця лежить на ньому самому (тобто залежить від власників, засновників, учасників, посадових осіб та інших працівників) і потребує їх постійних зусиль у напрямку дотримання вимог до змісту установчого документа, виконання змісту ліцензійних умов, отримання документів дозвільного характеру, а також оформлення правоустановчих та реєстраційних документів, одержання необхідних патентів, сертифікатів тощо.

Список використаної літератури:

1. Січевлюк В.А. Господарське право України. Навчальний посібник / К.: УІРФР, – 474 с.
2. Грудницька С. Еволюція господарської суб'єктності як економіко-правової категорії / С. Грудницька // Право України. – 2008. № 8. – С. 74-79.

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Матеріали Науково-практичної конференції молодих учених
«Психологія та безпека бізнесу»,
присвяченої XX-річчю ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Комп'ютерна верстка: *В.І. Гришаков*

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 р.

Надруковано ТОВ «Трейд+»
м. Київ, вул. Туполева, 8
тел.: (044) 33 22 66 1
e-mail: 3322661@i.ua